

Załącznik do Uchwały nr XXX/327/14
Rady Miejskiej w Stepnicy
z dnia 29 maja 2014 r.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY STEPNIKA

do roku 2025

**Instytut Rozwoju Regionalnego
Szczecin 2014**

SPIS TREŚCI	Strona
1. Podstawa, zakres, przebieg i tryb pracy nad Strategią	5
2. Diagnoza prospektywna sytuacji społeczno-gospodarczej	8
2.1. Warunki naturalne	8
2.1.1 Dolina Dolnej Odry – zachodnia i północno-zachodnia część gminy Stepnica	8
2.1.2 Równina Goleniowska – południowa i wschodnia część gminy Stepnica	11
2.1.3 Równina Gryficka – północno-wschodnia część gminy Stepnica	13
2.1.4 Inne zasoby naturalne	14
2.2. Demografia	16
2.3. Kapitał społeczny	20
2.4. Samorząd	25
2.5. Ochrona zdrowia	27
2.6. Kultura	30
2.6.1 Kultura masowa	30
2.6.2 Dziedzictwo kultury	35
2.7. Edukacja	39
2.7.1 Wychowanie przedszkolne	39
2.7.2 Edukacja w szkołach podstawowych i gimnazjum	39
2.7.3 Wydatki na oświatę	42
2.7.4 Kadra nauczycielska	45
2.7.5 Efekty edukacji – wyniki osiągnięte przez uczniów	46
2.8. Rynek pracy, zatrudnienie i bezrobocie	51
2.8.1 Liczba bezrobotnych, wskaźnik bezrobocia	51
2.8.2 Kategorie bezrobotnych – wiek, wykształcenie, długotrwałość bezrobocia	51
2.9. Gospodarka	55
2.9.1 Liczebność podmiotów, struktura własności i wielkości zatrudnienia	55
2.9.2 Struktura branżowa – rodzaj działalności wg. PKD	58
2.9.3 Przemysł	60
2.9.4 Handel i usługi	61
2.9.5 Budownictwo	64
2.9.6 Rolnictwo	66
2.9.7 Leśnictwo	69
2.9.8 Turystyka	70
2.9.9 Gospodarka morska	77
2.10. Innowacyjność	78
2.11. Nauka	79
2.12. Infrastruktura telekomunikacyjna	80
2.13. Transport	84
2.13.1. Infrastruktura drogową	84
2.13.2. Komunikacja lotnicza	87
2.13.3. Komunikacja wodna	87
2.14. Energia	90
2.14.1. Wytwarzanie energii elektrycznej i ciepłej	90
2.14.2. Sieć gazowa	91
2.14.3. Odnawialne źródła energii	92
2.15. Stan i ochrona środowiska	94
2.15.1. Wody powierzchniowe	94
2.15.2. Powietrze/Atmosfera	95
2.15.3. Odpady	96
2.16. Gospodarka komunalna	98
2.16.1. Zaopatrzenie w wodę	98
2.16.2. Odprowadzanie ścieków	100
2.16.3. Gospodarka odpadami	102
2.17. Planowanie przestrzenne i urbanizacja	103
2.18. Mieszkalnictwo	104
2.19. Sytuacja ekonomiczna gminy	108
2.19.1. Dochody bieżące	108

2.19.2.	Dochody majątkowe	111
2.19.3.	Wydatki bieżące	112
2.19.4.	Wydatki majątkowe	115
3.	Wizja i misja Gminy Stepnica	118
4.	Cele strategiczne	122
4.1.	Cel Strategiczny I – rozwój gminnej gospodarki opartej na turystyce	123
4.2.	Cel Strategiczny II – jakość życia mieszkańców gminy	125
4.3.	Cel Strategiczny III – dobrobyt środowiska naturalnego	127
Załącznik 1	Analiza SWOT	129
Załącznik 2	Protokół z Konsultacji Społecznych	134

1. PODSTAWA, ZAKRES, PRZEBIEG I TRYB PRACY NAD STRATEGIĄ

Samorząd gminny jest odpowiedzialny za całokształt polityki rozwoju gminy - sektorowej i zintegrowanej. Przyjmuje ona postać dokumentów planistycznych - planów, programów i strategii sektorowych, sporządzanych dla określonego horyzontu planistycznego.

Plany Rozwoju czy Strategie Rozwoju zaczęły powstawać w gminach w związku z wymaganiami dotyczącymi możliwości uzyskania bezzwrotnej pomocy z funduszy strukturalnych w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego na lata 2004-2006.

W Gminie Stepnica powstały takie dokumenty planistyczne, jak:

- * Plan Rozwoju Lokalnego dla Gminy Stepnica na lata 2004-2006 (2004)
- * Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Stepnica (2007)
- * Lokalna Strategia Rozwoju Obszarów Wiejskich (2010)
- * Strategia Rozwoju Turystyki Gminy Stepnica (2011)
- * Plany Odnowy Miejscowości dla miejscowości : Stepnica, Gąsierzyno, Budzień, Bogusławie, Czarnocin, Jarszewko, Kopice, Łąka, Miłowo, Racimierz, Stepniczka, Widzieńsko, Zielonczyn, Żarnowo i Żarnówko;
- * Gminny Program Opieki Nad Zabytkami na lata 2013-2016
- * Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Stepnica na lata 2010-2015
- * Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Gminy Stepnica na lata 2012-2015
- * miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

Zintegrowanym dokumentem planowania są Strategie Rozwoju.

W związku z nowym okresem programowania funduszy strukturalnych, pojawiła się potrzeba sformułowania takiego zintegrowanego dokumentu, obejmującego wszystkie podziały sektorowe jak i polityki horyzontalne, opartego na aktualnej diagnozie społeczno-gospodarczej.

Strategie Rozwoju - czy to województwa czy gminy, z definicji są ukierunkowane na wyznaczenie celów rozwojowych, zdefiniowanie metod ich realizowania oraz wskazanie środków niezbędnych, by zdefiniowane metody zostały zastosowane, a przez to - wyznaczone cele - osiągnięte w założonym horyzontem planistycznym.

Opracowanie aktualnej, długookresowej Strategii Rozwoju Gminy Stepnica, ma - jako dokument - zarazem pełnić cztery zdefiniowane funkcje:

Funkcja informacyjna:

rozbudowana część p.t. „Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej” ma dostarczyć informacji wszystkim interesariuszom; diagnoza ma charakter prospektywny;

Funkcja oceniająca (aksjologiczna):

analiza słabych i mocnych stron gminy, oraz szans i zagrożeń jest - wraz ze zdefiniowanymi w diagnozie wyzwaniem - punktem wyjścia dla sformułowania celów strategicznych;

Funkcja planistyczna:

zaplanowanie kierunków działania, poprzez wyznaczenie konkretnych celów strategicznych, jakie gmina zamierza zrealizować w zdefiniowanych obszarach tematycznych, w szczególności poprzez kierowanie tam nakładów inwestycyjnych;

Funkcja eksplanacyjna (wyjaśniająca):

Strategia wyjaśnia związki przyczynowo - skutkowe pomiędzy poszczególnymi celami strategicznymi, i ich komplementarność, jak też uzasadnia przypisanie im określonych metod osiągania celów. Jest bowiem ważne, żeby interesariusze dostrzegali kontekstowo te związki.

Przyjęta Strategia Rozwoju powinna posłużyć, jako wytyczna do opracowania tematycznych, bardziej szczegółowych programów, wpisujących się - z zasady - w określony cel lub zestaw celów strategicznych. Kolejność ich przyjmowania będzie się wiązała z możliwościami gminy do finansowania inwestycji ujętych - w roli instrumentalnej - w poszczególnych programach tematycznych. Strategia Rozwoju i wyznaczone w niej cele strategiczne znajdą też swoje odbicie w corocznie uchwalanej Wieloletniej Prognozie Finansowej, w której wyznacza się priorytetowe zadania inwestycyjne na kolejne lata.

W budowie Strategii wzięli udział przedstawiciele szerokiego spektrum interesariuszy - przedsiębiorców, organizacji pozarządowych, animatorów kultury i sportu, instytucji administracji państwowej, operatorów istniejącej w gminie infrastruktury, jak też reprezentantów administracji samorządowej i członków organu stanowiącego.

Przyjęto, wolą Rady Miejskiej w Stepnicy, że konstruowanie Strategii odbędzie się w trybie dialogu pomiędzy ekspertami, kompetentnymi urzędnikami samorządowymi, oraz radnymi - tak, by powstały dokument odpowiadający zarówno obiektywnym uwarunkowaniom, jak i realnemu zapotrzebowaniu społecznemu.

Praca nad Strategią przebiegała w czterech etapach:

Etap I - zbieranie danych faktograficznych z zasobów:

Urzędu Gminy Stepnica, Starostwa Powiatowego w Goleniowie, Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego w Szczecinie, Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Szczecinie i Powiatowego Urzędu Pracy w Goleniowie, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Goleniowie, Ośrodka Pomocy Społecznej w Stepnicy, Komendy Powiatowej Policji w Goleniowie, Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Goleniowie, Terenowego Banku Danych, Wojewódzkiego Urzędu Statystycznego w Szczecinie, Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Szczecinie, Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Szczecinie, Regionalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad, Oddział Szczecin, Urzędu Miasta Szczecin, Urzędu Morskiego w Szczecinie, PKP, Polskich Linii Kolejowych, Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Szczecinie, Regionalnej Izby Obrachunkowej w Szczecinie i Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

Etap II - konsultacje społeczne

Od września 2013 r. odbywały się indywidualne rozmowy (w rozumieniu - spotkania grupowe, lecz zarazem tematyczne) o charakterze konsultacyjnym, a główne Konsultacje Społeczne odbyły się w dniach 6 i 17 grudnia 2013 r.

W Załączniku Nr 2 zamieszczono protokół z reprezentatywnego spotkania.

Spotkania tematyczne z założenia miały bardzo duże znaczenie dla prac nad strategią, prezentowane bowiem opinie, informacje i postulaty wypowiedane były przez przedstawicieli różnych środowisk. Dla zespołu eksperckiego ważne było to, iż wokół poruszanych problemów tworzył się klimat konstruktywnej współpracy.

Niezależnie od spotkań konsultacyjnych z udziałem ekspertów w danych dziedzinach życia społeczno-gospodarczego, mieszkańcy gminy mieli możliwość udzielenia odpowiedzi na pytania ankiety specjalnie do nich skierowanej. Pytania dotyczyły oceny sytuacji w gminie pod względem gospodarczym i społecznym, sposobów zarządzania sprawami gminnymi, pożądanego kierunku rozwoju gminy w najbliższej przyszłości, wskazania najważniejszych celów i zadań stojących przed władzami i społecznością gminną. Wyniki ankiety zostały uwzględnione na dalszych etapach pracy nad Strategią Rozwoju Gminy Stepnica.

Etap III - identyfikacja podstaw do formułowania celów strategicznych

praca własna zespołu głównie nad identyfikacją okoliczności podlegających analizie SWOT, oraz definiowania wyzwań w poszczególnych obszarach podlegających diagnozie.

Etap IV - redagowanie ostatecznej wersji dokumentu.

Ten etap to redagowanie ostatecznej wersji dokumentu.

2. DIAGNOZA PROSPEKTYWNA SYTUACJI SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ

2.1. WARUNKI NATURALNE

Gmina Stepnica należy do terytoriów silnie zdominowanych przez środowisko naturalne. Przy jej obszarze 29 416 ha tylko 84 ha (mniej niż 0,3%) to tereny zabudowane i zurbanizowane. Rolnictwo też niewiele zmienia w tym ukierunkowanym na naturę wizerunku, bo użytki rolne zajmują 8 249 ha, co stanowi tylko ok. 28% obszaru gminy. Pozostałe ponad 70% terytorium to domena środowiska w postaci naturalnej.

Liczba mieszkańców gminy Stepnica to 4858 (w 2012 roku) osób, co daje gęstość zaludnienia 16,6 osób na km². Przy polskiej średniej na poziomie 123 osób/km², tak niska gęstość zaludnienia gminy Stepnica potwierdza zdecydowaną dominację naturalnego, nieskażonego industrializacją środowiska na jej terytorium.

Podstawowy podział fizyczno-geograficzny na trzy mezoregiony¹ (czyli większe tereny o zbliżonych cechach środowiskowo-krajobrazowych), definiuje najważniejsze, silnie zróżnicowane cechy tych trzech części terytorium gminy. Są nimi:

- * Dolina Dolnej Odry - w zachodniej i północno-zachodniej części gminy, zdominowana wodami powierzchniowymi, słabo zalesiona,
- * Równina Goleniowska - we wschodniej i południowej części gminy, gęsto pokryta lasami i Puszcą Goleniowską, prawie pozbawiona wód powierzchniowych,
- * Równina Gryficka (fragmentarycznie) w części północno-wschodniej, między Zielonczynem, a Jarszewkiem; odznacza się najsilniejszym na terenie gminy wpływem niegdysiejszych okresów zlodowaceń, którym ten obszar zawdzięcza urozmaicony, malowniczy krajobraz i żyzne gleby, użytkowane rolniczo.

2.1.1 Dolina Dolnej Odry - zachodnia i północno-zachodnia część gminy Stepnica

Wody powierzchniowe zajmują 9 816 ha (33,5%) terytorium gminy Stepnica. Największą ich część stanowią Zalew Szczeciński i Rostoka Odrzańska, z którymi gmina graniczy od zachodu i północnego zachodu, a które swoimi wodami pokrywają 9 678 ha (33%) terytorium gminy Stepnica.

Pozostałe wody powierzchniowe występują tu skąpo i nie wywierają żadnego istotnego wpływu na sposób i intensywność gospodarczego użytkowania terytorium gminy. Są to:

- * rzeki - z największą rzeką Gowienicą, o długości 47,9 km, a 15 km na terytorium Gminy wraz ze Świdnianką oraz Starą Strugą, i in.,
- * jezioro Zielonczyn o pow. 4,52 ha (polodowcowe, położone na wysokości 7,4 m. n.p.m.) i niewiele innych, mniejszych jezior;
- * kanały, stawy rybne i zbiorniki po eksploatacji torfu.

Zalewowi Szczecińskiemu gmina Stepnica zawdzięcza wiele potencjałów i impulsów rozwojowych, takich jak:

¹ Zgodnie z podziałem fizyczno-geograficznym Polski J. Kondrackiego. Patrz Kondracki J., 1994, *Geografia Polski. Mezoregiony fizycznogeograficzne*. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa

- * długa i malowniczo ukształtowana linia brzegowa, urozmaicona kilkoma zatokami, m.in. Zatoką Wódką, Stepnicką i Gąsierzyską, stwarzająca liczne możliwości intensywnego zagospodarowania, czy to w funkcjach typowo turystycznych i rekreacyjnych, do uprawiania - wyczynowego lub amatorskiego - sportu, np. w takich dziedzinach jak żeglarstwo, bojery, surfing i kitesurfing, ze względu na bardzo dobrą wietrzność, zarówno co do dominującego kierunku wiatru, jak też jego siłę i przewidywalność.
- * zasoby poszukiwanych ryb słodkowodnych, takich jak np. sandacz czy węgorz, to podstawa rozwoju rybołówstwa zalewowego, tradycyjnego na tym obszarze i stabilnie funkcjonującego;
- * wspomniana bardzo dobra wietrzność stwarza znaczący potencjał w dziedzinie energetyki wiatrowej do wykorzystania, acz z poszanowaniem przyrodniczej różnorodności i unikatowości obszaru, chronionej w zasadzie na całym zachodnim terytorium Gminy Stepnica;
- * bliskość przecinającej wody Zalewu Szczecińskiego, głównej trasy transportu wodnego na kierunku północ - południe, z metropolitalnego, portowego Szczecina do wód Morza Bałtyckiego tworzący potencjał dla usług żeglugi pasażerskiej; również na kierunku wschód - zachód do miejscowości po niemieckiej stronie; Obecnie usługi takie nie są oferowane, a potencjał jest do wykorzystania);
- * bogata i zróżnicowana populacją ptaków, w tym rzadkich, chronionych - jak np. orzeł bielik, będącymi obiektem coraz większego zainteresowania turystów z krajów „starej” Europy, silnie zindustrializowanych i nieposiadających tak dużych i przyrodniczo bogatych obszarów nieskażonej natury;
- * klimat łagodniejszy niż w innych miejscowościach na tej samej szerokości geograficznej; w okresach jesienno-zimowych w pobliżu Zalewu Szczecińskiego jest bardziej wilgotno i cieplej.

Większość obszarów zurbanizowanych w gminie Stepnica rozciąga się wzdłuż głównej drogi wiodącej od południowo-wschodniej granicy gminy do głównego jej środka, jakim jest miasto Stepnica, a stąd dalej łukiem przez Gąsierzyno, Kopice i Czarnocin w relatywnie niewielkim oddaleniu od linii brzegowej basenu Zalewu Szczecińskiego, do północnej granicy gminy. W zachodniej i północno-zachodniej części terytorium gminy pobrażę Zalewu Szczecińskiego jest najintensywniej zagospodarowane.

Dopełnieniem łuku wiodącego pobrażem jest jego cięciwa, wiodąca od okolicy Stepnicy na północ, poprzez Zielonczyn, Żarnowo i Racimierz, przebiegająca wzdłuż linii rozdzielającej oba dominujące mezoregiony. Na wschód od niej terytorium gminy Stepnica jest skolonizowane przez masywne obszary leśne (patrz ust. 2.1.2 Równina Goleniowska, poniżej).

Oprócz korzyści, Zalew Szczeciński przynosi jednak i problemy i wyzwania. Są nimi:

- * rozległe obszary terenów zalewowych i podmokłych wzdłuż linii brzegowej. Równina torfowa okalająca Zalew Szczeciński ma rzędne w przedziale 0,1 - 2 m n.p.m. Na licznych i rozległych terenach depresyjnych wartość rzędnej terenu mieści się w przedziale 0,1 – 0,3 m p.p.m. Licznie występują kanały odwadniające.

Wały przeciwpowodziowe, ich obecność, długość i utrzymanie w dobrej kondycji technicznej są koniecznością warunkującą dalsze zagospodarowanie tych - potencjalnie atrakcyjnych osadniczo, turystycznie i rekreacyjnie - terenów. Bariera dla inwestowania i gospodarczego wykorzystania urody tych obszarów stanowi jednak nie natura, lecz administracyjne rozproszenie kompetencji, odpowiedzialności i źródeł finansowania.

„W myśl przepisu art. 81 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. - Prawo wodne (tekst jedn.: Dz. U. z 2005 r. Nr 239, poz. 2019, z późn. zm.) ochrona przed powodzią jest zadaniem organów administracji rządowej i samorządowej. Oznacza to, że wszystkie te organy powinny współdziałać i podejmować działania zmierzające do realizacji przedsięwzięć mających na celu ochronę przed powodzią. Obwałowania służące ochronie terenów zabudowanych, są budowlami przeciwpowodziowymi, zaliczanymi do urządzeń wodnych, które mogą być realizowane przez organy administracji rządowej z budżetu centralnego (regionalne zarządy gospodarki wodnej), jak również z innych środków finansowych, przez gminy (miasta), zakłady, różne osoby prawne i fizyczne, które dla ochrony własnego mienia uważają za konieczne wybudowanie obwałowania.”² Trochę inaczej jest, jeśli wały mają służyć ochronie użytków rolnych.

Tam gdzie interesariuszy jest wielu, dla skuteczności działania niezbędne jest podjęcie się roli lidera przez najbardziej zainteresowanego, co wiąże się zarazem z zadeklarowaniem istotnego wkładu finansowego. W tej sytuacji jedynie determinacja władz gminy może doprowadzić do wszczęcia programu sukcesywnego otoczenia wałami potencjalnie atrakcyjnych, ale zalewowych terenów gminy, a poprzez odebranie ich wodom Zalewu Szczecińskiego - do powiększenia potencjału gospodarczego gminy. Można się spodziewać, że na terenie malowniczym, ale też bezpiecznym, szybko pojawiłby się inwestorzy prywatni, wnosząc swój inwestycyjny i rozwojowy potencjał.

- * Prawna ochrona bogactwa cennych, naturalnych zasobów gminy Stepnica i Zalewu Szczecińskiego jest zarazem skutecznym hamulcem, powściągającym nadmierną i destrukcyjną dla tych zasobów ingerencję ze strony podmiotów gospodarczych, ukierunkowaną li tylko na maksymalizację zysków. W takich sytuacjach rozsądek nakazuje starannie zważyć i zrównoważyć dobrostan zagrożonej, unikatowej przyrody z jej niepowtarzalnym klimatem, co jest dobrem wspólnym mieszkańców gminy, ze stricte komercyjnym interesem inwestora, często obojętnemu (wbrew deklaracjom) na poszanowanie owego dobra.

Na tym polega w praktyce zasada zrównoważonego rozwoju: wspólne wypracowanie rozwiązania, które chronionym zasobom nie przyniesie uszczerbku, a inwestorowi pozwoli na skapitalizowanie inwestycji, ale np. w dłuższym okresie, albo w innej lokalizacji, albo przez zmodyfikowanie technologii itp.

² Źródło: Serwisy Wolters Kluwer S.A., *Abc/Środowisko*, Autor: Lucyna Osuch - Chacińska

Dlatego żadna ze stron nie powinna uchylać się bądź pomagać w uchylaniu się od spełniania przez inwestora wszystkich zakazów i nakazów, wymagających przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko, a w przypadku lokalizowania ich na obszarze Natura 2000³, jak to ma miejsce w gminie Stepnica, również przeprowadzenia oceny oddziaływania na obszar Natura 2000. Budowa nowych wałów przeciwpowodziowych musiałaby być poprzedzona takimi ocenami.

- * Do mniej ważkich, a niekoniecznie korzystnych oddziaływań Zalewu Szczecińskiego można zaliczyć wspomnianą wysoką wietrzność: latem stwarza świetne warunki dla sportów wodnych, ale w jesienno-zimowym sezonie sztormów, wzmaga ingerencję wód w teren i potencjalnie generuje większe szkody.
- * Jest też faktem, że wody Zalewu Szczecińskiego są zanieczyszczane, m.in. wskutek istnienia szlaku żegludowego.
Na dnie Zalewu Szczecińskiego osadzają się też zanieczyszczenia niesione Odrą wraz z jej dopływami, od źródeł poczynając, jak też bardziej intensywne niż po polskiej stronie gospodarcze użytkowanie Odry po stronie niemieckiej. Fakt, że w zlewni Odry praktycznie wyeliminowano już zanieczyszczenia komunalne poprzez budowę oczyszczalni ścieków, jeszcze nie oznacza, że rzeka jest krystalicznie czysta.
Raport o Oddziaływaniu Przedsięwzięcia na Środowisko, przygotowany w okresie luty-wrzesień 2009 r. dla przedsięwzięcia „Budowa gazociągu przesyłowego łączącego terminal LNG Świnoujście z krajowym systemem dystrybucji gazu”, stwierdza:
„Na fizykochemiczny stan wód Zalewu mają wpływ zarówno zanieczyszczenia skumulowane w osadach dennych, jak i stały dopływ zanieczyszczeń ze zlewni. Wodami rzek dopływają zanieczyszczenia komunalne, przemysłowe oraz pochodzące ze spływów powierzchniowych. W ujściowym odcinku Odry odprowadzane są ścieki ze Szczecina, Polic oraz Zakładów Chemicznych „Police” .

2.1.2 Równina Goleniowska - południowa i wschodnia część gminy Stepnica

Drugi z mezoregionów, tworzący wschodnią część obszaru gminy, to teren o dość monotonnej rzeźbie terenu, ukształtowanej przez lądolód zlodowacenia Wisły, ok. 14 tys. lat temu. W odróżnieniu od nisko położonych, wręcz depresyjnych terenów na zachodzie, ta część terytorium gminy jest położona nieco wyżej - na rzędnych 2,5 do 20 m. n.p.m, przy czym wzniesienia to formy wydmore, tworzące miejscami liczne skupiska, o wysokości dochodzącej do kilkunastu metrów.

Na obszarze gminy Stepnica takie skupiska wydmy występują w jej północnej części, w okolicy Jarszewka, Racimierza i Żarnowa, oraz na południu - między Krokorzycami, a Zielonczynem, oraz między Bogusławiem, a Budzieniem.

Największe pole wydmore o długości 3 km i szerokości do 1 km, rozciąga się między Kopicami a Czarnocinem. Między Zielonczynem, a Jarszewkiem pozostały po lodowcu morenowe wysoczyzny,

³ Więcej o obszarze Natura 2000 w Gminie Stepnica w Załączniku Nr 3

leżące na rzędnych 10-20 m n.p.m. Uformowane są w odosobnione łąty, będące ostańcami erozyjnymi. Powierzchnia tego obszaru wysłana jest piaskami lodowcowymi, o miąższości do 3-4 m.

Na wschód od Żarnówka, znajduje się wzgórze morenowe, którego wierzchołek leżący na wysokości 44,4 m n.p.m, jest najwyższą kulminacją terenu gminy. Interesującą formą jest wzgórze czołowomorenowe w Zielonczynie (Góra z Wieżą), zbudowane głównie z piasków ze żwirami oraz głazów, przewarstwionych mułkami i glinami zwałowymi. Oprócz walorów krajobrazowych i geologicznych, takie tereny zazwyczaj dostarczają lokalnym mieszkańcom piasku, żwiru i innych kruszyw.

Na piaszczystym, wydymowym podłożu rosną bory sosnowe, wpisując się w dominujący krajobraz gminy Stepnica, tj. obszary gęsto i pięknie zalesione.

Średnia krajowa zalesienia terenu wynosi 29,6% powierzchni, a w gminie Stepnica - 32% (9 373 ha lasów⁴). Duże połacie zwartych kompleksów leśnych, w tym Puszczy Goleniowskiej, kumulują drzewostan głównie we wschodniej i południowej części obszaru gminy. Faktyczny wskaźnik zalesienia terenu jest, więc bardzo zróżnicowany w obrębie granic gminy: dla zachodniej części terytorium gminy znacznie niższy, a we wschodniej proporcjonalnie wyższy.

Na pozostałej części są tylko niewielkie enklawy zwartych kompleksów leśnych - na obszarze łąk Skoszewskich oraz lasy łąkowe ciągnące się wzdłuż brzegu Zalewu Szczecińskiego.

Mimo, że na obszarze gminy zidentyfikowano 14 siedliskowych typów lasu, krajobraz lasów w gminie ma charakter monokulturowy, gdyż panującym gatunkiem jest sosna, występująca we wszystkich przedziałach wiekowych. W Puszczy Goleniowskiej dominują klasy wiekowe 41-100 lat.

Najcenniejszy drzewostan rośnie na glebach piaszczystych. To unikatowe mieszanki sośniny z dębem, brzozą, bukiem i świerkiem.

Ze względu na wielkość powierzchni, stan zachowania biocenoz leśnych, charakterystykę siedliskową Puszczy Goleniowską można uznać za kompleks leśny o najwyższych walorach przyrodniczych i ponadregionalnym znaczeniu.

Lasy w gminie Stepnica są prawie w całości własnością Skarbu Państwa, w zarządzie Lasów Państwowych i są publicznie dostępne. Są też w gminie - śladowo - lasy w zasobie Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa (8 ha) oraz prywatne (18,4 ha).

Dane statystyczne za 2012 r. wykazują znaczącą różnicę między powierzchnią gruntów kwalifikowanych jako leśne, a faktyczną powierzchnią lasów - 264,3 ha powierzchni nie pokrytej lasem, ale stanowiącą grunty leśne.

⁴ Bank Danych Lokalnych GUS. Leśnictwo (2012 r.)

Tabela 1. Formy własności lasów w gminie Stepnica

Wyszczególnienie	Grunty leśne	Udział	Lasy	Udział	Różnica powierzchni
	[ha]	[%]	[ha]	[%]	[ha]
1	2	3	4	5	6 = {2}-(4)
Ogółem	9637,3	100	9373,0	100	264,3
Publiczne	9618,9	99,8	9354,6	99,8	264,3
Publiczne - własność Skarbu Państwa	9618,9		9354,6		264,3
w tym w zarządzie Lasów Państwowych	9605,7		9341,4		264,3
Publiczne w zasobie Własności Rolnej SP	-		8,0		-8,0
Inne publiczne brak danych w BDL	13,2		5,2		+8,0
Prywatne	18,4	0,2	18,4	0,2	0,0

Źródło: Opracowanie własne w oparciu o dane Banku Danych Lokalnych GUS. Leśnictwo (2012 r.)

Jedynym większym obszarem pokrytym wodami powierzchniowymi na Równinie Goleniowskiej to dolina rzeki Gowienicy, która wcina się na głębokość do 6-8 m w powierzchnię Równiny; wcięcie jej dopływu Świdnianki tylko miejscami dochodzi do 3 m głębokości.

2.1.3 Równina Gryficka - północno-wschodnia część gminy Stepnica

Trzeci i najmniejszy z mezoregionów, w północno-wschodniej części gminy Stepnica - to wysoczyzna morenowa, o urozmaiconym ukształtowaniu terenu. Charakteryzuje go rolniczy charakter, związany z tym, że dominują w nim gliniaste gleby brunatne, korzystne dla upraw.

Dla porównania - w zachodniej części gminy, w Dolinie Odry, gdzie dominują gleby polodowcowe, z przewagą bielcowych i brunatnych, jak też pochodzenia torfowego, znaczna część użytków zielonych nie jest wykorzystywana rolniczo.

Użytki rolne zajmują w gminie Stepnica 28 249 ha, co stanowi 8,1% ogólnej powierzchni gminy. Ocena jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej w oparciu o klasyfikację bonitacyjną wskazuje, że warunki rozwoju produkcji rolniczej, a zwłaszcza produkcji roślinnej na terenie gminy są raczej słabe. Przeważający obszar użytków zielonych leży na torfach i zlokalizowany jest na terenach zalewowych.

Tabela 2. Powierzchnia gospodarstw rolnych w gminie Stepnica wg grup obszarowych (2010)

Grupa obszarowa gospodarstwa rolnego	Powierzchnia	Udział	Liczba	Średnia powierzchnia
	[ha]	[%]	[szt.]	[ha]
do 1 ha włącznie	40,06	0,51	79	0,51
1 - 5 ha	212,23	2,68	77	2,76
5 - 10 ha	380,08	4,81	53	7,17
10 -15 ha	252,49	3,19	19	13,29
15 ha i więcej	7020,81	88,81	75	93,61
OGÓŁEM	7905,67	100,00	303	x

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS, Spis Rolny 2010

Jak pokazuje powyższa tabela, powierzchnia gospodarstw rolnych w gminie Stepnica wg grup obszarowych użytków w 2010 r. (ostatni Spis Rolny) pokazuje, że tylko na 7905,67 ha prowadzona była gospodarka rolna. W przeważającej liczbie (88,81%) są to gospodarstwa o powierzchni powyżej 15 ha. Średnia powierzchnia gospodarstwa w tej grupie obszarowej to 93,61 ha.

Według danych ze Spisu Rolnego w 2010 r spośród 303 gospodarstw rolnych, dochód z działalności rolniczej uzyskiwało 219 gospodarstw (często uzupełniany z innych źródeł), a 84 utrzymywały się z innych niż działalność rolnicza źródeł. Według danych z Banku Danych Lokalnych GUS, w roku 2012 na 4858 osób, tylko 219 prowadziło działalność rolniczą i uzyskiwało z niej dochód. Stanowili oni zaledwie 4,5% populacji gminy Stepnica. Nawet, jeśli przyjąć, że jedno gospodarstwo rolne to 4 osoby, otrzymujemy wynik 18% mieszkańców otrzymujących dochody z działalności rolniczej.

2.1.4 Inne zasoby naturalne

Jak wskazano w poprzednich sekcjach dotyczących zasobów naturalnych gminy Stepnica, geologiczna historia jej powierzchni obejmuje okresy zlodowaceń i cofania się lądolodu. Ukształtowały one urozmaiconą i niebanalną rzeźbę terenu na znacznej części terytorium - wydmy, ostańce, moreny czołowe i denne równożą płaskie terytorium obszarów kształtowanych przez Zalew Szczeciński, a polodowcowe jeziora dają świadectwo glacialnej przeszłości gminy Stepnica.

Teoretycznie rzecz biorąc, na takim obszarze powinny znajdować się niemałe zasoby naturalnie wytworzonych przez lądolód kruszyw. I niewykluczone, że tak jest, ponieważ na obszarze Gminy faktycznie zidentyfikowano obszary perspektywiczne w tej dziedzinie:

- * w kilku obszarach na zachodnim i wschodnim krańcu gminy występują zasoby kruszywa piaszczysto-żwirowego i piaszczystego. Zasoby kruszywa piaszczystego wyznaczone zostały w okolicach Czarnocina, Kopic i na północny wschód od Gąsierzyna. Położone są w obrębie niskiego tarasu odrzańskiej równiny rzeczno-rozlewiskowej.
- * inne obszary perspektywiczne zasobów kruszywa piaszczysto-żwirowego wyznaczono w obrębie wysoczyzny morenowej, na północny-wschód od Jarszewka, na wschód od Żarnowa i Żarnówka.

Złoża te nie są jeszcze udokumentowane, i jest wątpliwe czy racjonalnym działaniem byłoby takie - kosztowne - badania zlecić, ponieważ owe obszary perspektywiczne łącznie mają powierzchnię zaledwie 3 ha.

Wyzwania:

Bogate i urozmaicone zasoby naturalne gminy Stepnica mogą być szerzej wykorzystane na rzecz rozwoju gospodarczego gminy. Identyfikacja barier na tej drodze pokazuje, że nie są one nie do pokonania.

Zamysł i potrzeba udostępnienia kolejnych nadbrzeżnych obszarów gminy pod rozwojowe funkcje rekreacyjne, turystyczne czy mieszkaniowe, na drodze zabezpieczania takich terenów wałami przeciwpowodziowymi, stwarza wyzwanie, jakim jest ustanowienie **na rzecz tego dzieła skutecznej i niekonfrontacyjnej metody koordynacji działań samorządu terytorialnego z administracją państwową oraz przedsiębiorcami.**

Wypracowanie metody skutecznego osiągnięcia kompromisów pomiędzy interesami przedsiębiorców a prawną ochroną wspólnego dobra, jakim są najcenniejsze przyrodniczo obszary i miejsca na terytorium gminy jest wyzwaniem, od którego w gminie Stepnica nie da się uciec: ani ochrona naturalnego środowiska nie może całkowicie zablokować potencjałów rozwojowych gminnej wspólnoty, ani prymat maksymalizacji zysku nie może bezpowrotnie dewastować unikatowego dziedzictwa przyrodniczego, tym bardziej, że ono samo w sobie jest istotnym potencjałem turystycznym - dopóki istnieje.

Najłatwiejszym do sprostania wyzwaniem jest **zainicjowanie stałej współpracy z istniejącymi w regionie jednostkami badawczo-rozwojowymi,** by zyskać nową, świeżą perspektywę myślenia o zasobach naturalnych gminy, jako generatorze innowacyjnych technologii ich wykorzystywania.

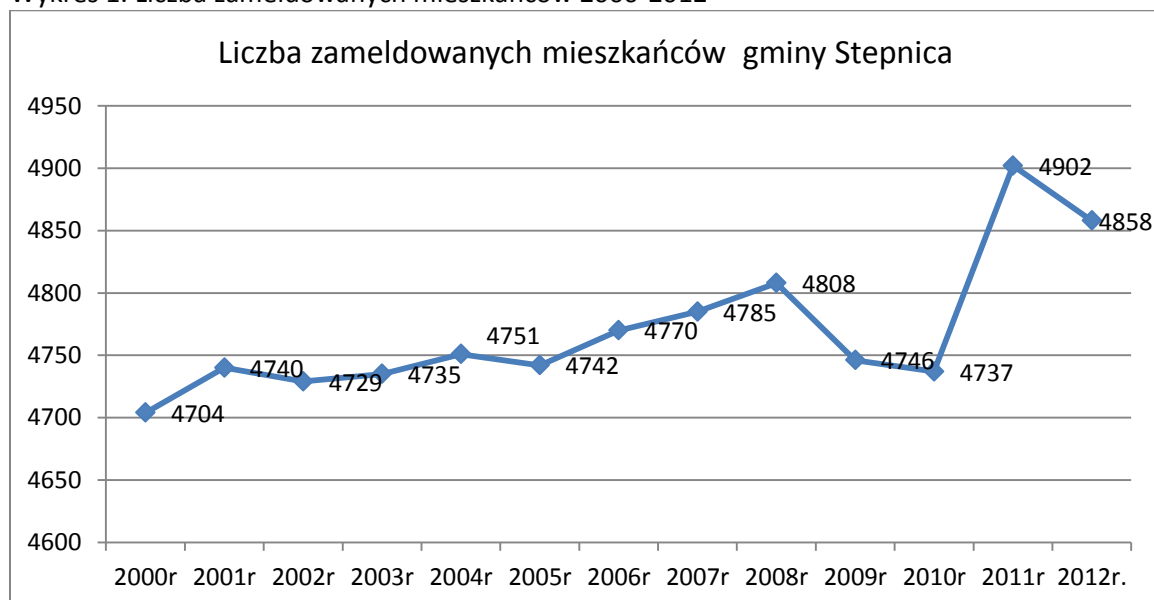
2.2. DEMOGRAFIA

Gmina Stepnica w dniu 31.12.2012 roku była zamieszkiwana przez 4 858 osób. Wskaźnik gęstości zaludnienia w województwie zachodniopomorskim wynosi 75 osób na 1 km², natomiast w gminie Stepnica, której powierzchnia liczy 293 km², jest to tylko 16,6 osób na 1 km². Jest to jedna z najrzadziej zaludnionych gmin w województwie zachodniopomorskim, i zarazem najmniej zaludniona gmina w powiecie goleniowskim.

Zróżnicowanie zbiorowości mieszkańców pod względem płci wykazuje niemal doskonałą równowagę: 2412 mieszkańców to mężczyźni (49,7%), 2446 to kobiety (50,3%).

Liczba ludności gminy w przedziale lat 2000-2008 wykazywała nieznaczny wzrost (o 104 osoby). Lata 2009-2012 przyniosły znaczne wahania w liczbie zameldowanych mieszkańców, z apogeum w roku 2011 i spadkiem w roku następnym.

Wykres 1. Liczba zameldowanych mieszkańców 2000-2012

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych <http://www.stat.gov.pl>

Struktura ludności według grup wiekowych wykazuje procesy powolnego „starzenia się” społeczności gminy.

Tabela 3. Struktura wieku ludności w gminie Stepnica

Wiek	2007			2010			2012		
	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni
0-4	257	128	129	267	137	130	243	112	131
5-9	252	103	149	248	121	127	272	131	141
10-14	331	167	164	311	143	168	264	154	110
15-19	303	150	153	324	172	152	317	156	161
20-29	834	415	419	790	399	391	747	375	372
30-39	622	288	334	761	364	397	787	389	398
40-49	712	336	376	638	296	342	626	296	330
50-59	739	364	375	799	384	415	772	379	393
60-69	319	149	170	403	201	202	467	227	240
>70	393	277	116	404	285	119	363	256	107
>85	35	31	4	60	48	12	53	43	10

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: GUS - Bank Danych Lokalnych (<http://www.stat.gov.pl>)

Tendencja do przyrostu udziału grupy wiekowej 50+ w populacji mieszkańców gminy Stepnica jest zgodna z tendencjami występującymi w skali całej Polski. Nie jest ona korzystna ze względu na rosnące obciążenie finansów publicznych, ale też może świadczyć o coraz lepszym stanie zdrowia osób w starszych grupach wiekowych. W stosunku do średniej przewidywalnej przeżywalności u ludów pierwotnych (<40) życie obecnych ludzi wydłużyło się dwukrotnie (>80) m.in. dzięki postępowi nauk medycznych. Otrzymany w powyższym badaniu wynik odzwierciedla tendencje o zasięgu nie tylko gminnym, ale wręcz globalnym w skali światowej.

Przechodząc do analizy trendu udziału w populacji osób w wieku produkcyjnym - a ten wskaźnik ma znaczenie prognostyczne dla sytuacji gospodarczej w gminie, odnotujemy na wstępie, że:

- * udział grupy wiekowej mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym w badanym okresie lat 2007-2012 zmniejszył się z 23,8% do 22,3% (-1,5) nie jest to więc zmiana drastyczna;
- * udział grupy wiekowej mieszkańców w wieku poprodukcyjnym (co zostało szczegółowo przeanalizowane powyżej, wzrósł z 15,6% do 18,0% (+2,4).

Do roku 2012 odsetek ludności w wieku produkcyjnym, z wahnięciami, ale stopniowo rósł. W 2012 roku prawie 2/3 ludności gminy Stepnica (70,1%) było w wieku produkcyjnym; w poprzednich latach odsetek ten kształtował się na poziomie 65-66%.

Tabela 4. Liczba ludności i udział w niej ludności w wieku produkcyjnym w gminie Stepnica

Rok	Liczba ludności			Liczba ludności w wieku produkcyjnym			Odsetek ludności w wieku produkcyjnym
	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Ogółem
2007	4762	2385	2377	3135	1664	1471	65,8
2008	4782	2403	2379	3157	1697	1460	66,0
2009	4746	2378	2368	3128	1680	1448	65,9
2010	4737	2360	2377	3123	1680	1443	65,9
2011	4902	2437	2465	3222	1724	1498	65,7
2012	4858	2412	2446	3407	1807	1600	70,1

Źródło: Urząd Statystyczny w Szczecinie, obliczenia własne

Procesy ludnościowe w gminie Stepnica są dość żywiołowe. Migracje mają z reguły charakter odpływowy, więcej osób opuszcza gminę niż do niej przybywa. Jest przy tym charakterystyczne, że procesy te nasilają się w niektórych latach, a z mniejszą siłą zaznaczają się w następnych.

Tabela 5. Saldo migracji wewnętrznej w gminie Stepnica w latach 2009-2012 (w przeliczeniu na 1000 mieszkańców)

Zmiany liczby mieszkańców	2009	2010	2011	2012
Kobiety	- 14	8	- 22	- 1
Mężczyźni	- 6	- 4	- 11	- 1
Saldo	- 20	4	- 33	- 2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: GUS- Bank Danych Lokalnych

W 2009 roku miał miejsce znaczący odpływ ludności gminy Stepnica do innych miejsc zamieszkania. Podobne zdarzenie wystąpiło w roku 2011. Ale w pozostałych latach z przedstawianego okresu saldo migracji w przeliczeniu na 1000 mieszkańców wykazywało wartości dodatnie (2010 rok) lub ujemne, ale o niskiej wartości (2012).

Wyzwania:

Liczba ludności w gminie Stepnica wykazuje, w zestawieniach rocznych, pewne wahania. W latach 2007-2012 wzrosła o 96 osób (wzrost 102,0%). Najistotniejsze jest jednak to, że zmienia się struktura pokoleniowa mieszkańców tworzących wspólnotę gminną. Następuje wzrost liczebności najstarszych kategorii wiekowych i zmniejszenie się liczebności osób w wieku najmłodszym (dzieci i młodzieży).

W konsekwencji powoduje to wzrost udziału w populacji osób w wieku produkcyjnym, generujący bieżące **wyzwania dla rynku pracy i polityki zatrudnienia**.

W dalszej przyszłości poważnymi wyzwaniami staną się: tendencja do starzenia się społeczności, oraz trend zmniejszania się liczebności już nie tylko mieszkańców najmłodszych, ale i skutki tego trendu, gdy najmłodszy dorosną do wieku produkcyjnego.

Wyzwaniem staną się problemy związane z pomocą i opieką społeczną.

Jak wskazują doświadczenia wysoko rozwiniętych krajów Europy, mniejszą rolę w tych procesach odgrywać będą migracje, a znacznie większą malejąca dzietność.

2.3 KAPITAŁ SPOŁECZNY

Społeczność gminy Stepnica charakteryzuje się pewnym stopniem aktywności społecznej zauważalnym m.in. w liczbie i rodzaju organizacji pozarządowych zarejestrowanych na terenie gminy i figurujących w rejestrze KRS.

Są to następujące stowarzyszenia, fundacje itp.:

* Stowarzyszenie Miłośników Ziemi Stepnickiej	[kultura]
* Ludowy Klub Sportowy Pionier Żarnowo	[sport]
* Towarzystwo Krzewienia Kultury Fizycznej,	[sport]
* Uczniowski Klub Sportowy Zalew Stepnica	[sport]
* Ludowy Uczniowski Klub Sportowy "Fala" Czarnocin	[sport]
* Okręg Polskiego Związku Wędkarskiego KOŁO nr 52 w Stepnicy	[wędkarstwo]
* Kopicki Sportowy Klub Wodny "Szuwarek"	[sport]
* Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów Koło terenowe nr 2	[społeczność]
* Centrum Edukacji Nieformalnej Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Człowieka	[kultura]
* 8 Stepnicka Drużyna Harcerska "Feblik" ,	[skauting]
* Towarzystwo Przyjaciół Rzeki Iny i Gowienicy	[natura]
* Stepnickie Stowarzyszenie Przyjaciół Zwierząt	[natura]
* Zrzeszenie Hodowców Bydła Limousine	[rolnicy hodowcy]
* Stepnicka Organizacja Turystyczna "Nie tylko dla Orłów"	[turystyka]
* Klub Żeglarski i Motorowodny LOK w Stepnicy.	[wodniacy]

Oprócz tego na terenie gminy bardzo aktywnie działa Fundacja Talent Promocja Sport (mająca swoją siedzibę w Stargardzie Szczecińskim).

Lista stowarzyszeń i fundacji odzwierciedla m.in. zakres zainteresowań i pól działalności członków społeczności gminy Stepnica, przy czym istotne jest istnienie i funkcjonowanie zarówno organizacji właściwych tylko dla terenu i społeczności gminy (np. Stowarzyszenie Miłośników Ziemi Stepnickiej), jak i organizacji będących oddziałami czy częściami organizacji o szerszym zasięgu (np. Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów Koło Terenowe nr 2).

W gminie działają trzy kluby sportowe: LKS Pionier Żarnowo, LUKS Fala Czarnocin oraz UKS Zalew Stepnica, a także Sportowy Klub Wodny "Szuwarek". Czynny jest także Zespół Ludowy Stepniczanie. Stowarzyszenie Miłośników Ziemi Stepnickiej organizuje m.in. takie imprezy jak: Jarmark Wielkanocny i Jarmark Bożonarodzeniowy, Turniej bilardowy itp., zaś Centrum Edukacji Nieformalnej - Stowarzyszenie na rzecz Rozwoju Człowieka prowadzi warsztaty artystyczne "Odkrywamy nasze Ukryte Talenty" w świetlicy wiejskiej w Czarnocinie, zawody aerobikowe, warsztaty taneczne, kurs na opiekuna i wychowawcę kolonijnego, kurs na kierownika wycieczek szkolnych itd.

Ważną rolę w życiu społeczności pełną także Ochotnicze Straże Pożarne (również mające status stowarzyszeń), a mianowicie:

- * Ochotnicza Straż Pożarna Stepnica,
- * Ochotnicza Straż Pożarna Żarnowo,
- * Ochotnicza Straż Pożarna Czarnocin.

W szerszej skali społeczność gminy Stepnica nie charakteryzuje się większą aktywnością społeczną. Dobrym wskaźnikiem aktywności społecznej jest frekwencja wyborcza w wyborach do Sejmu RP i innych wyborach bezpośrednich, a także referendach. W przypadku gminy Stepnica frekwencja wyborcza należy do jednych z najniższych w województwie zachodniopomorskim, a wcześniej należała do jednych z najniższych w województwie szczecińskim. W wyborach do Sejmu w roku 1991 zanotowano frekwencję na poziomie 40,1%, w wyborach do Sejmu 1993 – 46,0% i od tego czasu nie udało się zanotować choćby zbliżonego poziomu. W roku 1997 frekwencja wyniosła 36,2%, w roku 2001 – 31,8%, w roku 2005 – 29,3% (najniższy poziom kiedykolwiek odnotowany w tej gminie i najniższy w województwie) i w roku 2011 – 35,1%. Nieco inaczej sytuacja przedstawiała się w przypadku wyborów samorządowych, aczkolwiek i one nie przyciągnęły do urny wyborczej nawet połowy uprawnionych obywateli gminy Stepnica. W roku 2006 w wyborach do Rady Gminy głosowało 47,7% uprawnionych mieszkańców gminy w roku 2010 – 49,3%; frekwencja w wyborach wójta była identyczna – 49,3%.

Reasumując - aktywność społeczna znajduje swój wyraz w działalności organizacji pozarządowych – skupione są one na działalności lokalnej, najbardziej ogniskującej zainteresowania ale także interesy i potrzeby mieszkańców. Zainteresowanie i udział w przedsięwzięciach wykraczających poza ramy lokalne jest już znacznie mniejszy. Wskaźnikiem tego jest frekwencja wyborcza rzadko kiedy przekraczająca poziom 40% przy wyborach do krajowych ciał przedstawicielskich (a i to miało miejsce już ponad dwadzieścia lat temu). Nawet wybory samorządowe nie były w stanie przyciągnąć uwagi i aktywnego uczestnictwa choćby połowy uprawnionych mieszkańców). Jest to wskaźnik niskiej aktywności obywatelskiej mieszkańców gminy.

Gmina Stepnica leży w granicach dekanatu goleniowskiego ustanowionego w grudniu 1945 roku. W samej Stepnicy znajduje się kościół parafialny pw. Św. Jacka Odrowąza, a także kościoły filialne (kaplica) w Kopicach i Wierzchosławiu (ten ostatni położony w gminie Goleniów). W Żarnowie znajduje się kościół parafialny pw. Chrystusa Króla.

W Gminie Stepnica występują zagrożenia bezpieczeństwa obywateli, notowane przez odpowiednie służby. Ich ilość jest zmienna w czasie, aczkolwiek nie wydaje się, aby znamionowały one stan dezorganizacji społecznej. Niemniej zwracają uwagę dwa fakty – wzrost liczby kradzieży i jednocześnie współwystępujący spadek liczby zatrzymań.

Tabela 6. Przestępczość wg kategorii a zatrzymania na terenie Gminy Stepnica w latach 2009-2012.

Rodzaje przestępstw	2009	2010	2011	2012
Kradzież	7	19	20	31
Kradzież z włamaniem	14	19	19	14
Uszkodzenie mienia	9	13	11	7
Bójka i pobicie	3	3	1	6
Inne przestępstwa	90	55	66	65
Zatrzymania osób poszukiwanych	35	24	19	16

Źródło: Komenda Powiatowa Policji w Goleniowie

Na drogach gminy dochodzi do różnego rodzaju wypadków i innych zdarzeń zagrażających bezpieczeństwu. W przypadku zdarzeń poważniejszych (wypadki) ich liczba utrzymuje się na stałym poziomie rocznie, w przypadkach lżejszych (kolizje) odnotowano znaczne zmniejszenie liczby.

Tabela 7. Zdarzenia drogowe i ich skutki zaistniałe na terenie gminy Stepnica w latach 2009-2012

Rodzaje zdarzeń	2009	2010	2011	2012
Kolizje	25	21	17	17
Wypadki a w nich:	4	2	3	5
rannych	5	1	4	8
zabitych	2	1	2	2

Źródło: Komenda Powiatowa Policji w Goleniowie

Wypadki i kolizje na drogach nie muszą wiązać się ze sprawstwem, a nawet uczestnictwem mieszkańców gminy. Podobna uwaga odnosi się do przestępstw i innych wykroczeń odnotowywanych na terenie gminy. Odpowiednie liczby informują jednak o stopniu zagrożenia, charakteryzującym gminę oraz wszystkie osoby przebywające na jej terenie stale lub przynajmniej czasowo. Innym zagrożeniem są pożary. W tym przypadku na szczególną uwagę zasługuje znacząca, wręcz dominująca przyczyna pożarów, jaką jest podpalenie umyślne.

Tabela 8. Pożary i ich przyczyny w gminie Stepnica w latach 2009-2012

Przyczyna pożaru	Ilość wystąpień
Nieostrożność Osób Dorosłych (NOD) przy posługiwaniu się ogniem otwartym, w tym papierosy, zapalniczki itp.	2
NOD w pozostałych przypadkach	2
Wady urządzeń i instalacji elektrycznych, w szczególności przewody, osprzęt oświetlenia, odbiorniki bez urządzeń grzewczych	3
Wady urządzeń grzewczych na paliwo stałe	3
Nieprawidłowa eksploatacja urządzeń grzewczych na paliwo stałe	5
Wady urządzeń mechanicznych	1
Nieprawidłowa eksploatacja urządzeń mechanicznych	2
Nieprzestrzeganie reżimów technologicznych	1
Samozapalenia biologiczne	1
Wady konstrukcji budowlanych	1
Podpalenia (umyślne)	43
Pożary jako następstwo innych miejscowych zagrożeń	1
Inne przyczyny	3
Nieustalone	26
OGÓŁEM	94
<i>Źródło: Komenda Powiatowa Straży Pożarnej w Goleniowie</i>	

Stopień zagrożenia zdarzeniami o charakterze łamania prawa, narażanie ludzkiego zdrowia i życia nie należy w gminie Stepnica do najwyższych, aczkolwiek fakty takie należy odnotować.

Elementem bardzo obciążającym budowę kapitału społecznego w każdej społeczności są poziomy wykluczenia społecznego, dla którego miarami mogą być zależność grup mieszkańców od gminnej pomocy społecznej oraz bezrobocie. Szczególnie ta pierwsza wielkość znamionuje mniej lub bardziej trwałą niesamodzielność poszczególnych osób i całych rodzin, w procesach zaspokajania podstawowych potrzeb bytowych.

Według danych gromadzonych przez Wydział Polityki Społecznej Urzędu Województwa Zachodniopomorskiego liczba osób korzystających w gminie Stepnica z pomocy społecznej (za pośrednictwem ośrodka pomocy społecznej) kształtowała się następująco.

Tabela 9. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej i kwota wydatków gminy Stepnica z tego tytułu

Rok	Liczba osób otrzymujących decyzje o pomocy	Liczba osób w rodzinach otrzymujących pomoc	Suma świadczeń [tys. zł.]	Wskaźnik ubóstwa
2008	415	748	248 613	16,9
2009	428	782	332 588	17,5
2010	493	906	548 038	19,0
2011	469	808	603 125	17,1
2012	484	858	619 491	17,5

Źródło: Wydział Polityki Społecznej Zachodniopomorski Urząd Wojewódzki, obliczenia własne

Liczba osób, dla których wydano decyzje o udzieleniu pomocy, jak i liczba całkowita osób w rodzinach, które tę pomoc uzyskały, utrzymuje się w gminie Stepnica na przestrzeni ostatnich lat (2008-2012) na zbliżonym poziomie. Można z dużą dozą trafności zakładać, iż każdego roku są to te same osoby i te same rodziny. W ich przypadku można mówić o trwałej alienacji i utracie samodzielności w zaspokajaniu własnych potrzeb. Razem tacy beneficjenci pomocy społecznej stanowią prawie piątą część wszystkich mieszkańców gminy (patrz kolumna : wskaźnik ubóstwa). Nie są to rozmiary zjawiska należące do najwyższych w województwie, stanowią jednak ważną informację o poziomie życia obywateli gminy, szczególnie, jeśli zestawić je z przedstawianymi w innym miejscu danymi na temat bezrobocia oraz na temat dochodów podatkików.

Wyzwania:

Niemalą odsetek mieszkańców gminy Stepnica znajduje się w trudnej sytuacji bytowej, zmuszającej do uciekania się do pomocy wspólnoty przy zaspokajaniu swoich elementarnych potrzeb życiowych. Odsetek ten jest względnie stały w perspektywie ostatnich lat, a problem polega na tym, iż nie wykazuje on większych tendencji spadkowych.

Poza wszystkim innym oznacza to **stałe wykluczenie**, a przynajmniej zmarginalizowanie (bytowe) niemaliej części mieszkańców gminy.

Służby udzielające pomocy społecznej winny szczególnie intensywnie zapobiegać popadaniu kolejnych mieszkańców gminy w stan wykluczenia społecznego, i jego utrwalaniu się - dopóki są szanse na wyjście z tej, degradującej całe rodziny (w tym dzieci) sytuacji.

2.4 SAMORZĄD

Miasto i Gmina Stepnica jest jednostką samorządu terytorialnego, ustanowioną z mocy Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie terytorialnym (Dz. U. 1990 nr 16 poz. 95), obecnie noszącej nazwę Ustawa o samorządzie gminnym, z mocy art. 10 Ustawy z dnia z dnia 29.12.1998 r. (Dz. U. 1998 nr 162 poz. 1126).

Do 31.12.2013 r. gmina Stepnica miała status gminy wiejskiej.

Z dniem 01.01.2014 r. siedziba władz gminy - miejscowość Stepnica zmieniła status na miejski, na mocy § 3 ust. 6 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 lipca 2013 r. w sprawie ustalenia granic niektórych gmin i miast, nadania niektórym miejscowościom statusu miasta oraz zmiany siedziby władz gminy (Dz.U. 2013, poz. 869) . Tym samym obecny status gminy Stepnica to gmina miejsko-wiejska.

Uzasadnienie do Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 lipca 2013 r., w części I.C.6, na str. 10 zawiera poniższe informacje:

„Nadanie statusu miasta miejscowości Stepnica (województwo zachodniopomorskie, powiat goleniowski).

W granicach proponowanego miasta funkcjonują dwa sołectwa: Stepnica i Bogusławie.

Za pozytywnym rozpatrzeniem tego wniosku przemawiają następujące uwarunkowania:

- * Konsultacje;*
- * Cechy funkcjonalno-przestrzenne projektowanego miasta Stepnica wykazują jego miejski charakter, miejscowość posiada sieć wodociągową, kanalizacyjną, gazową oraz oczyszczalnię ścieków;*

Ze zmianą statusu gminy Stepnica wiąże się zmiana nazewnictwa organu stanowiącego na „Rada Miejska w Stepnicy”, oraz organu wykonawczego na „Burmistrz Miasta i Gminy Stepnica”.

Rada Miejska w Stepnicy kadencji 2010-2014 liczy 15 Radnych (w tym 8 kobiet i 7 mężczyzn), a jej Przewodniczącym jest Ryszard Ławicki. W Radzie Miejskiej Stepnicy działają 3 komisje:

- * Komisja Rewizyjna Rady Miejskiej w Stepnicy,
- * Komisja ds. Gospodarki i Budżetu Rady Miejskiej w Stepnicy
- * Komisja ds. Społecznych Rady Miejskiej w Stepnicy.

Burmistrzem gminy Stepnica jest w kadencji 2010-2014 mgr Andrzej Wyganowski.

Swoje zadania Burmistrz wykonuje poprzez jednostkę organizacyjną, jaką jest Urząd Miasta i Gminy w Stepnicy.

W gminie Stepnica ustanowionych jest 16 jednostek pomocniczych - sołectw. Są to: Bogusławie, Budzień, Czarnocin, Gąsierzyno, Jarszewko, Kopice, Łąka, Miłowo, Piaski Małe, Racimierz, Stepnica, Stepniczka, Widzieńsko, Zielonczyn, Żarnowo i Żarnówko.

W sołectwach wybiera się, w wyborach bezpośrednich, Sołtysów. Obecnie w 10 sołectwach funkcję Sołtysa sprawują kobiety, a w 6 mężczyzn.

Mieszkańcy gminy tworzą z mocy prawa wspólnotę samorządową. Uczestniczą w sprawowaniu władzy na terenie swojej gminy poprzez głosowanie w wyborach samorządowych oraz w referendach lokalnych.

W tym miejscu należy wspomnieć, że gmina Stepnica odnosi znaczące sukcesy wśród innych samorządów:

- * Gmina Stepnica w 2012 r. została drugi rok z rzędu zwycięzcą Rankingu Samorządów Rzeczypospolitej w kategorii gmin wiejskich.⁵
- * Zajęła także, w tym samym rankingu, drugie miejsce w kraju w kategorii gmin innowacyjnych

W rankingu Rzeczypospolitej oceniane są wyniki na podstawie twardych danych, wielkości budżetu inwestycji, działań innowacyjnych, wielkości pozyskanych funduszy unijnych. Te dane pochodzą z bazy ministerstwa finansów i raportów RIO.

⁵ Źródło: <http://www.strefabiznesu.gp24.pl/artykul/stepnica-zainwestuja-prawie-49-milionow-zlotych>

2.5 OCHRONA ZDROWIA

Mimo, że z ustawowego podziału zadań pomiędzy samorządy wojewódzki, powiatowe i gminne wynika, że za ochronę zdrowia odpowiadają powiaty, gminy mogą prowadzić działalność i finansować ją z gminnego budżetu, w zakresie profilaktyki, przeciwdziałaniu uzależnieniom i finansować leczenie ambulatoryjne.

Rada Gminy w Stepnicy, wykonując obowiązki gminy nałożone ustawami, uchwała i okresowo aktualizuje szereg programów, służących poprawie stanu zdrowia mieszkańców gminnej wspólnoty. Podejmowane są uchwały dotyczące programów ochrony zdrowia psychicznego, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych (z rocznym budżetem w wysokości około 60 tys. zł.) oraz przeciwdziałania narkomanii (z budżetem w wysokości około 7,0 tys. zł.)

Podstawową opiekę zdrowotną nad mieszkańcami gminy Stepnica sprawują - w ramach kontraktów zawieranych z Narodowym Funduszem Zdrowia - publiczne i niepubliczne podmioty działające na terytorium gminy lub w odległej o ok. 15 km siedzibie powiatu - Goleniowie. W Gminie Stepnica funkcjonują też prywatne praktyki lekarskie.

Ich wykaz przedstawia tabela poniżej. W wykazie ujęto też apteki.

Tabela 10. Usługi medyczne i farmaceutyczne dostępne w gminie Stepnica i w Goleniowie

L.p.	W gminie Stepnica	W Goleniowie
1.	OPIEKA REFUNDOWANA PRZEZ NFOZ (stan na styczeń 2014 r.)	
1.1	Stomatologia ogólna	
	NZOZ "Ali-Dent" Alina Załęska, Stepnica, ul. Krzywoustego 18a	IPL Ewelina Dymkowska, Poczta 43,
		IPS Aleksandra Korecka, Wrzosowa 5,
		IPS Dariusz Brocki, Słowackiego 1a,
		IPS Ewa Pawłowska, Maszewska 6
		IPS Leszek Skorupski, Szarych Szeregów 7c
		IPS Marta Suchecka, Niepodległości 1,
		ISPL Wacław Kordas, Sportowa 3K/1,
1.2	Pielęgniarki	
	NZOZ Vita S, Stepnica, ul. Tęczowa 3,	NZOZ Pielęgniarstwo Środowiskowe / Rodzinne, Poczta 43
	SNZOZ, Stepnica, ul. Krzywoustego 5C,	
1.3	Położne	
	NZOZ Vita-S, Stepnica, ul. Tęczowa 3,	NZOZ Pielęgniarstwo Środowiskowe / Rodzinne, Poczta 43
	Samodzielny NZOZ w Stepnicy, ul. Krzywoustego 5c	
1.4	Lekarze rodzinni	
	NZOZ s.c. "Vita-S", Stepnica ul. Tęczowa 3	Szpitalne Centrum Medyczne w Goleniowie Sp. z o.o., Nowogardzka 2
	Samodzielny NZOZ Elżbieta Weryszko, Stepnica, ul. Krzywoustego 5c	NZOZ Polmed - Przychodnia spółka z o.o., Poczta 43
		Profi-Med. Sp. z o.o., M. Konopnickiej 10a
1.5	Poradnie ginekologiczno-położnicze	

	NZOZ Ginmed S.C., Stepnica, ul. Tęczowa 3	ISPL-Lek. Bogumiła Klimowicz, Sportowa 3g/2 NZOZ Ginmed S.C., Poczta 44 Szpitalne Centrum Medyczne w Goleniowie Sp. z o.o. Nowogardzka 2
1.6	Zaopatrzenie ortopedyczne i podobne	
	Roko I R I R Kowalscy Spółka Jawna, Stepnica, ul. Tęczowa 3,	Paul Hartmann Polska Sp. z o.o., Słowackiego 3 Profi-Med Sp. z o.o., Marii Konopnickiej 10a
1.7	Punkt nocnej i świątecznej opieki zdrowotnej, zgodnie z obszarem zabezpieczenia.	
		Szpitalne Centrum Medyczne Sp. z o.o. ul. Nowogardzka 2
2.	PRAKTYKI PRYWATNE	
2.2	Weryszko Elżbieta, lek. med., Spec. medycyny rodzinnej (pediatra)	
3.	APTEKI OGÓLNODOSTĘPNE	
3.2	Apteka Epiona I. Garstka-Strzelczyk I. Krzywoustego 20a	
Źródło: Opracowanie własne za NFZ http://www.nfz-szczecin.pl/ oraz https://plus.google.com/ (apteki)		

W budżecie gminy Stepnica na 2014 r. przeznaczono kwotę 12 280 zł na profilaktykę zdrowia i szczepienia ochronne.

W latach 2008-2012 w gminie Stepnica udzielano rocznie wielu porad z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej, oraz w roku 2012 porad lekarskich w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej.

Tabela 11. Porady lekarskie w ramach podstawowej opieki zdrowotnej oraz ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w gminie Stepnica, w latach 2008-2012

Podstawowa opieka zdrowotna - porady						
	J.m.	2008	2009	2010	2011	2012
Porady ogółem	jd	22255	21580	23834	23693	24920
Średnio na mieszkańca		5	4	5	5	5
Ambulatoryjna opieka zdrowotna - porady lekarskie						
	J.m.	2008	2009	2010	2011	2012
Porady lekarskie ogółem	jd	-	-	-	-	28467
Średnio na mieszkańca						6
Źródło: Bank Danych Lokalnych, sekcja Zdrowie Świadczenie Pomocy Społecznej						

Na terenie gminy funkcjonują dwie placówki podstawowej opieki zdrowotnej (oraz filia w Racimierzu) Statystyczna liczba porad lekarskich na 1 mieszkańca gminy Stepnica na rok, wynosząca 6 wizyt (patrz Tabela 12. powyżej) - jest więc na zbliżonym poziomie w porównaniu do średniej krajowej (6,6), oraz do średniej europejskiej: od unijnej średniej ten wskaźnik w Gminie Stepnica w roku 2012 był tylko o 0,3 wizyty niższy niż średnia w UE w roku 2010.

Wyzwania:

Wobec „ograniczonej autonomii samorządów” - szczególnie gminnych, jeśli chodzi o ochronę zdrowia mieszkańców, oraz biorąc pod uwagę obecne tendencje demograficzne, jest rzeczą niezbędną zastosowanie swoistego, długofalowego interwencjonizmu gminy Stepnica, ukierunkowanego na **ułatwienie powszechnego dostępu jej mieszkańcom do usług medycznych**, i na poziomie ogólnym, i na poziomie specjalistycznym (może nawet włączając w to sanitarny transport.) Jest to jeden z najważniejszych czynników kształtujących jakość życia. Chory człowiek nie jest mobilny. To medycyna powinna trwale zbliżyć się w przestrzeni do pacjentów, a nie na odwrót. Jak ten cel osiągnąć - właściwa odpowiedź jest właśnie wyzwaniem.

Drugim wyzwaniem jest **budowanie kapitału społecznego poprzez uspołecznienie problemu sprawowania opieki nad starszymi i schorowanymi osobami**. Jest to również działanie niezbędne, ale znacznie łatwiejsze do zaprojektowania i wdrożenia.

2.6 KULTURA

2.6.1 Kultura masowa

W strukturze samorządu gminnego w Stepnicy funkcjonują dwie samorządowe instytucje kultury, odpowiedzialne - w ramach zadań, przypisanych im Statutami - za upowszechnianie w gminie Stepnica kultury. Są to:

- 1) **Gminna Biblioteka Publiczna** w Stepnicy, wraz z Filią w Racimierzu, utworzona Uchwałą Rady Gminy Stepnica Nr XXXVI/315/06 z dnia 23 czerwca 2006 r., oraz
- 2) **Gminny Ośrodek Kultury w Stepnicy**, którego prawnym poprzednikiem był Gminny Klub Kultury, powstały na podstawie decyzji Naczelnika Gminy z dnia 29 czerwca 1983 r., powołany został na mocy podjętej przez Radę Gminy 29 października 1996 roku uchwały Nr XXIV/130/93.

Działalność **Biblioteki Publicznej** i jej Filii w latach 2008-2012, wyrażoną danymi statystycznymi, obrazuje poniższa tabela:

Tabela 12 - Działalność Biblioteki Publicznej w gminie Stepnica

DZIAŁALNOŚĆ BIBLIOTEK W STEPNICY						
	J.m.	2008	2009	2010	2011	2012
Biblioteki i filie	ob.	2	2	2	2	2
Pracownicy bibliotek	osoba	2	2	2	2	2
Księgozbiór	wol.	26983	26637	26314	26718	27254
Czytelnicy w ciągu roku	osoba	505	564	627	603	591
Wypożyczenia księgozbioru na zewnątrz	wol.	8703	10282	11338	9848	9566
Wskaźniki						
Ludność na 1 placówkę biblioteczną	osoba	2391	2373	2473	2451	2429
Księgozbiór bibliotek na 1000 ludności	wol.	5642,6	5612,5	5321,3	5450,4	5610,1
Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności	osoba	106	118	127	123	121
Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach	wol.	17,2	18,2	18,1	16,3	16,2
<i>Źródło: Opracowanie własne na podst. danych Banku Danych Lokalnych GUS</i>						

Mieszkańcy gminy Stepnica mają do dyspozycji niemały księgozbiór, złożony z ponad 27 tys. Woluminów. Liczba 9,5 tys. wypożyczeń na zewnątrz w 2012 r. to średnio 2 wypożyczenia na 1 mieszkańca. Jednak wskaźnik rocznych wypożyczeń na 1 czytelnika, 16,2 woluminu w roku 2012, mówi, że książki wypożyczało ok. 580 osób, czyli ok. 12% mieszkańców.

Zauważyć należy, że liczba czytelników na 1000 mieszkańców pomiędzy rokiem 2008, a 2012 znacząco (o 14%) wrosła, choć w międzyczasie były i lepsze lata, szczególnie rok 2010. Zarazem liczba wypożyczeń na 1 czytelnika nieznacznie spadała. Niemniej jednak mieszkańcy gminy Stepnica ze wskaźnikiem 12% mieszkańców zapisanych do Biblioteki i wypożyczających książki nie odstają w czytelnictwie książek od średniej krajowej - obejmującej wszak nie tylko książki wypożyczone z bibliotek, ale i nabywane.

Biblioteka jest organizatorem imprez propagujących rozwój czytelnictwa wśród dzieci i dorosłych, wystaw i konkursów plastycznych.

W Bibliotece Publicznej (i jej filii) w gminie Stepnica komputeryzacja wygląda w statystyce za lata 2008-2012 jak w poniżej tabeli:

Tabela 13. Komputeryzacja w Bibliotece Publicznej w Stepnicy w latach 2008-2012

Komputeryzacja bibliotek w gminie Stepnica						
	J.m.	2008	2009	2010	2011	2012
Komputery użytkowane w bibliotece ogółem	szt.	6	6	6	6	6
Komputery użytkowane w bibliotece dostępne dla czytelników	szt.	5	5	5	5	4
Komputery wykorzystywane do prac biblioteczno - bibliograficznych ogółem	szt.	0	1	1	1	2
Komputery podłączone do Internetu	szt.	6	6	6	6	6
Komputery podłączone do Internetu dostępne dla czytelników	szt.	5	5	5	5	4
Źródło: Opracowanie własne na podst. danych Banku Danych Lokalnych GUS						

Jak widać, Biblioteka Publiczna w Stepnicy już od 2008 r. dysponuje 6 komputerami. Do 2011 r. 5 z nich było przeznaczonych dla czytelników, a 1 - na potrzeby własne Biblioteki. W 2012 r. jeden z komputerów dostępnych dla czytelników przeszedł w ręce personelu bibliotecznego, prawdopodobnie do obsługi filii w Racimierzu. Obie biblioteki dysponują elektronicznymi katalogami zbiorów.

Pewne obawy rodzi pytanie, czy statystyki mówią o wciąż tym samym zasobie sprzętowym. Jeśli tak, to wymaga on gruntownej modernizacji. Technologie informatyczne rozwijają się tak dynamicznie, że sprzęt i oprogramowanie stają się przestarzałe najdalej po 2 latach.

Gminna Biblioteka Publiczna w Stepnicy w 2011 r. przeniosiła swą filię w Racimierzu z budynku szkoły podstawowej do nowego obiektu wybudowanego z przeznaczeniem na świetlicę i bibliotekę. Biblioteka zyskała przestronne pomieszczenie oraz nowe wyposażenie.⁶

Podsumowując działalność Biblioteki Publicznej w Stepnicy wraz z filią w Racimierzu należy stwierdzić, że swoją misję wypełnia należycie. Spadek zainteresowania czytelnictwem tradycyjnym nie jest winą Biblioteki: jest zjawiskiem kulturowym w całej Polsce i w wymiarze globalnym. Nowe technologie i cyfrowe urządzenia do czytania e-booków (np. Kindle) wypierają tradycyjne książki i gazety z rynku. Jednocześnie w dokładniejszych badaniach można się spodziewać wzrostu wypożyczeń przez osoby starsze i w złej kondycji ekonomicznej (emeryci, renciści) i dlatego istnienie Bibliotek Publicznych ma sens. Ma też sens modernizacja i rozbudowa komputeryzacji i dostępu do internetu w ofercie Biblioteki Publicznej w Stepnicy i jej filii.

Gminny Ośrodek Kultury w Stepnicy działa na całym terytorium gminy Stepnica, ponieważ w jego skład wchodzi - oprócz Domu Kultury w Stepnicy, również Świetlice Wiejskie, w miejscowościach: Czarnocin, Gąsierzyno, Kopice, Miłowo, Racimierz i Widzieńsko.

W Domu Kultury w Stepnicy znajdują się: pracownie, sala widowiskowa, sala kawiarniana z dobrze wyposażonym zapleczem, pracownia komputerowa, sprzęt nagłaśniający.

⁶ Źródło: Sprawozdanie z działalności bibliotek publicznych województwa Zachodniopomorskiego w 2011 r., str. 3

Dane statystyczne podają poniższe liczby dotyczące niektórych cech infrastruktury kultury w gminie Stepnica (dane gromadzone w tym przekroju od roku 2012) :

Ogólnie rzecz przedstawiając Gminny Ośrodek Kultury jest placówką kształtującą życie kulturalne gminy, pełniąc rolę kreatora oraz koordynatora gminnych wydarzeń kulturalnych. Ośrodek stwarza szereg możliwości udziału w zajęciach, spotkaniach, szkoleniach, koncertach, festynach, konkursach oraz zabawach adresowanych zarówno do dzieci i młodzieży, jak i osób dorosłych. GOK realizuje różnorodne formy działalności, w tym m.in. koncerty muzyczne, spotkania i warsztaty teatralne, przeglądy artystyczne, wystawy i konkursy fotograficzne, wystawy malarskie, spotkania z folklorem, obchody rocznicowe i świąteczne, otwarte imprezy plenerowe.

Gminny Ośrodek kultury jest siedzibą Teatru w Krzywym Zwierciadle, grupy tanecznej Pomerstep, kilku dziecięcych (4-5-latków) grup tanecznych oraz tanecznej grupy seniorów i Zespołu Ludowego „Stepniczanie”.

„Teatr w Krzywym Zwierciadle” powstał w 2007 r. Wystawił od tego czasu kilka sztuk teatralnych, zarówno na deskach teatralnych, jak i w plenerze. Działa również poprzez takie aktywności, jak:

- * Stepnickie Noce Teatralne – spotkania młodych, zaprzyjaźnionych ze sobą teatrów oraz publiczne prezentacje ich dokonań.
- * Warsztaty Stacjonarne – cotygodniowe spotkania, dzięki którym powstają spektakle.
- * Letnia/ Zimowa Akademia Teatralna – dwutygodniowe wyjazdowe warsztaty teatralne dla młodzieży, organizowane w czasie wakacji oraz ferii zimowych. Ich efektem są spektakle plenerowe, cieszące się ogromnym zainteresowaniem publiczności.

„Pomerstep” to dziewczęca grupa taneczna powstała w 2008 r. Grupa uczestniczyła w wielu przeglądach tanecznych m.in. w Nowogardzie, Szczecinie i Pyrzycach.

„Stepniczanie” to Zespół Ludowy kultywujący pamięć tradycji i folkloru. Istnieje od 7 kwietnia 1984r. Od trzydziestu lat występuje podczas różnych imprezach okolicznościowych w gminie Stepnica i w całej Polsce. Zespół bierze udział w wielu przeglądach czy festiwalach, wielokrotnie je wygrał i otrzymał z tego tytułu wiele nagród i wyróżnień, w tym nagrody Ministra Kultury i Sztuki (1997 r) oraz Ministra Kultury (1999), Puchary Dyrektora Szczecińskiego Oddziału TVP (1998), Radia Zet i Dyrektora Zamku Książąt Pomorskich w Szczecinie jak też nagrodę Starosty Goleniowskiego. Lista nagród i wyróżnień jest znacznie dłuższa.

Gminny Ośrodek Kultury w Stepnicy organizuje kilka **imprez cyklicznych**. Są to:

- * Dni Stepnicy wraz z wyborami Miss Lata Nad Zalewem,
- * Dożynki Gminne,
- * Piknik Rodzinny Stepnicka Majówka,
- * Stepnickie Spotkania z Folklorem,
- * Turniej Wsi Gminy Stepnica,
- * Zawody Aerobikowe,
- * Jazz Piknik nad Zalewem,

Na uznanie zasługuje aktywność i skuteczność kierownictwa GOK w pozyskiwaniu dotacji z Europejskiego Funduszu Społecznego (zakończony już Program Operacyjny Kapitał Ludzki), z Funduszu Małych Projektów w ramach Inicjatywy Wspólnotowej INTERREG III A, ze środków Fundacji Polsko-Niemieckiej Współpracy czy z budżetu państwa. Zrealizowano dzięki temu kilka wartościowych projektów:

- * **Projekt „Złota jesień w sieci”**
Projekt realizowano w roku 2010. Celem projektu była poprawa integracji społeczności lokalnej oraz wzrost aktywności mieszkańców Gminy Stepnica, poprzez zdobycie nowych umiejętności w technologii ICT.
- * **Projekt „Teraz My”**
Projekt realizowano w roku 2011. Celem projektu była poprawa integracji społecznej oraz wzrost aktywności mieszkańców Gminy Stepnica gotowych do zatrudnienia.
- * **Projekt „Kreatywni na start”**
Projekt zrealizowano w roku 2011. Obejmował szkolenia komputerowe oraz warsztaty „Kuznia kreatywności”. Celem projektu było podnoszenie poziomu wykształcenia poprzez wzrost kompetencji informatycznych.
- * **Projekt „Komputer narzędziem Pracy – szkolenia wspierające aktywność zawodową i lokalną mieszkańców z terenu Gminy Stepnica”**
Projekt zrealizowano w roku 2010. Cel projektu – podnoszenie kwalifikacji, przeciwdziałanie wykluczeniu.
- * **Projekt „Letnia Akademia Teatralna”**
Dwutygodniowe wyjazdowe warsztaty teatralne dla młodzieży, organizowane w czasie wakacji, których efektem są spektakle plenerowe.
- * **„Cykl polsko-niemieckich imprez kulturalnych – Stepnicka Jesień”.** Impreza odbyła się we wrześniu 2006 r.

Warto też podkreślić, że owe projekty były adresowane do zróżnicowanych środowisk: do osób starszych, do osób gotowych do zatrudnienia, do kreatywnych w branży ICT, do utalentowanej młodzieży czy do środowisk pielęgnujących folklor.

Spółeczność gminy Stepnica nie jest zbyt liczna. Dlatego aktywny udział w amatorskich zespołach artystycznych rzędu 1% populacji gminy nie jest mały. Lecz główny przekaz z przedłożonych danych jest inny: że można w gminie Stepnica być aktorem teatralnym, muzykiem czy tancerzem. Jeśli w 2012 r. aż 46 osób aktywnie uprawiało jakąś dziedzinę sztuki w formule amatorskiej, to wliczając ich rodziny, przyjaciół i bliskich z kulturą obcuje co najmniej 4-5 razy więcej.

Tworzyć warunki i zachęcać - taka właśnie jest rola samorządu, i w gminie Stepnica to się sprawdza. Uczestniczyć, tworzyć - to najwartościowszy wkład w samorządową wspólnotę.

W zachodnioeuropejskiej kulturze, tego rodzaju amatorskie zajęcia w życiu bardzo mocno się liczą np. przy rekrutacji na wyższe uczelnie, i to niezależnie od kierunku studiów. Liczy się podjęcie wyzwania, okazana dyscyplina w pracy nad sobą, umiejętność współdziałania w zespole, otwartość umysłów, kreatywność. Warto położyć nacisk na kształtowanie takich pro-społecznych postaw już od przedszkola. Ostatnia z tabel danych statystycznych dotyczy liczby imprez i ich uczestników.

Tabela 14. Imprezy organizowane w gminie Stepnica w latach 2008 - 2012

Imprezy organizowane przez jednostkę i ich uczestnicy						
	J.m.	2008	2009	2010	2011	2012
Ogółem	szt.	-	54	-	41	25
	osoba	-	4104	-	3075	3160
Seanse filmowe	szt.	-	0	-	1	1
	osoba	-	0	-	25	30
Wystawy	szt.	-	2	-	1	1
	osoba	-	500	-	50	55
Występy zespołów amatorskich	szt.	-	8	-	6	2
	osoba	-	644	-	165	190
Występy artystów i zespołów zawodowych	szt.	-	1	-	0	0
	osoba	-	400	-	0	0
Dyskoteki	szt.	-	20	-	12	0
	osoba	-	700	-	240	0
Prelekcje, spotkania, wykłady	szt.	-	2	-	1	0
	osoba	-	100	-	15	0
Imprezy turystyczne i sportowo - rekreacyjne	szt.	-	15	-	14	21
	osoba	-	1610	-	2500	2885
Konkursy	szt.	-	6	-	6	0
	osoba	-	150	-	80	0

Źródło: Opracowanie własne na podst. danych Bank Danych Lokalnych, sekcja KULTURA

W powyższym zestawieniu na pierwszy plan wybija się jedna pozycja, ale za to bardzo intensywnie. To imprezy turystyczne i sportowo-rekreacyjne, które odbywają się często, biorąc pod uwagę sezonowość tego typu imprez. Mieszkańcy gminy uczestniczą w nich gremialnie. Koncentrują się one - jak wynika również z innych informacji o aktywności mieszkańców gminy Stepnica - w znacznej mierze wokół aktywności sportowych i rekreacyjnych, związanych z żeglarstwem i przystanią w Stepnicy: corocznym regatom jak i Dniom Stepnicy towarzyszą liczne koncerty i festyny, w których chętnie uczestniczą nie tylko mieszkańcy, ale i środowisko żeglarskie Szczecina.

Gmina ostatnio wzbogaciła się o nową, kameralną scenę na styku lądu i wody, i odbywają się tam coraz liczniejsze imprezy kulturalne - np. koncerty jazzowe.

Położenie geograficzne Stepnicy oraz bliskość międzynarodowego portu lotniczego pozwoliłoby Stepnicy nawet na kontraktowanie na pojedyncze recitale czy koncerty gwiazd światowego formatu - jako że często goszczą one w Berlinie. Można stamtąd szybko dolecieć do Goleniowa (nie rejsowym, ale czarterowym lub prywatnym połączeniem), odbyć koncert i wrócić na noc do Berlina. Zarazem tzw. „duże nazwiska” bez trudu by przyciągnęły widzów i ze Szczecina, i ze Świnoujścia czy Międzyzdrojów.

Gmina Stepnica bardzo dobrze sobie radzi z wypełnianiem jej zadań w zakresie kultury. Jednak zawsze można coś poprawić: jakość i ilość komputerów z internetem w Bibliotece Publicznej i jej filii, przyjrzenie się zasobowi księgozbioru w Racimierzu pod kątem jego wzbogacenia, uzupełnić Zespół Ludowy „Stepniczanie” o młodzież, aby odświeżyć repertuar (główne laury zespół zbierał w latach 80-tych i 90-tych), wypełnić zerowe luki w rodzajach organizowanych przez GOK działań (prelekcje, wykłady, spotkania, konkursy).

2.6.2 Dziedzictwo kulturowe

Stepnica przed II wojną światową była tętniącą życiem miejscowością, ale nieprzesadnie zasobną w obiekty historyczne. Po II wojnie światowej, (podczas której ówczesna Stepenitz nie doznała szczególnych zniszczeń, gdyż nie było w niej obiektów strategicznie istotnych), i po włączeniu obszaru gminy Stepnica w granice Państwa Polskiego, współczesna wspólnota samorządowa siłą rzeczy nie otrzymała wielu wartościowych świadectw historycznej kultury tych ziem. Z czasem wiele obiektów, wówczas współczesnych, nabrało patyny i waloru dziedzictwa kulturowego, i dziś jest otoczone ochroną konserwatorską, zarówno wojewódzką jak i gminną.

Do rejestru prowadzonego przez Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Szczecinie wpisane są⁷ trzy zabytkowe obiekty położone w gminie Stepnica. Są to:

- 1) **Kościół parafialny pw. Św. Jacka Odrowąża z 1741 r.** Jest on budowlą sakralną o konstrukcji ryglowej, otynkowaną w 1840 r., na planie greckiego (równoramiennego) krzyża. Całkowita długość ramion wynosi 19 m (długość każdego z ramion po 4,5 m, szerokość 10 m). Wnętrze świątyni przykrywa podwyższony, odeskowany strop. Wyposażenie wnętrza jest barokowe: ołtarz i ambona z 1740 r., emporie boczne, chóru oraz ławki z poł. XVIII w. Barokowy hełm, spłonął w pożarze wieży w 1997 r. Jeszcze w tym samym roku podjęto remont, prowadzony pod nadzorem Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Szczecinie.

Nr i data wpisu do rejestru zabytków Kl.20/41/63 z dnia 05.12.1963 r.

Obecnie ten XVIII-wieczny Kościół parafialny pw. Św. Jacka Odrowąża jest starannie odbudowany i odnowiony.

Obraz 1. Kościół p.w. Św. Jacka Odrowąża w Stepnicy, stan współczesny

Źródło: <http://michuss.bikestats.pl/464258,Stepnica-Zielonczyn-i-Zarnowko-w-pakiecie.html>

- 2) **Budynek mieszkalny (Leśniczówka) i gospodarczy wraz z przyległą posesją (XVIII w).** Budynek mieszkalny, dwukondygnacyjny, wolnostojący z dwuspadowym dachem, wzniesiony w konstrukcji ryglowej. Pola pomiędzy regłami wypełnione cegłą oraz tynkiem. Wnętrze częściowo przebudowane w XIX w.

⁷ stan na 31.12.2013 r.

Budynek gospodarczy (inwentarski) wzniesiony w 2-giej ćwierci XIX w. wolnostojący, usytuowany w północnej części podwórza, o konstrukcji ryglowej, o rzucie prostokąta z dachem dwuspadowym. Ochronie podlega również teren posesji z licznym drzewostanem. Nr i data wpisu leśniczówki do rejestru zabytków KI.9801/1/72 z dn. 24.03.1972 r. Nr i data wpisu do rejestru zabytków przyległego do leśniczówki terenu, PSOZ/Szn/III/5340/88/92 z dn. 18.11.1992 r.

Obraz 2. Zabytkowa Leśniczówka w Widzieńsku wraz z zespołem gospodarczym

Źródło: strona gminy Stepnica http://www.stepnica.pl/strona/menu/25_zabytki

- 3) **Budynek mieszkalny nr 28** we wsi Miłowo, wpisany pod nr 1207 do rejestru zabytków decyzją nr PSOZ/Sz-n/III/5340/15/92 z dnia 1992-02-10.

Ponadto w wojewódzkiej ewidencji obiektów chronionych ujęte są również poniższe obiekty nieruchomości:

- 1) zespoły folwarczne: Bogusławie, Czarnocin i łąka,
- 2) cmentarz żydowski : Bogusławie
- 3) cmentarze: Budzień, Czarnocin, Gąsierzynie, Kopice, Smogory, Stepnica, Stepniczka, Świętowice, Widzieńsko, Zielonczyn, Żarnowo
- 4) cmentarze komunalne: Stepnica, Żarnowo
- 5) stodoły: Gąsierzyno, ul. Mickiewicza 11 i ul. Wojska Polskiego 27, Piaski Małe 5, Stepnica, ul. Leśna 1,
- 6) leśniczówki: Olszanka
- 7) budynki gospodarcze: Olszanka, przy leśniczówce, Stepnica ul. Kościuszki 14, ul. Sikorskiego 19, Widzieńsko nr 2, nr 4
- 8) chałupy: Stepnica, ul. Krzywoustego 56 , Widzieńsko nr 2, nr 4
- 9) budynek mieszkalny: Stepnica, ul. Sikorskiego 27

10) Restauracja - budynek dawnej tawerny „Standhalle Sak” (restauracja „Panorama”), lata 40. XIX w., konstrukcja drewniana, oryginalna dekoracja, obiekt unikatowy.

Obraz 3. Budynek restauracji (tawerny) z lat 40. XIX w. w Stepnicy

Źródło: Repozytorium Wolnych Zasobów, na licencji [Creative Commons CC0 1.0 Uniwersalna Licencja Domeny Publicznej](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/).

Obiektem proponowanym do wpisania do wojewódzkiego rejestru zabytków jest XIX - wieczny, neogotycki kościół parafialny p.w. Chrystusa Króla w miejscowości Żarnowo.

Rada Gminy Stepnica 13 marca 2013 r. podjęła Uchwałę Nr XIX/197/13 w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Opieki Nad Zabytkami na lata 2013-2016, wyznaczającego cele i kierunki działań zmierzających do ochrony i promowania dziedzictwa kulturowego gminy Stepnica.

W ewidencji gminnej obiektów chronionych ujęte są także, inne niż ujęte w ewidencji wojewódzkiej, cmentarze wyznaniowe (żydowskie i ewangelickie oraz katolickie), domy mieszkalne, stodoły, budynki gospodarcze, młyn z lat 1910-1919 w Stepnicy, stawy nawigacyjne, szkoły i zespół folwarczny w miejscowości Bogusławie.

Co więcej, w Stepnicy daje się zauważyć wręcz imponującą aktywność mieszkańców, którzy z pietyzmem rekonstruują - z dokładnością do najmniejszych szczegółów - przeszłość Stepnicy, wykazują się bardzo szeroką wiedzą na ten temat, gromadzących zbiory fotografii, pocztówek, artefaktów, wymieniających poglądy⁸ itp. - co stanowi cenny kapitał energii społecznej, ukierunkowanej na swoją małą ojczyznę.

⁸ Przykład: <http://nowa-stepnica.x25.pl/2012/03/26/magiczna-stepnica-wycieczki-retrospektywne-plaza/> i inne wpisy w sekcji Kronika Stepnicy, Nasza Historia

Można odnieść wrażenie, że już teraz utworzony został przez mieszkańców wystarczający zasób, materialny i intelektualny, by utworzyć w Stepnicy, jeśli nie muzeum, to przynajmniej Izbę pamięci o przeszłości. Wyjście z ofertą do tego środowiska, zaproponowanie mu zagospodarowania - wg ich pomysłów - komunalnego lokalu, desygnować właściwą osobę spośród gminnej kadry do bieżących kontaktów, wypracować wspólnie model funkcjonowania i preliminarz na niezbędne wydatki, i pozwolić działać - to byłby sposób na uspołecznienie sprawowania władzy. Takie aktywne środowiska pasjonatów są dziś bardzo pożądane, a współpraca z nimi świadczy o dobrej komunikacji społecznej na styku obywatel - władze.

Wyzwania:

W gminie Stepnica o obszar kultury jest dobrze zagospodarowany, i nie jest problemem ani wyzwaniem to, co jest. Teraz **wyzwaniem jest wyszukiwanie „białych plam” w obszarze działań „miękkich”,** nie tylko w inwestycjach czy infrastrukturze. Ukierunkowanie instytucjonalnych animatorów na budowanie dobrych relacji wewnętrznych w społeczności, a szczególnie na nawiązywanie partnerskiego dialogu ze środowiskami, które już teraz są aktywne, i mogą dać dobry przykład postawy będącej zaprzeczeniem postawy roszczeniowej.

Można i trzeba korzystać z tych zasobów, wspierając otwartym podejściem, poważnym analizowaniem zgłaszanych tematów i podążanie za nimi, o ile to możliwe.

Drugim wyzwaniem i zadaniem jest **wykorzystanie bliskości Szczecina do stopniowego poszerzenia oferty kulturalnej** w gminie Stepnica o obecnie niefunkcjonujące obszary, jak kino, galerie, wystawy - choćby w formule zorganizowanych wyjazdów większych grup chętnych, albo w formule objazdowych czasowych ekspozycji - to pole do popisu dla przedsiębiorczych młodych mieszkańców, zdolnych do szybkiego zorganizowania czegoś z niczego. To działalność, która może zdywersyfikować statyczne modele świadczenia usług, trzeba ją tylko zainicjować, dać zielone światło.

Utworzenie załączka Muzeum Stepnicy nie jest wyzwaniem, a oczywistą potrzebą.

2.7. EDUKACJA

2.7.1 Wychowanie przedszkolne

W gminie Stepnica wychowanie przedszkolne realizowane jest:

- * w Przedszkolu Samorządowym, które wchodzi w skład Zespołu Szkolno-Przedszkolnego im. Konstantego Maciejewicza w Stepnicy,
- * w oddziale przedszkolnym w Szkole Podstawowej w Racimierzu.

W roku szkolnym 2009/2010 w placówkach wychowania przedszkolnego przebywało 112 dzieci,

- w roku szkolnym 2010/2011 - 129 dzieci,
- w roku szkolnym 2011/2012 - 147 dzieci.

Obecnie wychowaniem przedszkolnym objętych jest blisko 150 dzieci 3-, 4-, 5- i 6-letnich. W roku szkolnym 2013/14 - 49 dzieci to 3- i 4-latki. Pozostałe dzieci realizują roczne przygotowanie przedszkolne. Gmina Stepnica dysponuje 126 miejscami w przedszkolu.

Tabela 15. Liczba dzieci w wieku przedszkolnym w gminie Stepnica w latach 2008 – 2013

Rok szkolny	Liczba dzieci
2008/2009	357
2009/2010	331
2010/2011	313
2011/2012	285
2012/2013	318

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych otrzymanych z gminnej Ewidencji Ludności

Dzieci objęte rocznym przygotowaniem przedszkolnym, a zamieszkałe w odległości przekraczającej 3 km od przedszkola, są bezpłatnie dowożone szkolnym autobusem do przedszkola, i tak samo są odwożone do domu - jeśli tylko rodzice wyrażą taką wolę. Pozostałe są dowożone przez rodziców lub opiekunów.

2.7.2 Edukacja w szkołach podstawowych i gimnazjum

W gminie Stepnica funkcjonują:

- * Zespół Szkolno-Przedszkolny im. Konstantego Maciejewicza w Stepnicy, w skład którego wchodzi szkoła podstawowa i przedszkole samorządowe
- * Szkoła Podstawowa im. Ks. Jana Twardowskiego w Racimierzu,
- * Gimnazjum w Stepnicy im. Dywizjonu 303.

Tabela 16. Liczba uczniów szkół podstawowych i gimnazjum w gminie Stepnica w latach 2008-2013

Rok szkolny	Liczba uczniów szkół podstawowych	Liczba uczniów - gimnazjum
2008/2009	350	173
2009/2010	320	174
2010/2011	298	179
2011/2012	274	181
2012/2013	271	162

Źródło - opracowanie własne, na podstawie danych z gminnej Ewidencji ludności

Dane obrazują powszechny i obecny również w gminie Stepnica trend zmniejszającej się liczby dzieci i młodzieży: w gminnych szkołach podstawowych liczba uczniów pomiędzy rokiem 2008 a 2013 zmniejszyła się o 79 uczniów, a liczba uczniów w gimnazjum w tym samym okresie zmalała o 11.

Oznacza to ubytek, w stosunku do roku 2008 w szkołach podstawowych, o 22,5 punktów procentowych, a w gimnazjum o 6,4 punktów procentowych.

Zdecydowana większość uczniów szkół podstawowych z gminy Stepnica kontynuuje naukę w miejscowym gimnazjum. Odsetek uczniów wybierających gimnazja spoza terenu gminy wynosi od 4,3% uczniów (w roku szkolnym 2010/2011) do 13,5% (w roku szkolnym 2012/2013)

Na terenie gminy Stepnica jest zlokalizowana i działa jedna szkoła ponadgimnazjalna. Jest to Niepubliczna Szkoła Zawodowa w Stepnicy. W roku szkolnym 2011/2012 liczyła ona 15 uczniów, w roku szkolnym 2012/2013 było ich już 30.

W szkołach gminnych w Stepnicy od kilku już lat ma miejsce stabilizacja odnośnie liczby oddziałów. Przy malejącej liczebności uczniów, liczba uczniów w oddziałach również maleje. Jest to tendencja korzystna, bowiem nauczyciel może poświęcić każdemu uczniowi coraz więcej uwagi.

Mała (średnio) liczba uczniów w klasach sprzyja nie tylko procesowi edukacyjnemu, ale i rozwiązywaniu problemów wychowawczych. Niemniej generuje coraz wyższe koszty funkcjonowania szkół. Na wykresie poniżej przedstawiono liczbę oddziałów szkolnych w szkołach podstawowych oraz w gimnazjum w gminie Stepnica.

Wykres 2. Liczba oddziałów szkolnych w gminnych jednostkach oświatowych w gminie Stepnica

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy w Stepnicy

W tabeli przedstawiono liczbę dzieci i młodzieży przypadającej średnio na jeden oddział szkolny w danym typie szkoły w gminie Stepnica.

Tabela 17. Liczba dzieci i młodzieży przypadająca średnio na jeden oddział szkolny

Rok szkolny	Szkoły podstawowe	Gimnazjum
2008/2009	19,44	21,62
2009/2010	17,77	19,3
2010/2011	16,55	17,9
2011/2012	15,22	18,1
2012/2013	15,05	16,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy w Stepnicy

Szkoła Podstawowa w Stepnicy w 12 oddziałach edukuje 186 uczniów⁹. Dzieciom spoza Stepnicy gmina zapewnia dowóz do szkoły.

W szkole mieści się 17 izb lekcyjnych, w tym pracownia komputerowa, jak też pomieszczenia spełniające inne funkcje:

- * gabinety: logopedy, psychologa, pedagoga i pielęgniarki,
- * biblioteka, czytelnia i świetlica szkolna,
- * sala gimnastyczna z zapleczem sanitarnym,
- * jadalnia, która pełni też funkcję teatru szkolnego.

Teren szkolny jest ogrodzony. Za budynkiem znajduje się plac zabaw, zrealizowany m. in. z programu „Radosna Szkoła” oraz wielofunkcyjne boisko sportowe Orlik. Zajęcia z wychowania fizycznego odbywają się także w nowo wybudowanej gminnej hali widowiskowo-sportowej.

Druga z gminnych szkół podstawowych - Szkoła Podstawowa im. ks. Jana Twardowskiego w Racimierzu, jest sześcioklasową szkołą z oddziałem przedszkolnym. Uczęszcza do niej 112 dzieci. Szkoła posiada pracownię komputerową oraz pełnowymiarową salę gimnastyczną wraz ze świetlicą. Szkoła nie dysponuje pracownią językową. Nowobudowana w Racimierzu sala gimnastyczna stwarza organizacyjne możliwości funkcjonowania szkoły na wyższym poziomie.

Do Gimnazjum im. Dywizjonu 303 w Stepnicy uczęszcza 162 uczniów z gminy . Szkoła dysponuje: 12 izbami lekcyjnymi, w tym 4 specjalistycznymi:

- pracownia informatyczna,
- świetlica-pracownia komputerowa
- dwie profesjonalne pracownie językowe.

Na lekcjach wychowania fizycznego uczniowie korzystają z sali gimnastycznej Zespołu Szkolno-Przedszkolnego, wspólnego boiska sportowego „Orlik”, a także z bazy sportowej stadionu i hali widowiskowo-sportowej.

W szkole istnieje także gabinet pedagoga. Z usług medycznych i psychologicznych uczniowie korzystają w gabinetach Zespołu Szkolno-Przedszkolnego.

⁹ Dane dotyczące liczby uczniów, w tej sekcji dotyczą 2013 r.

Wszystkie klaso-pracownie są wyposażone w nowoczesny sprzęt i pomoce dydaktyczne. Szkoła posiada i wykorzystuje kilkanaście tablic interaktywnych. Wiele izb jest wyposażonych w rzutniki multimedialne i ekrany, co ma dobry wpływ na atrakcyjność zajęć edukacyjnych.

W szkole jest zainstalowany system monitoringu, który obejmuje sale lekcyjne, korytarz oraz teren szkoły. Pracownie komputerowe znajdują się w klimatyzowanych salach.

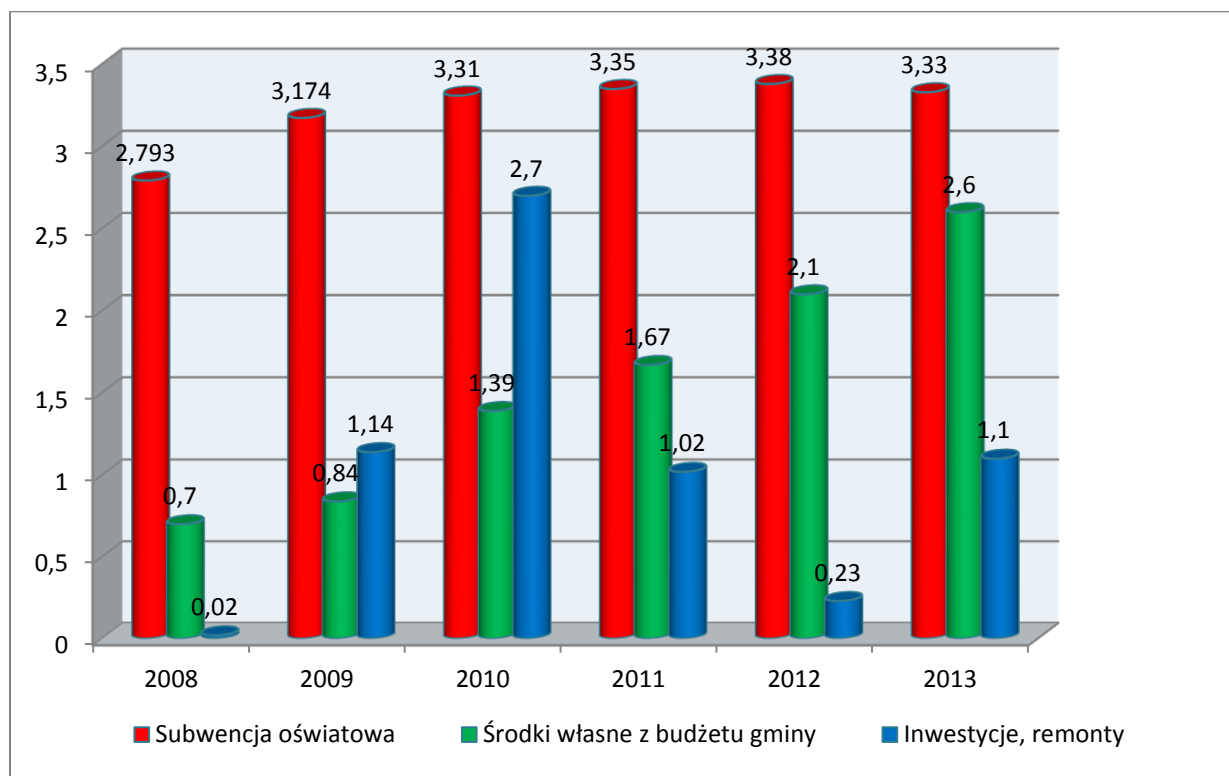
Szkoły sukcesywnie poprawiają swoją bazę komputerową. Zwiększa się ilość komputerów z dostępem do Internetu - obecnie to 65 stanowisk. W szkołach podstawowych na 1 komputer przypada „średnio” 7 uczniów, a w gimnazjum - 4 uczniów.

2.7.3 Wydatki na oświatę

Wydatki na oświatę w gminie Stepnica pochodzą z kilku źródeł:

- * z części oświatowej subwencji ogólnej dla JST,
- * z budżetu gminy - środki dodatkowe, zwiększające subwencję oświatową,
- * z budżetu gminy - środki przeznaczone na inwestycje oraz bieżące remonty,
- * z bezzwrotnych dotacji z funduszy UE.

Wykres 3. Podstawowe źródła finansowania oświaty w gminie Stepnica w mln zł

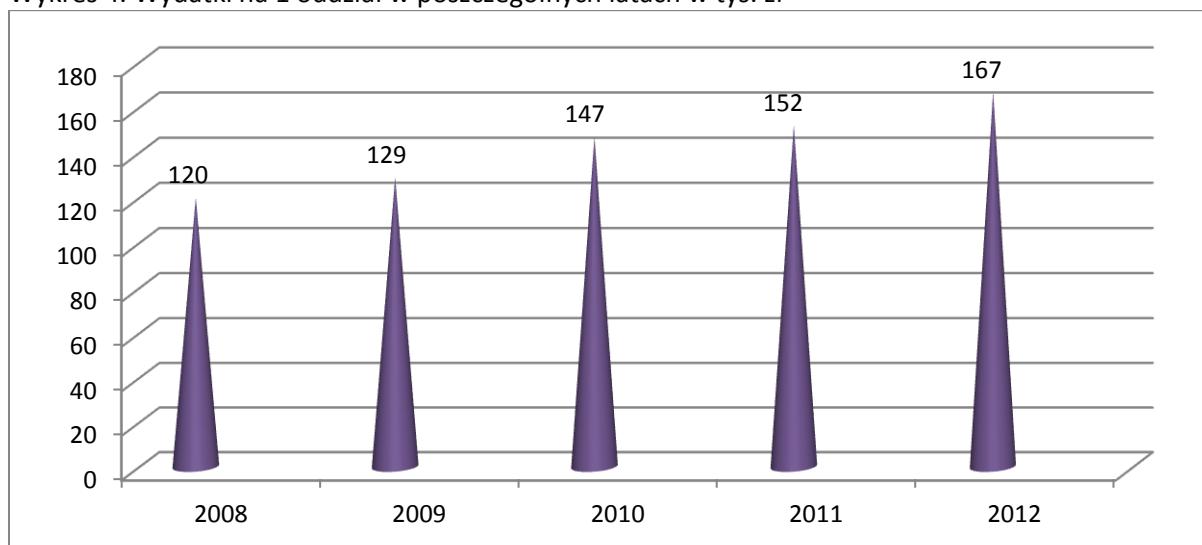
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy w Stepnicy

Nota: podane na wykresie liczby nie pokrywają się z budżetowymi danymi sprawozdawczymi.

W budżecie są one przedstawiane w latach kalendarzowych, a administracja oświatowa posługuje się cyklem roku szkolnego (IX-VIII).

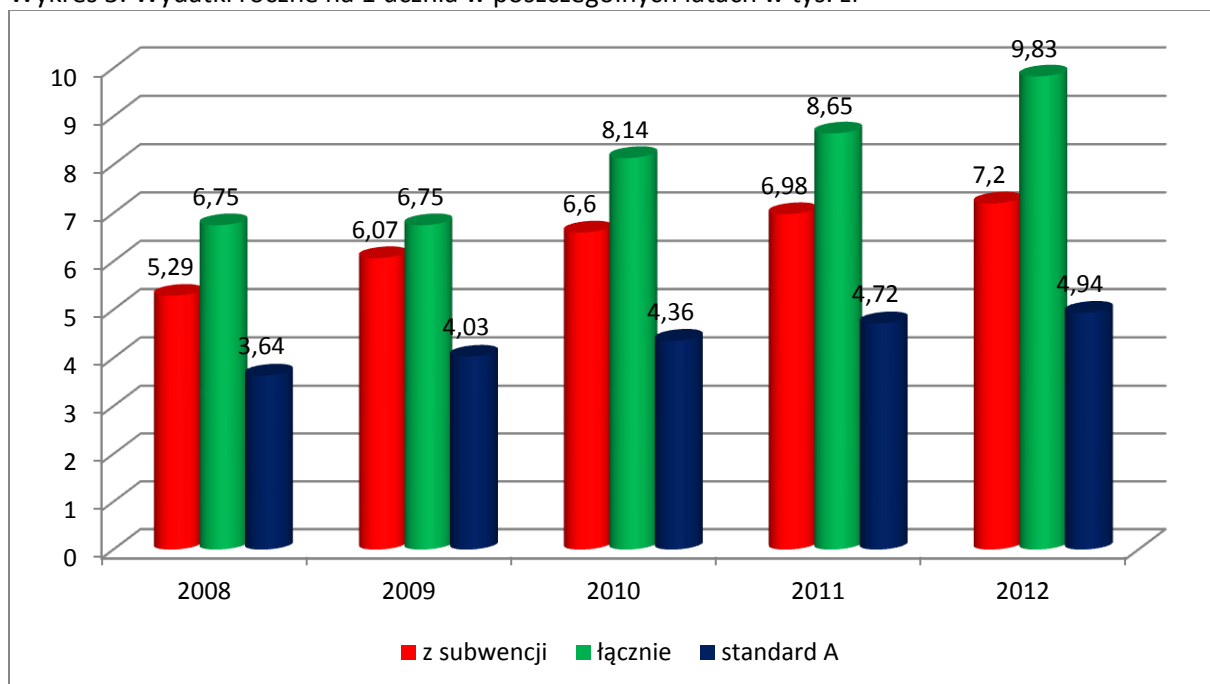
Wydatki na oświatę w gminie od lat systematycznie rosną, szczególnie w części stanowiącej środki własne gminy. Kwota subwencji od 2010 roku pozostaje właściwie na tym samym poziomie.

Wykres 4. Wydatki na 1 oddział w poszczególnych latach w tys. zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy w Stepnicy

Wykres 5. Wydatki roczne na 1 ucznia w poszczególnych latach w tys. zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy w Stepnicy

W powyższym wykresie umieszczono również kwotę ustalano corocznie przez MEN standardu A. Jest to kwota przydzielana na tzw. „przeliczeniowego” ucznia. Liczba uczniów przeliczeniowych ustalana jest odrębnie dla każdej gminy według specjalnego algorytmu. Z analizy danych wynika jednoznacznie, że z roku na rok rosną w gminie wydatki na 1 oddział, w tym znacząco rosną wydatki ponoszone średnio na 1 ucznia. Dla celów porównawczych zastosowano metodologię porównania

danych z uwzględnieniem kwot uzyskanych przez samorząd w ramach subwencji oświatowej w porównaniu do kosztów, które gmina ponosi w rzeczywistości, bez środków na inwestycje i remonty.

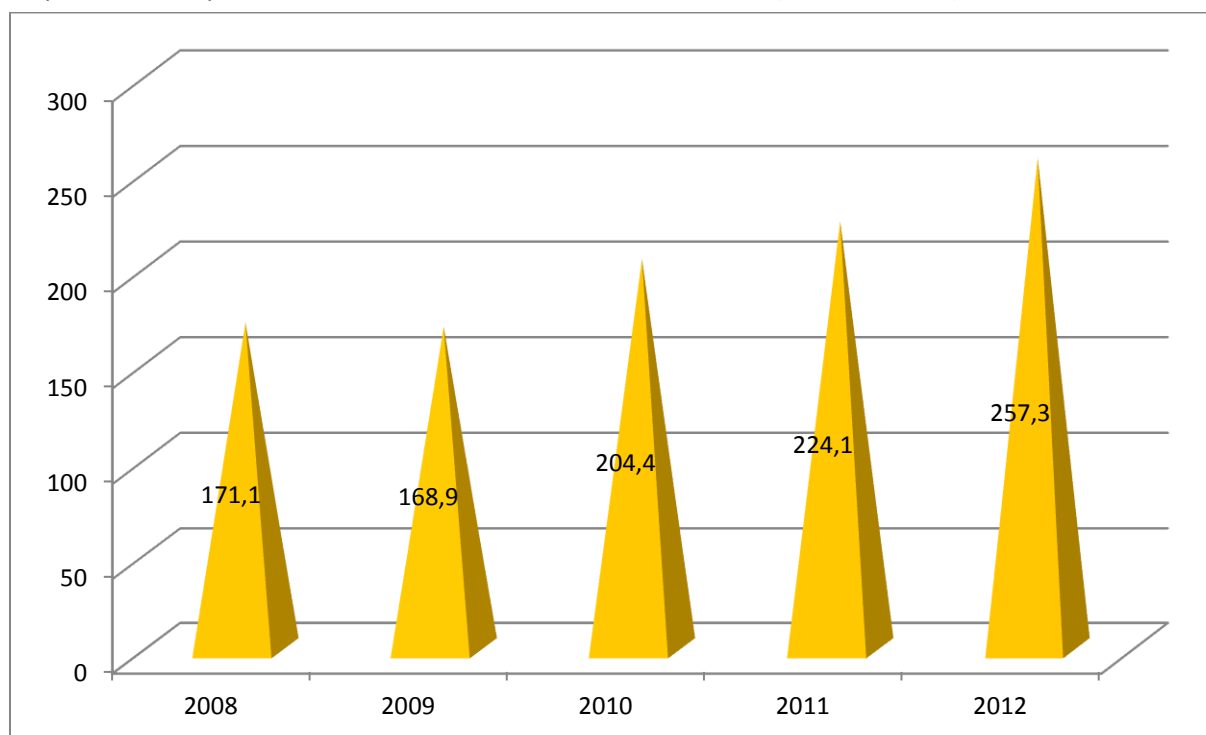
Istotnym wydatkiem na oświatę są również koszty transportu uczniów do i ze szkoły. Gmina Stepnica charakteryzuje się rozległością terytorium, niskim wskaźnikiem gęstości zaludnienia, a główny obszar gęściej zaludniony, siedziba władz gminy miasto Stepnica, nie jest położony centralnie, lecz przy południowo - zachodniej granicy administracyjnej. Zarazem to w Stepnicy mieści się większa z dwu szkół podstawowych i gimnazjum. Drugie centrum oświatowe usytuowano w Racimierzu, na północnym wschodzie i tam mieści się mniejsza z dwóch szkół podstawowych.

To bardzo niedogodna - ze względu na koszty transportu - sytuacja.

Ponadto trend malejącej liczby uczniów nie ma wpływu na koszty transportu - kurs szkolnego autobusu generuje takie same koszty niezależnie od liczby uczniów w pojeździe.

Wydatki gminy przeznaczone na pokrywanie kosztów dojazdów uczniów do szkół istotnie wzrosły w latach 2008-2012. Istotną część kosztów usług transportowych stanowią ceny rynkowe paliwa i usług motoryzacyjnych, na które władze gminy Stepnica nie mają wpływu.

Wykres 6. Koszty dowozu uczniów do szkół w latach 2008-2012 (w zł / 1 ucznia)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy w Stepnicy

Mimo rosnących kosztów władze gminy Stepnica nie zamierzają zredukować zakresu usług transportowych świadczonych na rzecz dzieci.

2.7.4 Kadra nauczycielska

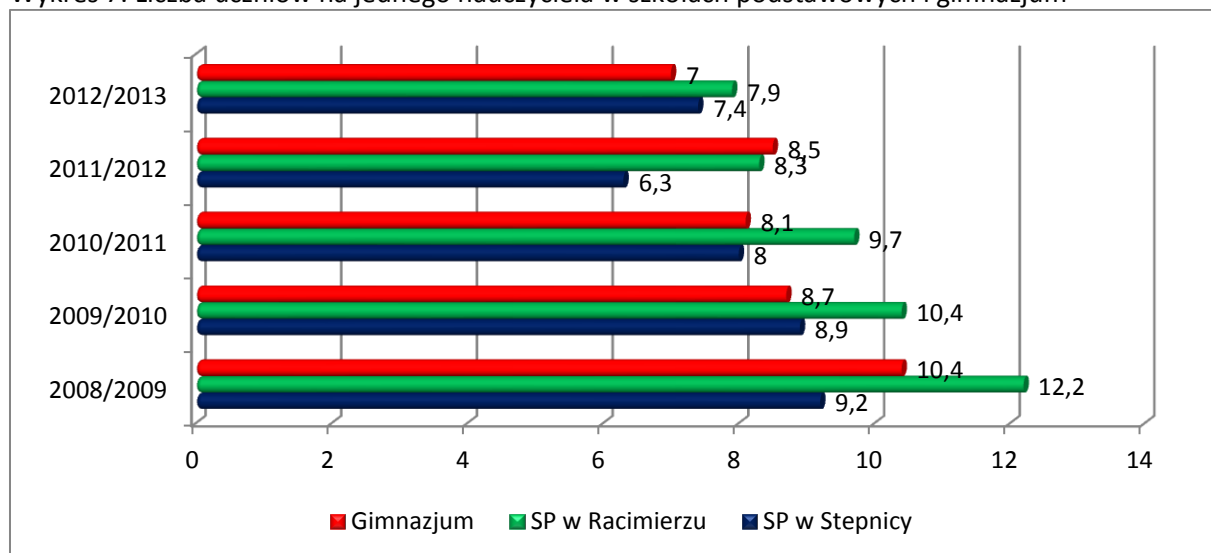
W placówkach oświatowych w gminie Stepnica w roku szkolnym 2012-2013 zatrudnionych jest 65 nauczycieli, z których 48 pracuje na pełnym etacie. W roku szkolnym 2008/2009 zatrudnionych było 55 nauczycieli z czego 44 na pełnych etatach - widać więc tendencję do zapewniania uczniom jak najdogodniejszych warunków edukacji.

Awans zawodowy, według stanu z roku szkolnego 2012/2013, nauczyciela mianowanego osiągnęło 28 osób (43% grona nauczycielskiego), a nauczyciela dyplomowanego - 18 osób (28% grona nauczycielskiego). Proces zwiększania i doskonalenia zawodowego nauczycieli wyraźnie się zwiększa.

W roku szkolnym 2013/2014 statusem nauczyciela dyplomowanego legitymuje się już 29 osób.

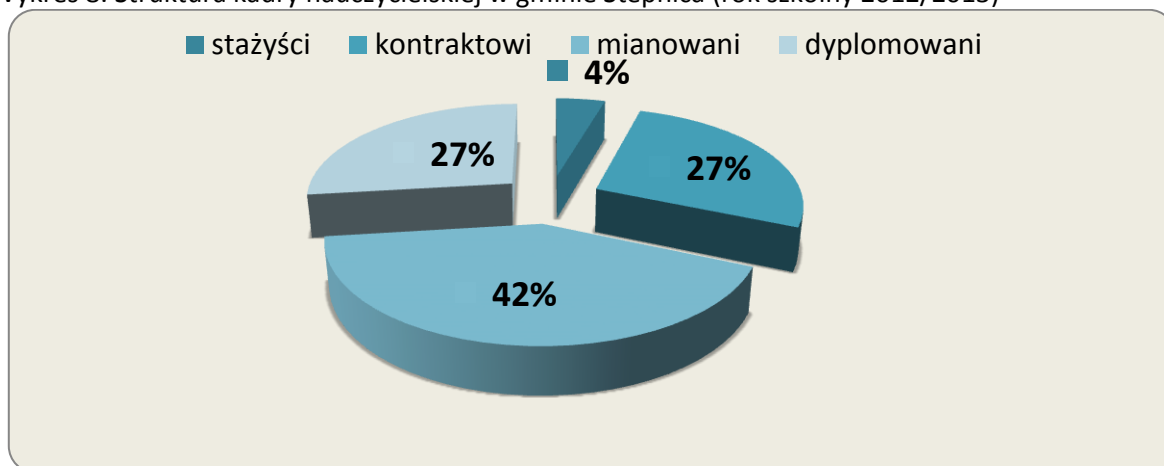
Przyrost liczby nauczycieli, przy tendencji spadkowej liczby uczniów, oznacza coraz mniej dzieci przypadających na 1 nauczyciela.

Wykres 7. Liczba uczniów na jednego nauczyciela w szkołach podstawowych i gimnazjum

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze szkół

Wykres 8. Struktura kadry nauczycielskiej w gminie Stepnica (rok szkolny 2012/2013)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze szkół

2.7.5 Efekty edukacji - wyniki osiągnięte przez uczniów

Racją istnienia systemu oświaty publicznej jest wiedza, kompetencje i umiejętności, jakimi może się wykazać uczeń, oceniany wg obowiązujących kryteriów i mierników, szczególnie gdy ocena jest dokonywana z zachowaniem obiektywizmu.

W tabelach 18 i 19 przedstawiono niektóre dane dotyczące wyników nauczania. Ich analiza może być pomocna w wyciągnięciu wniosków do pracy. W SP w Stepnicy uczyło się w roku szkolnym 2012/2013 - 171 uczniów, a w Racimierzu - 103.

Tabela 18 . Wybrana statystyka szkolna – Szkoły Podstawowe w Stepnicy i Racimierzu

Rok szkolny	Liczba uczniów otrzymujących świadectwo z czerwonym paskiem		Liczba uczniów uzyskujących więcej niż 50% ze sprawdzianu		Liczba uczniów bez promocji		Średnia ocen klasyfikacyjnych		Frekwencja w (%)	
	SP w Stepnicy	SP w Racimierzu	SP w Stepnicy	SP w Racimierzu	SP w Stepnicy	SP w Racimierzu	SP w Stepnicy	SP w Racimierzu	SP w Stepnicy	SP w Racimierzu
2008/2009	21	9	28	15	14	1	3,92	3,89	90,6	95
2009/2010	23	5	28	7	5	4	3,66	3,78	90,5	93
2010/2011	22	7	25	11	9	2	3,69	3,87	90,2	94
2011/2012	23	8	29	7	1	3	3,65	3,77	93,3	94
2012/2013	23	6	12	10	2	0	3,97	3,88	91,6	93

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze szkół

Liczba uczniów otrzymujących świadectwo z czerwonym paskiem obrazuje, ilu uczniów można nazwać „prymusami”. Są zdolni i umotywowani by nauczyć się jak najlepiej. Również dyrekcja szkoły i jej kadra nauczycielska mają aspiracje, by szkoła była dobrze notowana.

Można zauważyć wyraźnie wyższą liczbę i odsetek (13,5% w roku szkolnym 2012/13) prymusów w SP w Stepnicy, w stosunku do liczby i odsetka (5,8% w roku szkolnym 2012/13) prymusów w SP w Racimierzu. W tej pierwszej szkole jednak uczy się znacznie więcej dzieci.

Liczba uczniów uzyskujących więcej niż 50% ze sprawdzianu wykazuje sporą zmienność. W SP w Stepnicy utrzymywała się przez cztery lata na wyrównanym poziomie 22-29 uczniów, czyli 13-17% uczniów (licząc do liczby uczniów w roku szkolnym 2012/13).

W roku szkolnym 2012/13 wystąpił gwałtowny spadek trendu, do 12 osób, czyli 6,4%. Jest to wynik gorszy niż najniższy z notowanych wyników - 7 uczniów (6,7%) - który wystąpił w Racimierzu dwukrotnie; w roku szkolnym 2009/10 i 2011/12,

W pozostałych trzech latach (2008/09, 2010/11 i 2012/13) uczniowie z SP w Racimierzu mieli wyniki zbliżone lub takie same w stosunku do dość stabilnego poziomu od 2008 do 2011 roku, tj. odsetka 13-17% uczniów: 15 uczniów (14,5% w roku 2008/09, 10,7% w roku 2010/11 i 9,7% w roku 2012/2013)

Liczba uczniów bez promocji to kolejny wskaźnik efektywności edukacji. Liczba takich uczniów jest większa w szkole w Stepnicy, ale to również wynika z większej liczby uczniów.

Średnia ocen klasyfikacyjnych jest wskaźnikiem obiektywnym, nie zależy od ocen nauczycieli.

W obu szkołach ta średnia jest bardzo zbliżona, i w obu przypadkach mogłaby być wyższa.

Przedział średnich od najniższej do najwyższej dla SP w Stepnicy to 3,65 - 3,97, a dla SP w Racimierzu 3,87 - 3,89. W Stepnicy najniższa średnia jest gorsza o 0,22 od najniższej w Racimierzu, ale też najwyższa jest o 0,08 wyższa niż w Racimierzu.

Frekwencja to wskaźnik dyscypliny (tak uczniów, jak i rodziców), a że jest podany w % obecności mamy jasny obraz: uczniowie w SP w Racimierzu są systematycznie wyraźnie bardziej zdyscyplinowani. To dobrze świadczy i o nich, jak i o rodzicach, niemniej trzeba zauważyć, że w pewnej części może to być skutek większego odsetka uczniów, których do szkoły dowozi szkolny autobus. Zamieszkanie większej liczby uczniów w Stepnicy w odległości niższej niż 3 km od szkoły może przyczynić się do rozluźnienia ich dyscypliny.

Podsumowując - wskaźnik liczby uczniów, którzy otrzymują świadectwo z czerwonym paskiem, który jest ponad dwukrotnie wyższy w SP w Stepnicy nie znajduje potwierdzenia w żadnym z następujących czterech wskaźników. Poziom efektywności procesu edukacji w SP w Racimierzu jest, co najmniej taki sam jak w SP w Stepnicy.

Szkoła Podstawowa w Stepnicy w okresie październik - listopad 2012 r. została poddana przez Zachodniopomorskiego Kuratora Oświaty, w ramach Nadzoru Pedagogicznego w Systemie Ewaluacji Oświaty (SEO), rutynowej ewaluacji, prowadzonej przez zespół wizytatorów ds. ewaluacji, w oparciu o zestaw standardowych procedur. Raport jest bardzo szczegółowy, poprzedzony zbieraniem danych z różnych źródeł i różnymi metodami, i kończy się określeniem poziomu spełniania przez daną szkołę czy placówkę wymagań, jakie stawia się przed szkołą danego rodzaju.

Szkoła została oceniona wysoko: w 3 na 7 kryteriów oceniono, że spełnia wymagania w stopniu „bardzo wysokim”. W pozostałych kryteriach uznano, że szkoła spełnia wymagania w stopniu „wysokim”.

Szkoła lub placówka może spełniać te wymagania na pięciu poziomach:

Poziom E - oznaczający **niski** stopień wypełniania wymagania przez szkołę lub placówkę.

Poziom D - oznaczający **podstawowy** stopień wypełniania wymagania przez szkołę lub placówkę.

Poziom C - oznaczający **średni** stopień wypełniania wymagania przez szkołę lub placówkę.

Poziom B - oznaczający **wysoki** stopień wypełniania wymagania przez szkołę lub placówkę.

Poziom A - oznaczający **bardzo wysoki** stopień wypełniania wymagania przez szkołę lub placówkę.

Raport kończy się poniższą oceną zbiorczą:

Tabela 19 Ocena stopnia spełniania wymagań przez SP w Stepnicy

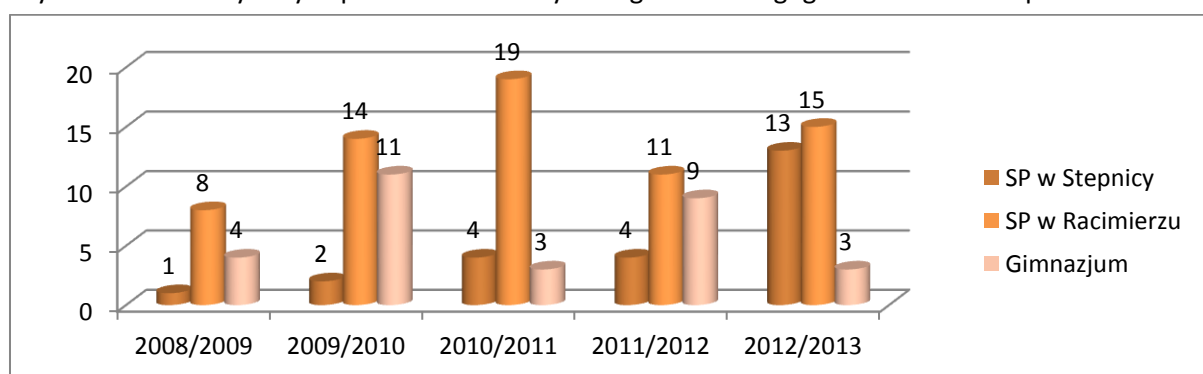
Wymaganie	Poziom spełniania wymagania
Obszar: Efekty	
Analizuje się wyniki sprawdzianu, egzaminu gimnazjalnego, egzaminu maturalnego i egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe	B
Uczniowie nabywają wiadomości i umiejętności	B
Uczniowie są aktywni	A
Respektowane są normy społeczne	A
Obszar: Zarządzanie	
Funkcjonuje współpraca w zespołach	B
Sprawowany jest wewnętrzny nadzór pedagogiczny	B
Szkoła lub placówka ma odpowiednie warunki lokalowe i wyposażenie	A
Źródło: „Raport z ewaluacji problemowej Efekty Zarządzanie, Szkoła Podstawowa w Stepnicy, Nadzór pedagogiczny System Ewaluacji Oświaty SEO, publicznie dostępny pod adresem: http://www.seo2.npseo.pl/reports/1000574476125.pdf	

Zwraca uwagę fakt, że pomimo bardzo dobrych warunków nauczania (A), oraz - co podkreśla raport - intensywnych starań podejmowanych przez kadrę nauczycielską - efekty mogłyby być lepsze: w pierwszych dwu kryteriach, dotyczących właśnie efektów nauczania, oceniono poziom spełniania wymagań na B - poziom „wysoki”.

Uczniowie obu szkół podstawowych mogą korzystać z pomocy Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych. Wydają one orzeczenia i opinie będące ważną informacją o potrzebach uczniów, m.in.:

- * o potrzebie kształcenia specjalnego dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej oraz niedostosowanej społecznie, wymagającej stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy,
- * o potrzebie indywidualnego nauczania dla dzieci i młodzieży, których stan zdrowia uniemożliwia lub znacznie utrudnia uczęszczanie do szkoły,
- * o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka od chwili wykrycia niepełnosprawności do podjęcia nauki w szkole.

Wykres 9. Liczba wydanych przez Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne orzeczeń i opinii

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze szkół

Liczba dzieci kwalifikujących się do specjalnego wsparcia jest w SP w Racimierzu systematycznie wyższa niż w SP w Stepnicy. 19 uczniów, którzy muszą mieć zapewnione specjalne warunki nauczania, to w ok. 100-osobowej populacji prawie co piąty uczeń.

Stworzenie specjalnych warunków nauczania uczniom z wydanymi orzeczeniami i opiniami uwzględnia subwencja oświatowa z budżetu państwa.

Niezależnie od tego, gmina Stepnica dodatkowo wspomaga uczniów, którzy wsparcia potrzebują, w formie stypendiów szkolnych. Z tej formy wsparcia korzystali uczniowie szkół podstawowych, gimnazjów, a także szkół ponadgimnazjalnych, którzy zamieszkują w gminie Stepnica.

W roku szkolnym 2012/2013 na 114 wniosków zostało wydanych 113 decyzji pozytywnych.

Na powyższe zadanie wykorzystano dotację z budżetu Wojewody Zachodniopomorskiego w wysokości 29.679 zł oraz środki własne w wysokości 12.610,60 zł.

Innym zadaniem o charakterze pomocy materialnej było w 2012 r. wsparcie na dofinansowanie zakupu podręczników w ramach Rządowego Programu Pomocy Uczniom „Wyprawka szkolna”. Z tej formy pomocy skorzystało 33 uczniów. Na realizację zadania gmina otrzymała dotację z budżetu państwa w wysokości 6.180 zł.

Gimnazjum w Stepnicy funkcjonuje w budynku dysponującym bardzo dobrą bazą materialną do nauki, do uprawiania sportu i do prowadzenia zajęć dodatkowych.

Wg danych Banku Danych Lokalnych, w latach 2011-2013 gimnazjaliści tworzyli 10 oddziałów, a grono pedagogiczne składało się z 16 osób (w przeliczeniu na pełne etaty). Do dyspozycji uczniów była pracownia komputerowa i było 38 komputerów, wszystkie z dostępem do internetu.

Tabela 20. Wybrana statystyka szkolna – Gimnazjum (162 uczniów w 2012/2013)

Rok szkolny	Liczba uczniów otrzymujących świadectwo z czerwonym paskiem	Liczba uczniów uzyskujących więcej niż 50% z egzaminu	Liczba uczniów bez promocji	Średnia ocen klasyfikacyjnych	Frekwencja w (%)
2008/2009	22	19	23	3,35	86,3
2009/2010	16	19	8	3,34	88,4
2010/2011	6	9	10	3,21	86,0
2011/2012	11	18	8	3,28	87,8
2012/2013	6	17	7	3,37	85,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze szkół

Widoczna jest znacząca korelacja pomiędzy liczbą uczniów otrzymujących świadectwo z czerwonym paskiem a liczbą uczniów uzyskujących więcej niż 50 % z egzaminu zewnętrznego. Świadectwo z wyróżnieniem otrzymuje się w wyniku oceny uzyskanej w szkole, natomiast sprawdzian, jak i egzaminy, są egzaminami zewnętrznymi, których wyniki ustalają egzaminatorzy OKE w Poznaniu. Wewnątrzszkolny system oceniania w szkole należałoby uznać za mniej obiektywny niż wyniki oceny w OKE. Jednak w Gimnazjum obiektywizm oceniania jest zapewniony, o czym świadczy dość wyraźna zbieżność z wynikami OKE.

W ramach dostosowania metod i form pracy do możliwości ucznia w szkołach wprowadzono zajęcia specjalistyczne np. dydaktyczno-wyrównawcze, korekcyjno-kompensacyjne, socjoterapeutyczne

i logopedyczne. Każdy uczeń ma możliwość uczestniczenia w zajęciach wyrównujących jego szanse edukacyjne. Szkoły wspólnie analizują i wyciągają wnioski dotyczące metod pracy skutkujących wysoką frekwencją uczniów - z którą, jak widać z danych w tabeli, też nie jest dobrze.

Gimnazjum w Stepnicy realizuje finansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego projekt „Rozwiń Skrzydła”, który będzie trwał do czerwca 2014 r.

W ramach projektu zaplanowano:

- * zajęcia wyrównawcze,
- * warsztaty przedmiotowe,
- * małe projekty edukacyjne,
- * warsztaty z doradcą edukacyjno-zawodowym,
- * wycieczki edukacyjne.

Aby cele programu "Rozwiń skrzydła" zostały zrealizowane, zaangażowano 12 nauczycieli, którzy uczestniczyli w 24 godzinnym szkoleniu pt. „Nowoczesne nauczanie metodami aktywizującymi z wykorzystaniem ICT”.

Szkoła jest wyposażona m.in. w pomoce dydaktyczne, programy wspomagające proces nauczania, narzędzia w postaci tabletek (z wi-fi), tablice interaktywne. W ramach projektu uruchomiona została strona internetowa, na której znajdują się informacje bieżące o projekcie oraz platforma, wspomagania uczniów w procesie uczenia się metodą *Blended learning* (nauczyciele mogą wstawiać na stronę scenariusze zajęć warsztatowych po to, aby np. uczeń nieobecny na zajęciach mógł wejść na tą stronę i sprawdzić, co było realizowane i ewentualnie wykonał to w domu).

Wyzwania:

Zmiany demograficzne powodują zmniejszanie się liczby dzieci i młodzieży uczących się w szkołach w gminie Stepnica. Zmniejsza się liczba uczniów w poszczególnych klasach, ale to umożliwia wprowadzenie zmian jakościowych w procesach nauczania, pod warunkiem wszakże **utrzymania, a nawet zwiększenia nakładów na oświatę.**

2.8. RYNEK PRACY, ZATRUDNIENIE I BEZROBOCIE

2.8.1. Liczba bezrobotnych, wskaźnik bezrobocia

Na przestrzeni lat 2007 - 2013 liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w Urzędzie Pracy, a zamieszkujących w gminie Stepnica, zmniejszyła się o 33. Liczebność zbiorowości zarejestrowanych bezrobotnych w roku 2013 stanowi 88,1% liczebności z 2007 roku. Wskaźnik bezrobocia spadł o 1,3 punktu procentowego, ale w latach 2009 - 2010 bezrobocie przekraczało wskaźnik 10%.

Zawsze więcej niż połowę z ogółu bezrobotnych stanowiły i stanowią kobiety, a stopień bezrobocia był i jest wśród kobiet wyższy, niż wśród mężczyzn, aczkolwiek w ostatnich latach daje się zauważyć zjawisko zmniejszania dystansów. W 2007 roku 5,7% mężczyzn w wieku produkcyjnym figurowało w rejestrach osób bezrobotnych, a wśród kobiet odsetek ten wynosił o wiele więcej - 12,4%. W roku 2013 spośród mężczyzn w wieku produkcyjnym 6,7% było zarejestrowanych jako osoby bezrobotne, ale wśród kobiet już tylko 8,5%. W momentach, gdy liczba bezrobotnych wzrastała, to działo się tak z reguły wskutek przyrostu liczby mężczyzn pozostających bez pracy.

Tabela 21. Liczba bezrobotnych i wskaźnik bezrobocia 2007-2013

Rok	Liczba bezrobotnych	W tym kobiety	Odsetek kobiet	Wskaźnik bezrobocia
2007	277	182	65,7	8,9
2008	231	151	65,4	7,4
2009	344	190	55,2	10,9
2010	333	188	56,5	10,7
2011	268	166	61,9	8,6
2012	252	150	59,5	7,8
2013	244	128	52,5	7,6

Źródło: Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie, dane z lipca 2013 r. Obliczenia i wykres - opracowanie własne

Liczebność bezrobotnych, a co za tym idzie również i wskaźniki bezrobocia, wydają się związane ze zmianami liczby podmiotów gospodarujących na terenie gminy w minimalnym stopniu. Oznacza to, że gminny rynek pracy w postaci miejscowych podmiotów gospodarczych nie jest jedynym obszarem, na którym mieszkańcy poszukują i znajdują zatrudnienie. Bez wątpliwości niezwykle korzystne jest bliskie położenie zewnętrznych rynków, zwłaszcza goleniowskiego i w jakiejś mierze szczecińskiego.

2.8.2. Kategorie bezrobotnych – wiek, wykształcenie, długotrwałość bezrobocia

Przy głębszej analizie danych, zgromadzonych przez służby zatrudnienia i odzwierciedlających stany z okresu lat 2007 - 2013 (lipiec), można dostrzec również brak znaczących, dyskryminujących procesów na rynku pracy osób charakteryzujących się konkretnymi cechami demograficznymi i społecznymi (np. osoba młoda, ucząca się).

Nie oznacza to jednak, że nie występowały w badanym okresie zjawiska, które zwracają na siebie uwagę, i wymagają podjęcia działań interwencyjnych na rynku pracy, wobec konkretnych kategorii osób bezrobotnych.

W pierwszym rzędzie zwraca uwagę przyrastanie udziału osób bezrobotnych z najstarszych grup wiekowych tzn. powyżej 55 roku życia. W liczbach bezwzględnych można uznać ten przyrost za raczej niewielki (wzrost liczby o 22 osoby), lecz w wyrazie procentowym jest to przyrost o prawie 10 punktów procentowych. Zjawisko to współwystępuje z innym jeszcze procesem, zasługującym na miano raczej korzystnego. Jest to znaczny spadek liczby bezrobotnych w wieku 45-54 lat. W pozostałych kategoriach wiekowych można zauważyć w badanej populacji stabilizację liczby bezrobotnych.

Tabela 22. Zarejestrowani bezrobotni według grup wieku

Rok	Liczba bezrobotnych w wieku					Odsetek bezrobotnych w wieku				
	18-24	25-34	34-45	45-54	55 i więcej	18-24	25-34	34-45	45-54	55 i więcej
2007	61	73	50	78	15	22,0	26,4	18,1	28,2	5,4
2008	44	74	41	54	18	19,0	32,0	17,7	23,4	7,8
2009	72	98	65	84	25	20,9	28,5	18,9	24,4	10,5
2010	58	88	76	75	36	17,4	26,4	22,8	22,5	10,8
2011	61	70	56	44	37	22,8	26,1	20,9	16,4	13,8
2012	47	67	48	53	37	18,7	26,6	19,0	21,0	14,7
2013	44	71	46	46	37	18,0	29,1	18,9	18,9	15,2

Źródło: Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie, obliczenia i wykresy - opracowanie własne

Generalnie jednak, w przekroju lat 2007 - 2013 widać, że podatność na pozostawanie bez pracy jest prawie niezmienna dla poszczególnych kategorii wiekowych. Tylko w stosunku do osób w wieku 45-54 lat można powiedzieć, że ich liczba wyraźnie się zmniejszyła, a i tak właściwie miało to miejsce od roku 2010. Warto też zauważyć, że liczebności grup najbardziej wrażliwych tzn. najmłodszej (18-24 lat) i najstarszej (pow. 55 roku życia), różniące się od siebie w okresie lat 2007-2011, od roku 2012 stały się wyrównane.

Warte odnotowania jest zwiększanie się w zbiorowości zarejestrowanych bezrobotnych, udziału osób z wyższymi poziomami wykształcenia. W roku 2007 osoby z wykształceniem wyższym i średnim stanowiły 21,0% zbiorowości bezrobotnych, w roku 2013 już 29,5%. Może to mieć związek z upowszechnieniem się dostępu do tego poziomu wykształcenia, niemniej oznacza to zachodzenie poważnych zmian na rynku pracy, przynajmniej od strony podażowej (i konieczność reakcji od strony popytu). Mimo wszystko, jednak osoby mające wykształcenie zasadnicze zawodowe lub zgoła tylko gimnazjalne (lub w ogóle żadne), pozostające bez pracy, figurują w rejestrach znacznie częściej.

Tabela 23. Poziomy wykształcenia zarejestrowanych bezrobotnych 2007-2013

Rok	Liczba bezrobotnych z wykształceniem					Odsetek bezrobotnych z wykształceniem				
	Wyższym	Policealnym i średnim zawodowym	Średnim ogólnokształcącym	Zasadniczym zawodowym	Gimnazjalnym i poniżej	Wyższym	Policealnym i średnim zawodowym	Średnim ogólnokształcącym	Zasadniczym zawodowym	Gimnazjalnym i poniżej
2007	6	39	13	112	107	2,2	14,1	4,7	40,4	38,6
2008	12	38	15	81	85	5,2	16,5	6,5	35,1	36,8
2009	8	56	19	119	142	2,3	16,3	5,5	34,6	41,3
2010	11	46	25	107	144	3,3	13,8	7,5	32,1	43,2
2011	8	39	22	89	110	3,0	14,6	8,2	33,2	41,0
2012	15	39	12	70	116	6,0	15,5	4,8	27,8	46,0
2013	12	44	16	77	95	4,9	18,0	6,6	31,6	38,1

Źródło: Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie, obliczenia własne

Istnieją pewne odmienności (w porównaniach rocznych) długości okresów pozostawania bez pracy. Znacząco zmniejszyła się liczba osób długotrwale bezrobotnych tzn. przebywających w rejestrach więcej niż 24 miesiące. Ale liczba (i odsetek) osób pozostających bez pracy dłużej niż 1 rok, ale krócej niż 2 lata, nie uległa większej zmianie w okresie lat 2007-2013. W rezultacie udział zbiorowości osób długotrwale bezrobotnych (powyżej 1 roku) w ogólnej liczebności bezrobotnych zmienił się znacząco – 47,3 % w roku 2007 i 26,4 % w roku 2013, ale tylko dzięki zredukowaniu kategorii o najdłuższym czasie pozostawania bez pracy. Pozostałe kategorie czasu przebywania w rejestrach bezrobotnych nie notują znaczących różnic w zestawieniach rocznych.

Tabela 24. Długość czasu pozostawania w rejestrze osób bezrobotnych

Rok	Okres pozostawania w rejestrze [m-cy]						Odsetek [m-cy]					
	do 1	1-3	3-6	6-12	12-24	24	do 1	1-3	3-6	6-12	12-24	24 +
2007	17	32	56	41	47	84	6,1	11,6	20,2	14,8	17,0	30,3
2008	22	40	41	31	33	64	9,5	17,3	17,7	13,4	14,3	27,7
2009	34	78	70	89	37	36	9,9	22,7	20,3	25,9	10,8	10,5
2010	36	62	67	57	79	32	10,8	18,6	20,1	17,1	23,7	9,6
2011	20	61	42	53	52	40	7,5	22,8	15,7	19,8	19,4	14,9
2012	25	56	53	47	46	25	9,9	22,2	21,0	18,7	18,3	9,9
2013	29	38	55	58	40	24	11,9	15,6	22,5	23,8	16,4	9,8

Źródło: Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie, obliczenia własne

Prawdziwą granicą okresów długotrwałości stanowi okres powyżej trzech miesięcy, i trwający do 1 roku. Doskonale widoczne jest zjawisko przechodzenia osób, którym do tego czasu nie udało się zdobyć pracy, w stronę kategorii przedłużającego się bezrobocia. Zjawisko to wymaga podjęcia skutecznej kontrakcji, m.in. w postaci dostarczania nowych czy udoskonalonych kwalifikacji.

Sytuacja na rynku pracy w gminie Stepnica zasługuje na określenie „stabilna”. Świadczą o tym: liczebność funkcjonujących na terenie gminy przedsiębiorstw (i innych podmiotów), oraz liczby obrazujące wielkość bezrobocia.

Gminny rynek pracy w gminie Stepnica nie jest wolny od zagrożeń, o czym świadczą wartości notowane w latach 2009-2010. Dość szybko jednak straty są odrabiane - zwiększa się liczba działających podmiotów, zwiększają się ich obroty (także z kontrahentami zagranicznymi), zmniejsza się liczba osób pozostających bez pracy.

Przedsiębiorstwa zlokalizowane w gminie Stepnica, to prawie bez wyjątku firmy o najmniejszym zatrudnieniu (w przedziale od 0-9 pracowników), są one jednak bardzo zróżnicowane, jeśli chodzi o sektory i branże, co również można uznać za cechę korzystnie wpływającą na obraz rynku pracy. Wielkość bezrobocia nie jest szczególnie silnie powiązana z wielością szans na uzyskanie zatrudnienia na terenie samej gminy: liczba bezrobotnych jest właściwie niezależna od liczby działających w gminie przedsiębiorstw, które i tak, z uwagi na swą wielkość, z reguły nie są w stanie gwałtownie zwiększyć zatrudnienia. Oznacza to, że istnieją silne powiązania z zewnętrznymi rynkami pracy - np. goleniowskim, szczecińskim lub zagranicznymi), stwarzającymi dodatkowe szanse dla wszystkich poszukujących zatrudnienia.

Wyzwania:

Wyzwaniem strategicznym gminy Stepnica jest aktywne modelowanie lokalnego rynku pracy, poprzez:

* po stronie popytu: intensywne, wielokierunkowe wspieranie istniejących i tworzenia nowych miejsc pracy, oraz wdrożenia instrumentów zachęty pracodawców na rzecz zatrudniania osób w wieku 50+, w powiązaniu z nabyciem, aktualizacją i wzrostem kwalifikacji i umiejętności przez tę grupę wiekową; aktywne wspieranie przedsiębiorczości;

*po stronie podaży: dopasowanie oferty edukacyjnej i szkoleniowej do realnych potrzeb lokalnej gospodarki, obecnych i przewidywanych, w branżach rozwojowych (usługi w obszarze turystyki), szczególnie ułatwianie dostępu do tej oferty w sołectwach peryferyjnych, najbardziej oddalonych od Stepnicy; systemowe intensywne wspieranie osób tracących pracę, na rzecz jak najszybszego podjęcia innej pracy, w tym samozatrudnienia, by zapobiegać utrwalaniu się bezrobotności.

2.9. GOSPODARKA

2.9.1. Liczebność podmiotów, struktura własności i wielkość zatrudnienia

Aktywność gospodarcza w gminie Stepnica latach 2008-2012 nie wykazuje znaczącej liczebności i zmienności. W systemie REGON jest zarejestrowanych niezmiennie 8 podmiotów reprezentujących państwowe i samorządowe jednostki budżetowe, oraz 4 inne podmioty publiczne, co stanowi o tym, że sfera publiczna to ok. 3% podmiotów ogółem.

W sferze własności niepublicznej przytłaczająca większość to zarejestrowana działalność gospodarcza osób fizycznych. Jej udział kształtował się w badanym okresie na poziomie od 83,4% w latach 2008 i 2009 do 81,5% w roku 2012 - wykazywał więc zmienność w granicach 2%.

W liczba bezwzględnych to spadek z 341 (2008 r.) do 331 (2012 r.) - o 10 podmiotów.

Tabela 25. PODMIOTY ZAREJESTROWANE W SYSTEMIE REGON W GMINIE STEPNIKA

	J.m.	2008	2009	2010	2011	2012
LICZEBNOŚĆ:						
Publiczne:						
państwowe i samorządowe jednostki budżetowe	podmiot	8	8	8	8	8
inne publiczne	podmiot	4	4	4	4	4
Razem publiczne	podmiot	12	12	12	12	12
Prywatne:						
działalność gospodarcza osób fizycznych	podmiot	341	336	337	325	331
spółki prawa handlowego*)	podmiot	44	44	44	46	49
spółdzielnie	podmiot	5	4	4	4	4
stowarzyszenia i organizacje społeczne	podmiot	7	7	8	9	10
Razem prywatne	podmiot	397	391	393	384	394
Ogółem:		409	403	405	396	406
*) w tym - z udziałem kapitału zagranicznego	podmiot	19	20	20	20	20
UDZIAŁ W RYNKU:						
Publiczne:						
państwowe i samorządowe jednostki budżetowe	%	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0
inne publiczne	%	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
Razem publiczne	%	2,9	3,0	3,0	3,0	3,0
Prywatne:						
działalność gospodarcza osób fizycznych	%	83,4	83,4	83,2	82,1	81,5
spółki prawa handlowego*)	%	10,8	10,9	10,9	11,6	12,1
spółdzielnie	%	1,2	1,0	1,0	1,0	1,0
stowarzyszenia i organizacje społeczne	%	1,7	1,7	2,0	2,3	2,5
Razem prywatne	%	97,1	97,0	97,0	97,0	97,0
Ogółem:	%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
*) w tym - z udziałem kapitału zagranicznego	%	4,6	5,0	4,9	5,1	4,9

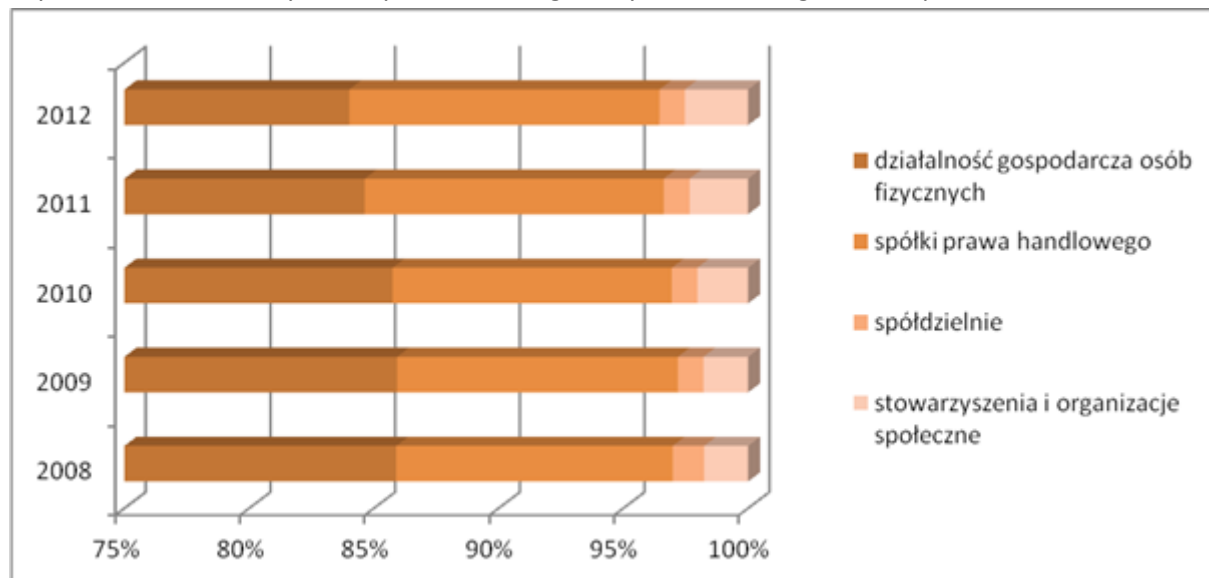
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

Na drugiej pozycji plasują się spółki prawa handlowego - z udziałem na poziomie 10,8% w 2008 r. i 12,1% w 2012 r. Ten nieznaczny wzrost jest wynikiem przyrostu liczebności spółek pomiędzy 2008, a 2012 r. o 3 spółki w 2011, i kolejne 2 w 2012 r.

W badanym okresie zwiększył się też - o mniej niż 1 % - udział stowarzyszeń i organizacji społecznych prowadzących działalność gospodarczą; w ostatnich trzech badanych latach przybywało po 1 takim podmiocie. Zmniejszyła się liczebność spółdzielni: z 5 do 4.

Omawianą strukturę podmiotową gospodarki w gminie Stepnica ilustruje poniższy wykres:

Wykres 10. Procentowy udział podmiotów wg formy własności w gminie Stepnica

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

Biorąc pod uwagę, że absolutna większość podmiotów gospodarczych w gminie Stepnica to zarejestrowana działalność gospodarcza osób fizycznych, nie dziwi fakt, że pod względem liczby osób zatrudnionych przeważają podmioty zatrudniające od 0 do 9 osób.

Tabela 26. Podmioty wg wielkości zatrudnienia

	J.m.	2008	2009	2010	2011	2012
0-9	podmiot	-	392	398	387	404
10 - 49	podmiot	-	17	17	18	13
50 - 249	podmiot	-	1	1	1	0
Ogółem	podmiot	-	410	416	406	417
Udział w %						
0-9	podmiot	-	95,6	95,7	95,3	96,9
10 - 49	podmiot	-	4,1	4,1	4,4	3,1
50 - 249	podmiot	-	0,2	0,2	0,2	0,0
Ogółem	podmiot	-	100,0	100,0	100,0	100,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

Przez ostatnich kilka lat, a dokładniej - od kiedy Polska weszła do Unii Europejskiej, intensywnie promowano i dotowano przedsiębiorczość rozumianą, jako odchodzenie od zatrudnienia na podstawie stosunku pracy (pracy najemnej), na rzecz zakładania własnych podmiotów (samozatrudnienie). Obecnie widoczne są również ujemne strony tak rozumianej przedsiębiorczości: szacuje się, że zaledwie ok. 45% zarejestrowanych jednoosobowych działalności osób fizycznych to

podmioty faktycznie aktywne¹⁰, które jednak dysponują niskim potencjałem rozwojowym. Dlatego teraz postrzega się taką strukturę gospodarki lokalnej, jako rozdrobnioną i słabą.

Rozdrobnienie gospodarki w gminie Stepnica na wiele niewielkich podmiotów, liczone wskaźnikiem liczby podmiotów na 1000 mieszkańców jest charakterystyczne dla województwa zachodniopomorskiego, które zajmuje pod tym względem pierwsze miejsce w Polsce ze wskaźnikiem 125,9, podczas gdy średnia krajowa to 98,5.

Gmina Stepnica, z liczbą ludności 4858 (stan na 31.12.2012) i liczbą podmiotów 406 na tę samą datę ma omawiany wskaźnik na poziomie 87,2 podmioty na 1000 mieszkańców, niższy niż średnia krajowa.

Prawdą jest, że te niewielkie podmioty na ogół generują dochód wystarczający na utrzymanie rodziny przedsiębiorcy (a i to nie zawsze), i tylko niewiele z nich daje utrzymanie (a więc popyt na rynku dóbr konsumpcyjnych) większej liczbie osób.

Liczba podmiotów zatrudniających od 10 do 49 osób w gminie Stepnica w badanym okresie spadła z 17 do 13, a podmiotów plasujących się kolejnych przedziałach zatrudnienia tj. od 50 do 249 i od 250 osób wżwyż nie ma ani jednego. Dotyczy to podmiotów, które w akcie rejestracji mają podany adres w gminie Stepnica. Ale oprócz nich na terenie gminy działają również inne podmioty (w niej nie zarejestrowane) a zatrudniające znaczne zespoły pracowników – są to: Swedwood Poland grupa tartaki oraz Swedwood IVAR.

Zarazem pośród owych 13 podmiotów 4 to własność samorządowa.

Tabela 27. Podmioty zatrudniające od 10 do 49 osób w gminie Stepnica, wg form własności

NAZWA	SIEDZIBA	FORMA WŁAŚCIELSKA
SZKOŁA PODSTAWOWA IM. JANA TWARDOWSKIEGO W RACIMIERZU	RACIMIERZ	WŁASNOŚĆ SAMORZĄDOWA
GIMNAZJUM IM. DYWIZJONU 303 W STEPNICY	STEPNICA	WŁASNOŚĆ SAMORZĄDOWA
ZESPÓŁ SZKOLNO-PRZEDSZKOLNY IM. KONSTANTEGO MACIEJEWICZA W STEPNICY	STEPNICA	WŁASNOŚĆ SAMORZĄDOWA
ZAKŁAD OPIEKI ZDROWOTNEJ	STEPNICA	WŁASNOŚĆ KRAJOWYCH OSÓB FIZYCZNYCH
NIEPUBLICZNA ZASADNICZA SZKOŁA ZAWODOWA W STEPNICY (1995)	STEPNICA	WŁASNOŚĆ KRAJOWYCH OSÓB FIZYCZNYCH
GOSPODARSTWO ROLNE "BOGUSŁAWIE" PIOTR ANDREAS (1995)	BOGUSŁAWIE	WŁASNOŚĆ KRAJOWYCH OSÓB FIZYCZNYCH
ZAKŁAD STOLARSKI ADAM KALICIAK (1981)	GĄSIERZYNO	WŁASNOŚĆ KRAJOWYCH OSÓB FIZYCZNYCH
PRZEDSIĘBIORSTWO PRODUKCYJNO-HANDLOWE "DANPLAST" JAREMCZUK DANUTA (1989)	ŻARNOWO	WŁASNOŚĆ KRAJOWYCH OSÓB FIZYCZNYCH
"POLPLAST" S.C. Z.KOWALCZYK & Z.DĄBROWSKA (1991)	MIŁOWO	WŁASNOŚĆ KRAJOWYCH OSÓB FIZYCZNYCH
"NFC POLSKA NORTH" SP. Z O.O.	BOGUSŁAWIE	WŁASNOŚĆ ZAGRANICZNA
"POLBAU" SP.Z O.O.	STEPNICA	WŁASNOŚĆ MIESZANA W SEKTORZE PRYWATNYM Z BRAKIEM PRZEWAGI KTÓREGOKOLWIEK RODZAJU WŁASNOŚCI PRYWATNEJ

Źródło: Opracowanie własne na podstawie rejestru REGON, stan na styczeń 2014

¹⁰ Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2014-2010, str. 36.

Zwraca uwagę fakt, że w tej kategorii podmiotów dominuje 5 podmiotów gospodarczych osób fizycznych, które dają zatrudnienie, co najmniej 10 osobom i to od wielu lat.

Obraz sytuacji dopełniają dane statystyczne dotyczące liczby nowo zarejestrowanych i wyrejestrowanych z rejestru REGON podmiotów sektora prywatnego, należących do osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą:

Tabela 28. Nowe wpisy i wykreślenia w systemie REGON w Gminie Stepnica

	J.m.		2009	2010	2011	2012
Podmioty ogółem	podmiot	wpisów	49	44	52	56
		wypisów	-51	-37	-56	-42
saldo			-2	7	-4	14
Sektor prywatny ogółem	podmiot	wpisów	49	44	52	56
		wypisów	-51	-37	-56	-42
saldo			-2	7	-4	14
działalność gospodarcza osób fizycznych	podmiot	wpisów	46	39	49	50
		wypisów	-48	-37	-54	-41
saldo			-2	2	-5	9
spółki prawa handlowego	podmiot	wpisów	1	-	1	3
spółki prawa handlowego z udziałem kapitału zagranicznego	podmiot	wpisów	1	-	-	-
stowarzyszenia i organizacje społeczne	podmiot	wpisów	-	1	1	1
spółdzielnie	podmiot	wypisów	1	-	-	-
<i>Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS</i>						

Jak widać, w sektorze działalności gospodarczej prowadzonej przez osoby fizyczne sytuacja jest, wbrew pozorom, dynamiczna - co roku mniej więcej 50 podmiotów się rejestruje, i tyleż z REGONU się wykreśla. Uwagę zwraca znacząco wyższe niż w poprzednich latach dodatnie saldo w 2012 r.

2.9.2. Struktura branżowa - rodzaje działalności wg PKD

W latach 2008-2012 sektor publiczny w gospodarce wykazuje pewną niezmienną (pod względem liczby działających podmiotów), podczas gdy sektor prywatny jest znacznie bardziej zmienny. Zmiany jednakże w większości przypadków polegają na nieznacznym przyroście liczby działających podmiotów gospodarczych.

Tabela 29. Podmioty wg PKD 2007 w sektorach własnościowych

	J.m.	2008	2009	2010	2011	2012
Sektor publiczny						
Ogółem	podmiot	-	12	12	12	12
O. Administracja publiczna	podmiot	-	2	2	2	2
P. Edukacja	podmiot	-	5	5	5	5
Q. Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	podmiot	-	2	2	2	2
R. Rozrywka, kultura, rekreacja	podmiot	-	2	2	2	2
L. Zarządzanie nieruchomościami	podmiot		1	1	1	1
Sektor prywatny						
Ogółem	podmiot	-	398	404	394	405
C. Przemysł - wydobywanie i przetwórstwo	podmiot	-	50	42	38	39
G. Handel hurtowy i detaliczny	podmiot	-	100	100	85	84
F. Budownictwo	podmiot	-	78	85	86	78
A. Rolnictwo, leśnictwo, rybołówstwo i myślistwo	podmiot	-	46	46	52	52
I. Zakwaterowanie i gastronomia	podmiot	-	19	19	16	19
Usługi ogółem	podmiot		105	112	117	133
E. Dostawa wody, gospodarowanie ściekami	podmiot	-	1	1	3	2
H. Transport i gospodarka magazynowa	podmiot	-	32	30	29	30
J. Informacja i komunikacja	podmiot	-	3	3	6	5
K. Finanse i ubezpieczenia	podmiot	-	8	9	6	5
L. Obsługa rynku nieruchomości	podmiot	-	5	5	4	5
M. Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	podmiot	-	10	8	11	12
N. Usługi administrowania	podmiot	-	9	12	12	14
P. Edukacja	podmiot	-	3	3	3	5
Q. Opieka zdrowotna	podmiot	-	14	13	14	25
R. Rozrywka, kultura, rekreacja	podmiot	-	3	5	5	7
S. Pozostała działalność usługowa	podmiot	-	17	23	24	23

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

W części dedykowanej sektorowi publicznemu mieszczą się m.in. Urząd Miasta i Gminy Stepnicy, obie szkoły podstawowe i gimnazjum, Biblioteka Publiczna i Gminny Ośrodek Kultury.

Jak widać, liczebność podmiotów z sektora publicznego w okresie od 2009 do 2012 r. jest w gminie Stepnica stała.

Sektor prywatny jest znacznie bardziej zróżnicowany. Zanim zostaną poddane analizie (w następnych sekcjach) poszczególne branże, na poniższym wykresie zobrazowano syntetyczny obraz gospodarki w gminie Stepnica.

W omawianym okresie systematycznie rośnie liczba podmiotów świadczących usługi. Szczególnie duży skok ilościowy wystąpił między 2011 a 2012 r. - o 16 podmiotów. Ta konstatacja pozostaje w oczywistej korelacji z wcześniej wskazanym wyjątkowo wysokim saldem nowych wpisów do rejestru REGON. Może to znamionować wzrost optymizmu gospodarczego, po kilku trudnych latach kryzysu

globalnego. Tendencja do coraz większego udziału usług w gospodarce w gminie Stepnica wpisuje się w tendencje ogólnopolskie i globalne.

Wyraźny progres ma miejsce w rolnictwie. Tu skok liczebności podmiotów nastąpił o rok wcześniej - między 2010 a 2011 r.

W przemyśle, handlu, budownictwie i turystyce liczba podmiotów pomiędzy 2009, a 2012 r. na ogół nieznacznie się wahała, ale finalnie odnotowuje się spadek liczby podmiotów (przemysł o 11 podmiotów, handel - o 16, lub stagnację (budownictwo, turystyka), z tym, że budownictwo w latach 2010, 2011 działało do 8 podmiotów więcej, więc powrót do liczby z 2009 r. trzeba odbierać, jako spadek.

Rozdzielenie zwyczajowo używanej zbitki handel i usługi pozwoliło na dostrzeżenie, że w usługach odnotowuje się wzrost, w przeciwieństwie do handlu.

Przyczyny spadku liczebności podmiotów handlowych o 16 podmiotów (głównie pomiędzy 2010 a 2011 r.) mogą być różnej natury: kryzys, skłaniający do redukcji wydatków na konsumpcję gospodarstw domowych, zaopatrywanie się mieszkańców gminy Stepnica w większych ośrodkach (Szczecin, Goleniów), czy upowszechnienie się elektronicznej bankowości, a w ślad za nią zakupów przez internet.

2.9.3. Przemysł

Przemysł w gminie Stepnica jest reprezentowany w latach 2009-2012 przez relatywnie szerokie spektrum branżowe - w 2012, przy ogólnie niewysokiej liczebności podmiotów (39), reprezentowanych było 13 różnych rodzajów działalności przemysłowej.

Wszystkie branże pomiędzy 2009, a 2010 r. straciły na liczebności podmiotów - łącznie o 8 firm. W kolejnym roku 2010 - 2011 trwał trend spadkowy, ale o połowę słabszy - łącznie wypadły z rynku 4 podmioty. Ale już między 2011, a 2012 r. większość branż odnotowuje trend rosnący.

Pięć najmniej licznie reprezentowanych branż nie okazuje ożywienia, przejawiającego się w przyroście liczby podmiotów - obserwujemy stagnację lub spadek, choć w 2011 trzy z nich odnotowały wzrost.

Dane statyczne przedstawiono w formie tabeli.

Tabela 30. Liczba podmiotów zaliczanych do sektora PRZEMYSŁ w gminie Stepnica, w latach 2009-12

Podmioty zaliczane do Sekcji C klasyfikacji PKD 2007 - PRZEMYSŁ						
Reprezentowane rodzaje w sekcji PRZEMYSŁ		J.m.	2009	2010	2011	2012
C.10	Produkcja artykułów spożywczych	podmiot	5	3	4	4
C.13	Produkcja wyrobów tekstylnych	podmiot	0	1	1	0
C.14	Produkcja odzieży	podmiot	1	0	0	0
C.16	Produkcja skór i wyrobów ze skór wyprawionych	podmiot	8	7	5	5
C.18	Poligrafia i reprodukcja nośników	podmiot	2	1	1	2
C.20	Produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych	podmiot	1	1	1	2
C.22	Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych	podmiot	1	1	1	1
C.23	Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalowych	podmiot	2	2	2	1
C.25	Produkcja metalowych wyrobów gotowych bez maszyn i urz.	podmiot	10	9	6	7
C.26	Produkcja maszyn i urządzeń	podmiot	0	0	0	1
C.30	Produkcja pozostałego sprzętu transportowego	podmiot	7	6	7	6
C.32	Pozostała produkcja wyrobów	podmiot	0	0	0	1
C.33	Naprawa, konserwacja i instalowanie maszyn i urządzeń	podmiot	13	11	10	9
C	RAZEM Sekcja C PRZEMYSŁ	podmiot	50	42	38	39

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku danych Lokalnych GUS

Ogólnie - sektor PRZEMYSŁ jeszcze nie odrobił strat z 2009 r.: wciąż liczba podmiotów w tym sektorze jest o 11 firm (22%) niższa od stanu przedkryzysowego.

Rokowania na najbliższą przyszłość są umiarkowanie optymistyczne. Z różnych stron i źródeł słyhać doniesienia, że wszystkie istotne wskaźniki standingu gospodarki globalnej w Europie idą w górę, a i w skali kraju gospodarka ma się już lepiej z tendencją do rozwoju.

Bardzo istotny impuls rozwojowy dla polskiej, (więc i stepnickiej) gospodarki: to uruchomienie dystrybucji funduszy strukturalnych dla Polski na lata 2014 - 2020. Procedury negocjacyjne i legislacyjne jeszcze się nie zakończyły, ale już są podawane do publicznej wiadomości projekty programów operacyjnych, wstępne alokacje finansowe na poszczególne priorytety inwestycyjne i zasady, jakie będą najprawdopodobniej obowiązywać. 82,5 miliardów euro zasili - bezpośrednio czy pośrednio - polską gospodarkę, co powinno dobrze wpłynąć również na standing podmiotów przemysłowych w gminie Stepnica.

2.9.4. Handel i usługi

Ze względu na rozbieżne tendencje zaobserwowane w handlu i usługach w gminie Stepnica oba te sektory zostaną omówione odrębnie.

Nie jest zaskoczeniem, że w gminie Stepnica sektor handlu jest najszerzej reprezentowany przez handel detaliczny. Liczebność podmiotów tego rodzaju jest kilkakrotnie większa niż podmiotów handlu hurtowego.

Tabela 31. Liczebność podmiotów w sektorze HANDEL w gminie Stepnica w latach 2009-2012.

Podmioty zaliczane do Sekcji G klasyfikacji PKD 2007 - HANDEL HURTOWY I DETALICZNY						
Reprezentowane rodzaje w sekcji handel		J.m.	2009	2010	2011	2012
G.45	Handel hurtowy i detaliczny pojazdami samochodowymi, naprawa pojazdów	podmiot	12	12	8	9
G.46	Handel hurtowy z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi	podmiot	14	16	14	11
G.47	Handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi	podmiot	74	72	63	64
G.	HANDEL razem:	podmiot	100	100	85	84

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

Zaskoczyć może raczej liczba podmiotów zajmujących się handlem hurtowym i detalicznym pojazdami samochodowymi oraz ich naprawą - która jest bliska liczbie podmiotów handlu hurtowego we wszystkich innych branżach. Może to pośrednio świadczyć o wysokim odsetku gospodarstw domowych, w których jest, co najmniej jeden samochód osobowy, czyli względnej zamożności. Brak dokładniejszych danych statystycznych nie pozwala na potwierdzenie hipotezy, że w znacznej mierze może to być pochodną bliskości zasobnego niemieckiego rynku, zajmującego się obrotem samochodami używanymi. Równie dobrze jednak może mieć związek z rolnictwem i posiadanymi przez rolników ciągnikami, wymagającymi napraw i dostaw części zamiennych.

Podobnie jak w większości gmin, w których w sezonie letnim pojawia się bardzo wielu turystów, w Stepnicy funkcjonuje targowisko stałe.

Liczba targowisk i stałych punktów sprzedaży detalicznej na targowiskach nie zmieniły się w okresie 2008-2012 r. Natomiast w 2009 roku znacznie - o prawie 100m² - powiększyła się powierzchnia targowiska: ze 123 m² do 220 m², co świadczy o tym, że ten sposób handlu się rozwija.

Znacznie bardziej spektakularnym wskaźnikiem rozwoju handlu targowiskowego jest przyrost wpływów do budżetu gminy Stepnica z tytułu poboru opłaty targowej: od 2 tys. zł w 2008 r. do 16 tys. zł - to 8-krotny wzrost.

Niezbędne jest przy tym podanie informacji, że pomiędzy 2006, a 2012 rokiem w gminie Stepnica Rada Gminy nie podnosiła stawek opłaty targowej. Dopiero uchwałą nr XVII/171/12 Rady Gminy Stepnica z dnia 26.11.2012 r.¹¹, ustanawiającą nowe stawki opłat, uchylono uchwałą nr XXXIX/331/06 Rady Gminy Stepnica z dnia 26 października 2006r. w tej sprawie, obowiązującą bez zmian w badanym okresie.

Rokowania, co do dalszego rozwoju sytuacji są raczej optymistyczne: prędzej czy później dochody netto z innych sektorów w znacznej części zasilają handel, czy to hurtowy, czy detaliczny. Być może

¹¹ Źródło: Dziennik Urzędowy Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 6 grudnia 2012 r. poz. 2961 http://e-dziennik.szczecin.uw.gov.pl/WDU_Z/2012/2961/akt.pdf

uleganie restrukturyzacji wewnętrzna struktura branżowa, lecz to proces od zawsze obecny w sektorze handlu. Ponadto krajobraz handlu w Stepnicy niebawem zmieni się za sprawą sklepu sieci „Biedronka”. Ta inwestycja to zarazem impuls rozwojowy i nowe miejsca pracy, ale też kolejne wyzwanie dla podmiotów prowadzących w gminie Stepnica handel detaliczny.

Sektor usług, świadczonych przez prywatne, działające na wolnym rynku podmioty jest w gminie Stepnica urozmaicony - obejmuje 11 branż wg Polskiej Klasyfikacji Działalności, w jej wersji z 2007 r. Po ustaleniu ile podmiotów reprezentuje daną branżę - w liczbach bezwzględnych, a następnie jaki mają poszczególne branże procentowy udział w wolnorynkowym sektorze usług (mierzony liczbą aktywnych podmiotów), można je podzielić na dwie grupy.

Pierwsza z nich, obejmująca 6 branż (ok. 55% z 11) dominuje w strukturze sektora usług, na poziomie ok. 80 - 85% wszystkich zarejestrowanych w gminie Stepnica podmiotów. Druga - obejmująca 5 branż (45% z 11) łącznie reprezentuje ok. 15 - 20 % wszystkich prywatnych podmiotów.

Po dodaniu zmian, jakie na przestrzeni lat 2009-2012 zachodziły w tych najliczniejszych branżach usługowych, można zauważyć wyraźnie zróżnicowane trendy rozwoju, stagnacji zanikania poszczególnych branż.

Branża transportu i usług magazynowania (logistyka), choć najliczniejsza (30 podmiotów), w badanym okresie systematycznie traciła swoją przewagę: pomiędzy 2009 a 2012 r. jej procentowy udział w rynku spadł z 30,8% do 22,9% - prawie 8%, przez co w 2012 roku zrównał się z rosnącą, niejednorodną grupą ujętą w PKD jako „Pozostała działalność usługowa” - która w 2012 r. , po 4 latach wzrostu, uzyskała 22,1% udziału. Grupa ta obejmuje działalność organizacji członkowskich (stowarzyszenia, fundacje prowadzące działalność gospodarczą), czy podmiotów dobroczynnych, realizujących niektóre zadania opieki społecznej, jak też gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników, oraz takie, które produkują towary i świadczą usługi na swoje potrzeby. Jest tu również ujęta indywidualna działalność usługowa, gdzie indziej niesklasyfikowana. Jak widać, w większości nie jest to działalność ukierunkowana na generowanie zysku. Niemniej jednak takich podmiotów było w 2012 r. prawie. 30.

Branżę transportu i logistyki reprezentują w gminie Stepnica firmy zajmujące się transportem lądowym, transportem rurociągowym, transportem wodnym, magazynowaniem i usługami na rzecz transportu, oraz działalnością pocztową i kurierską.

Wyraźny spadek liczebności podmiotów - z 7,7 do 3,5% odnotowała branża zajmująca się finansami, ubezpieczeniami i funduszami emerytalnymi - być może wskutek jej nadreprezentacji i zbyt silnej konkurencji.

Na stabilnym poziomie utrzymywała w gminie Stepnica się branża profesjonalistów, świadczących usługi osobiście, jak rzeczoznawcy, geodeci, prawnicy czy inżynierowie budowlani z uprawnieniami (12 podmiotów).

Pozostałe dwie branże - usług administrowania i usług opieki zdrowotnej odnotowały wahania, lecz przeważają tendencje wzrostowe.

Jeszcze bardziej niestabilna sytuacja charakteryzuje drugą grupę podmiotów, o niewielkiej liczebności.

W tej grupie wahania są znacznie bardziej widoczne. Spadkową tendencję wykazują usługi obsługi rynku nieruchomości, natomiast zdecydowanie rośnie w siłę grupa podmiotów zajmujących się kulturą, rozrywką i rekreacją. W 2012 r. odwrócił się spadkowy trend, co do usług edukacyjnych, a spadki - po dobrym roku 2011 - dotknęły usług wodno-kanalizacyjnych, oraz - co zaskakuje - branża IT. Być może liczba podmiotów w tej kategorii maleje wskutek licznych możliwości rozwoju w większych ośrodkach lub za granicą.

Analizując strukturę ilościową nie można pomijać aspektów jakościowych.

Sektorowi usług wolnorynkowych dobrze wróży nie tylko globalna tendencja do jego wzrostu, ale też na ile nadąża on za dokonującymi się zmianami. W tym kontekście trzeba zauważyć, że w sektorze usług w gminie Stepnica już nie ma - niegdyś powszechnych - usług o charakterze stricte rzemieślniczym, takich jak zakłady szewskie, krawieckie, kaletnicze, naprawy sprzętu AGD itp. Natomiast pojawiły się usługi z sektora IT (hosting stron www, czy tworzenie portali internetowych), stabilnie istnieją na rynku usługi profesjonalistów, oparte na ich osobistej wiedzy, wzrósł udział usług z obszaru kultury, rozrywki i rekreacji, odnotowuje się tendencje wzrostowe w kilku branżach..

To wszystko razem wzięte pozwala na optymistyczną prognozę: sektor usług ewoluuje, dostrajając się do zmieniających się potrzeb, i dzieje się to tak jak powinno w gospodarce wolnorynkowej: bez interwencji administracyjnych.

2.9.5. Budownictwo

Budownictwo, jako sektor gospodarki jest w gminie Stepnica obecne w trzech różnych planach:

- 1) inwestycje osób fizycznych,
- 2) inwestycje samorządu (gminy Stepnica)
- 3) podmioty, które zajmują się budownictwem, oraz świadczeniem na rzecz budownictwa komplementarnych dostaw materiałów lub świadczonych usług.

W strukturze rezultatów wyróżnia się budownictwo mieszkaniowe i pozostałe.

Tabela 32. Mieszkania i budynki oddane do użytkowania w gminie Stepnica w latach 2008-2012

	J.m.	2008	2009	2010	2011	2012
Mieszkania oddane do użytkowania						
Ogółem:						
mieszkania	mieszk.	3	10	3	7	3
izby	izba	17	55	18	40	16
powierzchnia użytkowa	m2	592	1054	437	859	315
Indywidualne						
mieszkania	mieszk.	3	10	3	7	3
izby	izba	17	55	18	40	16
powierzchnia użytkowa	m2	592	1054	437	859	315
W tym:						
mieszkania w nowych budynkach mieszkalnych						
indywidualne	mieszk.	1	8	3	7	3
mieszkania uzyskane w wyniku rozbudowy						
indywidualne	mieszk.		1			

mieszkania uzyskane z przebudowy lub adaptacji pomieszczeń niemieszkalnych						
indywidualne	mieszk.	2	1			
Budynki nowe oddane do użytkowania						
Ogółem:	budynek	2	12	8	12	9
w tym wg przeznaczenia:						
* mieszkalne	budynek	2	8	5	8	4
** w tym zbiorowego zamieszkania	budynek				1	
* niemieszkalne	budynek		4	3	4	5
w tym wg rodzaju inwestora:						
w tym indywidualne	budynek	2	12	8	10	7
w tym inwestor inny niż indywidualny	budynek				2	2
Źródło: Opracowanie własne w oparciu o dane Banku Danych Lokalnych GUS ¹²						

Trudno powiedzieć, żeby odnośnie do rynku nowopowstałych mieszkań rysował się jakiś wyraźny trend. Lata 2009 i 2011 przyniosły jednorazowe oddanie do użytku większej liczby mieszkań, z czego większość lub całość w blokach, ale w pozostałych latach utrzymywał się poziom 3 mieszkań rocznie. Tylko incydentalnie pojawiły się mieszkania uzyskane w wyniku rozbudowy, przebudowy lub adaptacji.

Uszczegółowienie pozycji „budynki niemieszkalne” ujawnia charakter budownictwa, w które zainwestował podmiot inny niż indywidualny.

Tabela 33. Nowe budynki niemieszkalne w Gminie Stepnica w latach 2008-2012

	J.m.	2008	2009	2010	2011	2012
Budynki nowe oddane do użytkowania						
Ogółem:	budynek	2	12	8	12	9
W tym						
Budynki niemieszkalne	budynek		4	3	4	5
* budynki handlowo-usługowe	budynek		2	1		3
<i>w tym inwestor inny</i>	<i>budynek</i>					1
* garaże	budynek			1	1	1
* ogólnodostępne obiekty kulturalne	budynek				1	1
<i>w tym inwestor inny</i>	<i>budynek</i>				1	1
* budynki muzeów i bibliotek	budynek				1	
<i>w tym inwestor inny</i>	<i>budynek</i>				1	
* pozostałe	budynek		2	1	1	0
Źródło: Opracowanie własne w oparciu o dane Banku Danych Lokalnych GUS						

Inwestorem innym niż indywidualny jest jedynie gmina Stepnica, inwestująca w budynki stanowiące infrastrukturę kultury w gminie.

Co do mieszkań budowanych ze środków budżetu Gminy Stepnica, z przeznaczeniem na mieszkania komunalne, dopiero rok 2013 (nieobjęty z braku danych powyższą tabelą) i następne to lata przełomowe. W latach 2012-2013 oddano do użytkowania 2 bloki mieszkalne w miejscowości Łąka, i

¹² W statystyce publicznej istnieją pewne rozbieżności pomiędzy danymi w sekcji „Mieszkalnictwo” a danymi w sekcji „Budownictwo”, wynikające z różnych źródeł danych pozyskiwanych w formie sprawozdań od różnego rodzaju podmiotów.

jednocześnie ruszyła budowa dużego osiedla mieszkaniowego w Stepnicy, w którym 4 z 7 zaprojektowanych bloków mieszkalnych buduje gmina.

W strukturze inwestorskiej w odniesieniu do budownictwa zdecydowanie przeważają inwestorzy indywidualni. Remontują oni starszą substancję mieszkaniową, rozbudowują ją i dokonują adaptacji. Niektóre obiekty są dostosowywane do prowadzenia działalności gospodarczej. Inwestują też w infrastrukturę handlową i usługową, stawiają garaże i domki letniskowe.

Nie są to, więc wielkie inwestycje, niemniej jednak w gminie Stepnica, w sektorze BUDOWNICTWO wg PKD 2007 jest zarejestrowanych niemała liczba podmiotów, które obsługują rynek lokalny, a zapewne również szukających zleceń poza terytorium gminy.

Podmioty mniej wyspecjalizowane znajdują dostatecznie dużo zleceń od inwestorów indywidualnych, by ich liczebność utrzymywała się, z niewielkimi wahaniami, na mniej więcej stałym poziomie. Spadek liczebności odnotowała branża bardziej wyspecjalizowana.

Można się spodziewać, że w miarę wychodzenia z kryzysu, rozwoju turystyki i poprawie sytuacji ekonomicznej rolników, będzie rósł popyt na roboty budowlane, niemniej jednak, zważywszy na relatywnie niewielką liczbę mieszkańców, rynek lokalny był i pozostanie zbyt małym, by branża się rozwijała tylko w oparciu o lokalny popyt. Wyjściem jest podnoszenie konkurencyjności poprzez nadążanie za nowymi technologiami, podnoszenie kwalifikacji pracowników i wdrażanie wysokich standardów pracy, co może pozwolić na zlecenia w podwykonawstwie od dużych firm budowlanych.

2.9.6 Rolnictwo

Z ogólnej powierzchni gminy Stepnica równej 29 416 ha użytki rolne zajmują 7 905,67 ha, tj. 27%.

Nie wszystkie z nich prowadzą działalność rolniczą: 82 gospodarstwa o łącznej powierzchni 402,25 ha (5% powierzchni użytków rolnych) wykorzystuje posiadane użytki rolne na inne cele - mieszkaniowe, rekreacyjne lub na działalność inną niż produkcja rolna. Są to w przeważającej liczbie - 62 z 82 - gospodarstwa o powierzchni poniżej 1 ha (76% gospodarstw nie prowadzących produkcji rolnej) lub o powierzchni w przedziale od 1 do 5 ha (17%).

Ogółem 79 gospodarstw o powierzchni mniejszej niż 1 ha zajmuje tylko ok. 0,5% użytków rolnych w gminie. Kolejne 2,7 % to również niewielkie gospodarstwa (77) - o powierzchni od 1 do 5 ha.

Największe gospodarstwa (75), o powierzchni pow. 15, ha zajmują 88,8 % użytków rolnych w gminie Stepnica. 72 gospodarstwa o średniej wielkości, od 5 do 15 ha to pozostałe 8% użytków rolnych. W tej liczbie tylko 2 właścicieli, będących osobami prawnymi, dysponuje gospodarstwami o powierzchni ok. 100 ha (167, 7 ha i 193,55 ha). Generalnie rzecz biorąc liczba gospodarstw o najmniejszym areale (do 5 ha) tworzy nieco więcej niż połowę (51%) całkowitej liczby gospodarstw rolnych w gminie. Gospodarstwa o areale większym niż 15 ha stanowią 25% całkowitej liczby gospodarstw.

Fakt, że 93% gospodarstw rolnych nieprowadzących działalności rolniczej to gospodarstwa o najmniejszej powierzchni - do 5 ha - jest w pełni zrozumiały. Nie sposób uzyskać na tak niewielkim areale niezbędnej efektywności gospodarowania. Można przewidywać, że podobnie jak w całej

Polsce, w gminie Stepnica będzie postępować koncentracja gruntów uprawnych w coraz mniejszej liczbie coraz bardziej wielkoobszarowych podmiotów. Alternatywnie - małe gospodarstwa rolne będą zasilały infrastrukturę turystyki lub innych rozwojowych branż gospodarki.

Dane zawarte w wyżej zamieszczonej tabeli ilustrują graficznie poniższe wykresy¹³

Spśród 221 gospodarstw prowadzących działalność rolniczą, tylko niewielki odsetek jest zarejestrowanych jako prowadzące działalność gospodarczą, z nadanym numerem REGON.

Tabela 34. Podmioty z zarejestrowaną działalnością gospodarczą w systemie REGON

Liczba podmiotów w sektorze ROLNICTWA, LEŚNICTWA, MYŚLISTWA I RYBOŁÓWSTWA						
Wyszczególnienie		J.m.	2009	2010	2011	2012
A.01	Uprawy rolne, chów i hodowla zwierząt, łowiectwo, wraz z działalnością usługową	podmiot	9	9	13	12

Źródło: Opracowanie własne w oparciu o rejestr REGON

W tej liczbie 2 podmioty zatrudniają od 10 do 49 pracowników.

Użytkowanie gruntów przez gospodarstwa rolne ogółem, wg danych zgromadzonych podczas Powszechnego Spisu Rolnego w 2010¹⁴ wskazuje na to, że 88% powierzchni gruntów w gospodarstwach ogółem (6950,94 h z 7905,67 ha) jest utrzymywanych w dobrej kulturze, co jest warunkiem koniecznym do otrzymania dopłat bezpośrednich.

Są to:

*	grunty pod zasiewami	931,00 ha (89 gospodarstw)
*	grunty ugorowane łącznie z nawozami zielonymi	775,76 ha (55 gospodarstw)
*	uprawy trwałe	198,00 ha (36 gospodarstw)
*	ogrody przydomowe	4,94 ha (44 gospodarstwa)
*	łąki trwałe	3926,12 ha (181 gospodarstw)
*	pastwiska trwałe	1115,13 ha (60 gospodarstw)

Tabela 35. Użytkowanie gruntów

Użytkowanie gruntów gospodarstw w Gminie Stepnica - wg Spisu Rolnego 2010		
Gospodarstwa rolne ogółem	liczba	powierzchnia
grunty ogółem	303	7905,67
użytki rolne ogółem	300	7518,81
użytki rolne w dobrej kulturze	216	6950,94
pod zasiewami	89	931,00
grunty ugorowane łącznie z nawozami zielonymi	55	775,76
uprawy trwałe	36	198,00
sady ogółem	35	197,80
ogrody przydomowe	44	4,94
łąki trwałe	181	3926,12

¹³ Źródło: Opracowanie własne w oparciu o dane Banku Danych Lokalnych GUS

¹⁴ *ibidem*

pastwiska trwałe	60	1115,13
pozostałe użytki rolne	117	567,86
lasy i grunty leśne	52	187,27
pozostałe grunty	146	199,59
Źródło: Opracowanie własne w oparciu o dane Banku Danych Lokalnych GUS - Powszechny Spis Rolny 2010		

Gospodarstwa indywidualne prowadzące działalność rolniczą uprawiają głównie zboża i ziemniaki.

Oprócz gospodarstw indywidualnych w gminie Stepnica są dwa duże gospodarstwa o charakterze podmiotów prawnych z udziałem osób fizycznych. Oba dysponują obszarem ok. 100 ha.

Ich struktura zasiewów i hodowli jest na ogół rodzajowo zbliżona do właściwej gospodarstwom indywidualnym. Statystyka GUS nie obejmuje jednak niektórych informacji.

Pod względem szczegółowo rozpatrywanego rodzaju hodowli wyróżnia się w gminie Stepnica gospodarstwo rolne z siedzibą w Czarnocinie, które hoduje bydło rasy mięsnej Limousine. Jest ono znane z dwóch powodów: raz, że jest to bydło, które również zimą spędza czas pod gołym niebem, mając solidną, grubą sierść, i jest zimą niebanalnym urozmaiceniem krajobrazu. Stado jest okresowo wypasane m.in. w Parku Natury Zalewu Szczecińskiego, gdzie - jako duże zwierzęta roślinożerne - krowy i byki rasy Limousine wspomagają utrzymanie równowagi ekosystemu.

Niemniej jednak ta marka jest znana przede wszystkim smakoszom, z racji wysokojakościowej, znakomitej wołowiny. Jeszcze ok. 10 lat temu wołowinę Limousine można było w Polsce nabyć tylko z importu, po cenach dużo wyższych niż zwykła wołowina, a obecnie wołowinę z bydła mięsnego hoduje się w Polsce w coraz większych ilościach, a jego ceny są umiarkowane.

Warto w tym miejscu wspomnieć, że polskie rolnictwo mniej więcej do połowy lat 90-tych ub. stulecia nie dzieliło hodowli bydła na bydło mleczne i bydło mięsne. Wołowina w tamtych latach pochodziła głównie z wyeksploatowanych krów mlecznych. Od czasu tzw. kwot mlecznych pogłowie bydła mlecznego w Polsce stale się zmniejsza, ale w to miejsce wchodzi hodowla rasowego bydła mięsnego, ras takich jak Angus Red, Angus Black, Blond d'Aquitaine, Charolaise, Galloway, Highland Cattle, Hereford, Limousine, Marchigiana, Piemontese, Salers, Siemental i Welsh Black - co jest korzystne dla eksportu i dla konsumentów. Polski Związek Hodowców i Producentów Bydła Mięsnego zrzesza już ponad 1000 członków i obecnie apeluje o wyłączenie dopłat do hodowli bydła mięsnego z jednolitej płatności obszarowej i udzielania ich hodowcom, szczególnie małym, rozpoczynającym hodowlę.¹⁵

Może się więc okazać, że inni rolnicy z gminy Stepnica, mając przykład hodowli takiego bydła na miejscu, w gospodarstwie Czarnocinie, po przyznaniu dopłat pójdą w jego ślady, i jest to obiecujący kierunek rozwojowy.

Tak długo, jak Unia Europejska będzie wspomagała polskie rolnictwo dopłatami bezpośrednimi, gospodarstwa rolne w gminie Stepnica będą funkcjonować. W dłuższej perspektywie zapewne zostanie ich mniej, ale bardziej wyspecjalizowanych i gospodarujących na większych powierzchniach.

¹⁵ Źródło: Wiadomości Rolnicze Polska, artykuł „Bydło mięsne z dopłatą” <http://www.wrp.pl/byd%C5%82o-mi%C4%99sne-z-dop%C5%82at%C4%85> oraz apel Polskiego Związku Hodowców i Producentów Bydła Mięsnego http://wrp.pl/sites/default/files/PZHiPBM_MRiRW.pdf

Ze względu na prywatny charakter rolnictwa w gminie Stepnica władze gminne nie mają kompetencji do dokonywania jakichkolwiek ingerencji w sektor rolniczy, poza oddziaływaniem - pośrednio - poprzez uczestnictwo w Lokalnej Grupie Działania i wspieranie jej inicjatyw.

2.9.7 Leśnictwo i rybołówstwo

Grunty leśne zajmują 32% - 9637,3 ha (2012 r.) powierzchni gminy Stepnica. Nieco mniejsza powierzchnia, bo 9373 ha, jest faktycznie porośnięta lasami. Są to prawie wyłącznie lasy publiczne, zarządzane przez Lasy Państwowe (99,7% powierzchni lasów), oraz w zasobie Agencji Nieruchomości Rolnych (0,1%). Lasy prywatne to tylko 0,2% (18,4 ha) lasów w gminie Stepnica.

Dla gminy Stepnica posiadanie gruntów leśnych i prowadzenie na nich przez Lasy Państwowe, Agencję Nieruchomości Rolnych i osoby fizyczne gospodarki leśnej na obszarze 9637,3 ha (powierzchnia gruntów leśnych) to podatek leśny naliczany wg stawki (na 2014 rok) 37,63 zł/ ha. Daje to dochód podatkowy w kwocie 362 653 zł. W budżecie gminy Stepnica na 2014 r. zaplanowano dochód z podatku leśnego w kwocie nieco mniejszej, bo 201 400 zł - zapewne ze względu na ewentualne nieterminowe płatności.

Ponadto, nadleśnictwa część swoich zadań (np. dotyczące szkółkarstwa) zlecają w trybie przetargów. Mogą do nich z sukcesem przystępować lokalne podmioty, również łączące się w konsorcja, i tak Lasy Państwowe stają się bezpośrednio klientem lokalnej populacji przedsiębiorców. W dziale leśnictwo i pozyskiwanie drewna funkcjonuje w gminie 17 podmiotów gospodarczych (stan z 2012 roku).

W gminie działają 23 podmioty gospodarcze zajmujące się rybołówstwem (stan z 2012 roku). Mieszkańcy gminy Stepnica zajmujący się zawodowo rybołówstwem albo uzyskują dochód z połowów, albo otrzymują w latach 2007-2013 rekompensaty za tymczasowe zaprzestanie działalności połowowej (w 2012 r. było to 11 osób).

Subsektor rybołówstwa wraz z wejściem Polski do Unii Europejskiej wkroczył w okres dużych zmian. Ograniczone zostały kwoty połowowe na Bałtyku, trzeba było zredukować liczbę jednostek połowowych (kutrów), część osób zajmujących się rybołówstwem musiała zrezygnować z uprawiania tej działalności. W zamian za to specjalnie ustanowiony Sektorowy Program Operacyjny Rybołówstwo i Przetwórstwo Ryb na lata 2004-2007, jak i jego następcą - PO „RYBY” na lata 2007-2013” - dostarczyły rybakom wielu możliwości i instrumentów bezpośredniego wsparcia finansowego.

Unia Europejska również zmusiła (ale i wsparła dotacjami) polskie rybołówstwo przybrzeżne do inwestycji na rzecz organizowania, przechowywania i obrotu świeżymi rybami w taki sposób, aby zachować tę świeżość jak najdłużej. To wówczas pojawiły się np. wytwornice kruszonego lodu, który rybak mógł wziąć w dowolnej ilości na pokład. Dziś - po 10 latach - widać, jaką ten subsektor gospodarki przeszedł modernizacyjną metamorfozę, z korzyścią dla siebie i klientów.

Rybacy zostali też zainspirowani do zrzeszania się w branżowe organizacje, ułatwiające m.in składanie kolejnych wniosków o dotacje, jak też negocjacje z odbiorcami, czy uczestnictwo w branżowych targach. Taką organizacją (formalnie - stowarzyszeniem) jest Lokalna Grupa Rybacka „Zalew Szczeciński” z siedzibą w Świnoujściu, do której należy instytucjonalnie gmina Stepnica oraz mogą należeć osoby fizyczne.

W statutowych organach LGR „Zalew Szczeciński” gmina Stepnica jest reprezentowana przez Burmistrza Miasta i Gminy Stepnica. W innym organie, jakim jest Komitet Lokalnej Grupy Rybackiej „Zalew Szczeciński”, zasiadają osoby i podmioty z gminy Stepnica:

LGR „Zalew Szczeciński” jest grupą aktywną, która m.in. opracowała oprócz swojej Strategii szereg dokumentów programowych i problemowych - np. dot. nadmiernej liczebności populacji kormorana.¹⁶

Uprawnionym jest przewidywanie, że tak długo, jak Unia Europejska będzie dotować rybołówstwo przybrzeżne, jego reprezentanci w gminie Stepnica będą stabilnie funkcjonującym subsektorem gospodarki, rozwijającym się bardziej w obszarze jakości produktów niż ich ilości.

- * W gminie Stepnica nie ma kół łowieckich zarejestrowanych w gminie. W miejscowości Łąka mieści się obiekt wypoczynkowy p.n. „Ostoja”, należący do Koła Łowieckiego „Dzik” z siedzibą w Świnoujściu.
W "Ostoi" mieści się osiem pokoi 3-osobowych oraz jeden pokój 4-osobowy, sala kominkowa i nowoczesna kuchnia przygotowana do obsługi większych spotkań i imprez organizowanych przez Koło w ramach działalności własnej (koło liczy ponad 60 członków).
- * W zakresie edukacji przyrodniczej współpracuje z gminą Stepnica Koło Łowieckie „Szarak” z siedzibą w Szczecinie.

We współdziałaniu Koła Łowieckiego "Szarak" w Szczecinie, Urzędu Gminy w Stepnicy oraz Nadleśnictwa Goleniów, przy udziale środków finansowych Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej powstał i funkcjonuje Ośrodek Edukacji Przyrodniczo-Leśnej i Łowieckiej „Kotlinka”. W jego skład wchodzi: leśna klasa tj. ławki ze stołami dla słuchaczy i wykładowcy, tablice o tematyce przyrodniczo-leśnej i łowieckiej, izba leśna wraz eksponatami oraz ścieżka przyrodniczo-leśna.

2.9.8 Turystyka

Gmina Stepnica z racji swoich naturalnych walorów i położenia geograficznego dysponuje znaczącym potencjałem turystycznym. Z obszernego katalogu możliwych aktywności o charakterze turystycznym można i trzeba wybrać elementy, które - po zrealizowaniu kluczowych inwestycji publicznych i prywatnych uruchomiłyby dalszy przyrost wielu mniejszych inwestycji o komplementarnym charakterze.

Korzystnym dla rozwoju gminy Stepnica faktem jest uznanie turystyki, jako jednej ze zdefiniowanych dla województwa specjalizacji regionalnych.

¹⁶ Źródło: wszystkie informacje dot. LG „Zalew Szczeciński” pochodzą z jej strony internetowej www.lgr-zalew.pl

Położenie gminy Stepnica jest korzystne m.in. ze względu na bliskość granicy z zachodnim sąsiadem - Niemcami. Ten potencjał ma jeszcze spore rezerwy do wykorzystania, aczkolwiek brak bezpośredniego połączenia drogowego jest pewną barierą. Strona niemiecka jest też na terenach nadmorskich i nad Zalewem Szczecińskim wysoce konkurencyjna na rynku turystycznym. Zarazem żeglarstwo zdaje się łączyć oba kraje niezależnie od nierównowagi w obszarze infrastrukturalnym.

Drugą, szybko się powiększającą w skali europejskiej, grupą turystów są zwolennicy oglądania świata z wysokości siodła rowerowego. Długość szlaków i ścieżek rowerowych szybko rośnie, a wraz z nimi przybywa osób, które wybierają się na krótszy i dłuższy wypoczynek właśnie rowerem - zdrowym i proekologicznym środkiem transportu. Ten trend obejmuje też Polskę.

W tym kontekście wydaje się zasadnym zamiar utworzenia w gminie Stepnica swoistego połączenia pomiędzy żeglarstwem, a turystyką rowerową: połączenia potencjałów, jakie niosą ze sobą z jednej strony żeglarstwo, a z drugiej długi (ponad 100 km) szlak rowerowy o wysokim standardzie, wiodący aż do pasa nadmorskiego w Kołobrzegu, a z niego dalej na Bornholm. Takie zinternacjonalizowane podejście może z czasem zapewnić gminie Stepnica stały dopływ niemałego strumienia turystów.

Poniższe zestawienie potencjałów naturalnych z gospodarczymi obrazuje skalę możliwości, które w kolejnym kroku przyrównane zostaną do stanu istniejącego w celu określenia przestrzeni do zagospodarowania.

1) WALORY WÓD ZALEWU SZCZECIŃSKIEGO I ROZTOKI ODRZAŃSKIEJ	
<ul style="list-style-type: none"> * duży akwen, * długa i urozmaicona linia brzegowa, * bardzo dobra wietrzność, * duża płycizna w okolicach Czarnocina, * Zalew Szczeciński jest ważnym zbiornikiem wodnym na europejskich szlakach i trasach wędrówek ptaków. W okresie zimy stanowi bazę pokarmową dla bielika. Na terenie Gminy Stepnica występuje największe zagęszczenie gniazd i występowania tych rzadkich drapieżników. Ponadto występuje tu dużo innych rzadkich, chronionych gatunków ptactwa, * urokliwy krajobraz przybrzeżny 	
Potencjalne aktywności turystyczno-rekreacyjne i sportowe	Co jest potrzebne, żeby potencjał został wykorzystany
<ul style="list-style-type: none"> * żeglarstwo rekreacyjne i sportowe ; * potencjał związany z organizacją Tall Ship Races w Szczecinie; w ramach projektu partnerskiego powstał „Szlak wodny Berlin-Szczecin-Bałtyk”; promocja w internecie, mapy nawigacyjne, oferta turystyczna polska i niemiecka; przewodniki i foldery. 	<ul style="list-style-type: none"> * Ciągłe zwiększanie atrakcyjności i wyposażenia istniejącej infrastruktury przystań, pomostów, mariny, zaplecza sanitarnego, noclegowe, gastronomiczne, usługowe - zimowanie jednostek, żaglomistrzostwo, zaopatrzenie w akcesoria i wyposażenie jednostek, serwisowanie techniczne; * oferta komplementarna do szlaku Berlin-Bałtyk i współdziałanie.
<ul style="list-style-type: none"> * sporty wodne, latem surfing, windsurfing, kitesurfing; kajakarstwo; szkółki, treningi, zawody 	<ul style="list-style-type: none"> * wypożyczalnie i przechowalnie sprzętu, * dobre oznakowanie akwenu,
<ul style="list-style-type: none"> * zimą - płycizna zamrznięta może służyć jako lodowisko rekreacyjne i dla bojerów; 	<ul style="list-style-type: none"> * baza szkoleniowa - noclegowa, gastronomiczna, przechowalnie, wypożyczalnia sprzętu;
<ul style="list-style-type: none"> * plaże i kąpieliska strzeżone; 	<ul style="list-style-type: none"> * zagospodarowane w wysokim standardzie, nawieziony piasek nadmorski, regularnie grabiony;

	ratownicy, place zabaw dla dzieci; leżaki, parasole, do rozstawienia oraz wypożyczania; czyste dno; gastronomia;
* żegluga przybrzeżna pasażerska kursująca między Szczecinem a pasem nadmorskim, zawijająca do Stepnicy; zróżnicowane jednostki;	* bogata infrastruktura do obsługi pasażerów (sanitarna, gastronomiczna, handlowa, rozrywkowa)
* wędkarstwo rekreacyjne;	* wyznaczone miejsca do wędkowania, wypożyczalnie sprzętu, zaopatrzenie w akcesoria, posiłki na wynos, dyskretne zaplecze sanitarne;
* obserwacje ptaków, rejsy jednostkami o napędzie elektrycznym;	* na wyposażeniu lornetki, mapy, przewodniki oraz wykwalifikowani przewodnicy;
* fotografika, malarstwo sztalugowe uprawiane rekreacyjnie	* noclegi, gastronomia, różne rodzaje transportu wodnego;
* kajakarstwo (szlak kajakowy na rzece Gowienica), 47,9 km oraz potencjał rzeki Krępa i Kanału Królewskiego;	* do wszystkiego - dobre, dobrze oznakowane drogi, parkingi,
* sztuczna wyspa Chełminek, z dawnym domem latarnika (niezamieszkanym) i małą przystanią	* do wszystkiego - noclegi o różnym standardzie i zróżnicowanych cenach dla różnych kategorii turystów

2) WALORY OBSZARÓW LEŚNYCH I UKSZTAŁTOWANIA TERENU - GEOLOGICZNEJ HISTORII GMINY

- * bogaty, zróżnicowany drzewostan i inna roślinność, w tym chronione rzadkości,
- * liczne gatunki fauny, w tym - chronione,
- * obfite runo leśne,
- * polodowcowe jeziora
- * urozmaicona rzeźba terenu;

Potencjalne aktywności turystyczno-rekreacyjne i sportowe	Co jest potrzebne, żeby potencjał został wykorzystany
* turystyka piesza	* wytyczone, dobrze oznakowane szlaki i trasy, informacja edukacyjna, * urządzone miejsca widokowe, * miejsca do wypoczynku, zaplecze sanitarne, * baza noclegowa i gastronomiczna
* turystyka rowerowa - rekreacyjna i ekstremalna	* wytyczone, dobrze oznakowane ścieżki rowerowe, informacja edukacyjna, * urządzone miejsca widokowe, * miejsca do wypoczynku, zaplecze sanitarne, * baza noclegowa i gastronomiczna * ścieżki rowerowe w gminie połączone w sieć w całym województwie i dalej, na dłuższe wyprawy.
* grzybobrania i zbiory jagód	* w sezonie - możliwość sprawdzanie jadalności grzybów; suszarnie do wynajęcia

3) TURYSTYCZNE WALORY NIZINNEGO OBSZARU CENTRALNEGO

- * rozległe, tchnące spokojem tereny, z niezbyt intensywnym osadnictwem,
- * krajobraz w znacznej mierze niezdegradowany przemysłem i cywilizacją;

* obszary wolne od hałasu i zanieczyszczonego powietrza;	
Potencjalne aktywności turystyczno-rekreacyjne i sportowe	Co jest potrzebne, żeby potencjał został wykorzystany
* agroturystyka z jej klasycznym programem	* wytyczone i zagospodarowane szlaki konne
* hippika, hipoterapia, jeździectwo - dla dorosłych i dzieci; konkursy, pokazy	* hipodrom publiczny do organizacji imprez masowych * baza noclegowa i gastronomiczna
	* dojazd samochodem do parkingów (w tym strzeżonych) i miejsc postojowych;

4) WALORY GMINNEGO DZIEDZICTWA KULTUROWEGO	
* odkrywanie niegdysiejszego oblicza gminy Stepnica i samej Stepnicy jako wartość sama w sobie	
* istniejące na obszarze gminy stanowiska archeologiczne	
Potencjalne aktywności turystyczno-rekreacyjne i sportowe	Co jest potrzebne, żeby potencjał został wykorzystany
* wędrówki i trasy objazdowe śladami przeszłości	*opracowane i powszechnie dostępne materiały informacyjne w formach tradycyjnych i cyfrowych;
* w połączeniu z historią rybactwa, rolnictwa i leśnictwa - kompleksowa prezentacja historii Gminy Stepnica w formie stacjonarnej (muzeum, skansen, wystawa) i aktywnej - poprzez udział w organizowanych wydarzeniach dotyczących historycznego dziedzictwa;	* animatorzy instytucjonalni i społeczni i gminne wsparcie dla ich działalności.

Powyższe zestawienie nie wyczerpuje zagadnienia - jedynie wskazano, jak wiele aktywności o charakterze zarówno gospodarczym jak i i niekomercyjnym można wygenerować w oparciu o już istniejący potencjał naturalny.

Porównanie tego, co obecnie jest, z tym co powyżej przykładowo wskazano jako coś, co być powinno, pokaże lukę do wypełnienia. I tak:

1) ZALEW SZCZECIŃSKI I ROZTOKA ODRZAŃSKA	
Co jest	Co jest potrzebne, żeby potencjał został wykorzystany
<p>Przystań należące do Zachodniopomorskiego Szlaku Żeglarskiego:</p> <ul style="list-style-type: none"> * Przystań Żeglarska przy Kanale Młyńskim w Stepnicy, do 300 jednostek; węzeł sanitarny, monitoring, (gminna) * Przystań jachtowa w Gąsierzynie (gminna); bezpłatna. * Przystań Żeglarska w Kopicach - tzw. Przystań na Przylądku Piratów Tortuga, marina w stylu pirackim, prywatna; kursy sterowania jachtem; wypożyczalnia sprzętu (sezonowa), rejsy po Zalewie. Organizowane zawody sportowe - Triathlon Kopicki; * przystań jachtowa w Basenie Rybackim,. 	<ul style="list-style-type: none"> * pomosty, zakątki wodne, zaplecze sanitarne, noclegowe, gastronomiczne, usługowe - zimowanie jednostek, żaglomistrzostwo, zaopatrzenie w akcesoria i wyposażenie jednostek, serwisowanie techniczne;
<ul style="list-style-type: none"> * Szkółka windsurfingu i kitesurfingu przy płyciźnie, z programem turystyki pieszej, rowerowej i żeglarskiej; * amfiteatr, infrastruktura sportowa, boiska, place zabaw, stadiony sportowe, 	<ul style="list-style-type: none"> * dobre oznakowanie akwenu, * zaplecze do organizacji dużych imprez sportowych;
<ul style="list-style-type: none"> * plaża ok. 7100m², dostęp do wody ok. 280 m. Wypożyczalnia sprzętu, plac zabaw, boisko do siatkówki; kosze, ciąg spacerowy z ławkami i latarniami. W sezonie kąpielisko strzeżone, punkt medyczny z defibrylatorem, molo 160 m, oświetlone, kąpielisko z Błękitną Flagą 	<ul style="list-style-type: none"> * większa oferta usług gastronomicznych i noclegowych; * atrakcje : zjeżdżalnie wodne,
	<ul style="list-style-type: none"> * nabrzeża do cumowania pasażerskiej floty, * bogata infrastruktura do obsługi pasażerów (sanitarna, gastronomiczna, handlowa, rozrywkowa)
	<ul style="list-style-type: none"> *wyznaczone miejsca do wędkowania, wypożyczalnia sprzętu, zaopatrzenie w akcesoria, posiłki na wynos, dyskretne zaplecze sanitarne;
	<ul style="list-style-type: none"> * obserwacje ptaków - na wyposażeniu lornetki, mapy, przewodniki oraz wykwalifikowani przewodnicy;
<ul style="list-style-type: none"> * gastronomia przy plaży; * tawerna w Stepnicy; 	<ul style="list-style-type: none"> * noclegi, gastronomia, różne rodzaje transportu wodnego;
<ul style="list-style-type: none"> * po dokończeniu drogi S3 dojazd do gminy będzie komfortowy; drogi gminne są w dobrym stanie, ale sieć mogłaby być bardziej gęsta. Niedostateczna infrastruktura odnośnie parkingów i miejsc postojowych. Droga wojewódzka do remontu. 	<ul style="list-style-type: none"> *do wszystkiego - dobre, dobrze oznakowane drogi, parkingi,
	<ul style="list-style-type: none"> * do wszystkiego - noclegi o różnym standardzie i zróżnicowanych cenach dla różnych kategorii turystów
	<ul style="list-style-type: none"> * animatorzy aktywności sportowych, rekreacyjnych, kulturalnych

2) OBSZARY LEŚNE I UKSZTAŁTOWANIE TERENU - GEOLOGICZNA HISTORIA GMINY	
Co jest	Co jest potrzebne, żeby potencjał został wykorzystany
<p>* Park Natury Zalewu Szczecińskiego: punkt edukacyjny, pod zadaszeniem stoły i ławy. Drewniana wieża obserwacyjna z tablicami informacyjnymi, punkt widokowy. Ścieżka przyrodnicza: ruch pieszy, konny i rowerowy, 2 wieże obserwacyjno-widokowe i ścieżka dydaktyczna, na trasie m.in. zabytkowa leśniczówka.</p> <p>* Ośrodek Edukacji Przyrodniczo-Leśnej i Łowieckiej leśna klasa tj. ławki ze stołami, tablice o tematyce przyrodniczo-leśnej i łowieckiej, izba leśna z eksponatami oraz ścieżka przyrodniczo-leśna (pętla 2 km, 12 przystanków z tablicami informacyjnymi; dla dzieci i młodzieży).</p> <p>* Wieża Widokowa na Górze Zielonczyn z tarasem, wys. 76,00 m. n. p. m; służy też jako dostrzegalnia pożarów.</p>	<p>* wytyczone, dobrze oznakowane szlaki i trasy, informacja edukacyjna,</p> <p>* urządzone miejsca widokowe,</p> <p>* miejsca do wypoczynku, zaplecze sanitarne,</p> <p>* baza noclegowa i gastronomiczna</p>
<p>* Ścieżka rowerowa Bogusławie - Widzieńsko - Babigoszcz (S3): trasa o szer. 3 m. i dł. 11 km, zbudowana po nasypie b. kolejki wąskotorowej; nawierzchnia mineralna.</p> <p>W Widzieńsku i Bogusławie wiaty z ławkami; tablice informacyjne i mapy przebiegu. Planowana inwestycja ponadgminna - przedłużenie do Kołobrzegu, łącząca żeglarstwo zalewowe i turystyką rowerową na Bornholmie.</p> <p>* Międzynarodowy Szlak Rowerowy „Wokół Zalewu Szczecińskiego R-66”: Bogusławie - Stepnica - Gąsierzyno - Kopice - Czarnocin - Żarnowo - Racimierz - Łąka - Jarszewko, dł. 35 km, nawierzchnie różne.</p> <p>* Krajowy Szlak Pieszy Zielony ZP-1007 „Szlak Stepnicki”;</p> <p>* Szlak św. Jakuba, to jeden z wielu szlaków pielgrzymkowych, którego uczestnicy mogą dotrzeć do katedry Santiago de Compostela w Hiszpanii</p>	<p>* wytyczone, dobrze oznakowane ścieżki rowerowe, informacja edukacyjna,</p> <p>* urządzone miejsca widokowe,</p> <p>* miejsca do wypoczynku, zaplecze sanitarne,</p> <p>* baza noclegowa i gastronomiczna</p> <p>* ścieżki rowerowe w gminie połączone w sieć w całym województwie i dalej, na dłuższe wyprawy.</p>
<p>* Leśna droga turystyczna Stepnica-Goleniów (również ruch kołowy); uczęszczana przez grzybiarzy i uprawiających nordic walking.</p>	<p>* w sezonie - możliwość sprawdzanie jadalności grzybów; suszarnie do wynajęcia</p>

3) NIZINNY OBSZAR CENTRALNY	
Co jest	Co jest potrzebne, żeby potencjał został wykorzystany
brak	* wytyczone i zagospodarowane szlaki konne
brak	* większy hipodrom publiczny do organizacji imprez masowych * baza noclegowa i gastronomiczna
brak (w skali masowej)	* dojazd samochodem do parkingów (w tym strzeżonych) i miejsc postojowych;

4) DZIEDZICTWO KULTUROWE	
Co jest	Co jest potrzebne, żeby potencjał został wykorzystany
brak	*opracowane i powszechnie dostępne materiały informacyjne w formach tradycyjnych i cyfrowych;
istnieje załączkowy kapitał ludzki i instytucjonalny, ale zasób ten powinien się znacząco zwiększyć	* animatorzy instytucjonalni i społeczni i gminne wsparcie dla ich działalności.

Oprócz obiektów wymienionych w zestawieniu istniejącej infrastruktury dla turystyki, w gminie Stepnica powstała też nowa hala widowiskowo-sportowa, która wraz z estradą przy plaży poszerzają możliwości oferty kulturalnej, atrakcyjnej dla turystów.

W zestawieniu infrastruktury niezbędnej do ożywienia ruchu turystycznego w każdym przekroju pojawia się potrzeba zaistnienia szerokiej oferty noclegowej. Obecnie istnieje ona w gminie Stepnica w wymiarze symbolicznym. Świadczą o tym dane zgromadzone w systemie polskiej statystyki:

Tabela 36. Baza noclegowa w gminie Stepnica i jej wykorzystanie w r. 2012

TURYSTYCZNE OBIEKTY NOCLEGOWE W GMINIE STEPNIKA I ICH WYKORZYSTANIE - ROK 2012		
Wyszczególnienie	J.m.	Ilość
* Obiekty ogółem VII , w tym:	obiekt	2
** obiekty całoroczne klasyfikowane VII	obiekt	1
** obiekty niesklasyfikowane ogółem VII	obiekt	1
* Miejsca noclegowe klasyfikowane ogółem VII , w tym:	miejsce	32
** miejsca noclegowe całoroczne klasyfikowane VII	miejsce	14
** miejsca noclegowe niesklasyfikowane ogółem VII	miejsce	18
* Korzystający z noclegów ogółem I-XII w tym:	osoba	321
** korzystający z noclegów klasyfikowanych ogółem I-XII	osoba	274
** korzystający z noclegów niesklasyfikowanych ogółem I-XII	osoba	47
** korzystający z noclegów turyści zagraniczni I-XII	osoba	70
TURYSTYCZNE OBIEKTY NOCLEGOWE W GMINIE STEPNIKA I ICH WYKORZYSTANIE - ROK 2012 c.d.		
Wyszczególnienie	J.m.	Ilość
* Noclegi udzielone ogółem I-XII , w tym:	osobodzień	3029
** Noclegi udzielone klasyfikowane ogółem I-XII	osobodzień	2809
** Noclegi udzielone niesklasyfikowane ogółem I-XII	osobodzień	220
** Noclegi udzielone turystom krajowym I-XII	osobodzień	2162
** Noclegi udzielone turystom zagranicznym I-XII, w tym:	osobodzień	867
z Czech	-	1
z Niemiec	-	37
ze Słowacji	-	1
z Węgier	-	680

z pozostałych krajów	-	148
<i>Źródło: Opracowanie własne w oparciu o dane Banku Danych Lokalnych GUS</i>		

Na obecną ofertę składają się dwa campingi, obiekt szkółki windsurfingu, cztery ośrodki wypoczynkowe, sześć gospodarstwa agroturystyczne i jeden pensjonat. To zrozumiałe, zważywszy że jeszcze kilka lat temu gmina Stepnica była samorządem niezamożnym i zadłużonym, który de facto żadnej oferty turystycznej nie miał. W 2014 r. sytuacja jest już inna, a nowopowstała infrastruktura publiczna już teraz bardzo korzystnie zmienia oblicze gminy.

Tabela 37. Liczebność podmiotów w gminie Stepnica w branży turystycznej wg systemu REGON

Podmioty wg PKD 2007 w sektorze USŁUGI - turystyka						
		J.m.	2009	2010	2011	2012
I.55	Zakwaterowanie i gastronomia	podmiot	19	19	16	19
N.79	Działalność organizatorów turystyki	podmiot	1	1	1	2
	Razem		20	20	17	21
<i>Źródło: Opracowanie własne w oparciu o dane z systemu REGON</i>						

2.9.9 Gospodarka morska

Gmina Stepnica posiada długą linią brzegową od zachodu i południa graniczącą z wodami Zalewu Szczecińskiego. Gmina Stepnica pośrednio uczestniczy w systemie bezpieczeństwa żeglugi na wodach Zalewu Szczecińskiego (oznakowanie toru wodnego, utrzymanie głębokości podejścia do przystani w Stepnicy itp.) zarządzanym przez Urząd Morski w Szczecinie.

W Stepnicy istnieją i funkcjonują Port Morski z dwoma basenami przeładunkowym (kolejowym) oraz rybackim. O tym więcej w rozdziale 3.13.2 Komunikacja wodna.

2.10. INNOWACYJNOŚĆ

Gminy Stepnica i działających w niej podmiotów raczej nie można nazwać liderami innowacyjności, w potocznym rozumieniu - że innowacyjność to przede wszystkim nowe technologie w przemyśle.

Jednak nie można powiedzieć, że żadnej innowacyjności w gminie Stepnica nie ma: jest, i to od wielu lat i w zakresie wielu technologii - tyle, że nie w przemyśle, ale w rolnictwie. Ten sektor jest tak dużym globalnym rynkiem, że światowym liderom dostaw dla rolnictwa opłaca się prowadzić badania podstawowe, i błyskawicznie je wdrażać. Cały czas ewoluują technologicznie nawozy sztuczne, powstają nowe odmiany roślin, zmienia się nasiennictwo, preparaty do ochrony roślin i metody biologiczne tej ochrony, technologie zbiorów i przechowywania, nie mówiąc już o przetwórstwie i branży opakowań produktów spożywczych. Co więcej, w rolnictwie wciąż działają ośrodki doradztwa, marketing jest prowadzony metodą bezpośredniej prezentacji ofert gospodarzom, a sami gospodarze korzystają z internetu i również w ten sposób dowiadują się o nowych środkach produkcji. Niepostrzeżenie, po latach wdrażania Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich, polska i stepnicka wieś nie jest technologicznie zacofana, i absorbuje nowe technologie niejako mimochodem.

Mocno rozdrobniona branżowo, nieprzesadnie wielka populacja przedsiębiorców przede wszystkim działa w sektorze usług, przemysł to zaledwie ok. 10% - zatem popyt na innowacyjność i wdrażanie nowych technologii jest ze strony tej populacji punktowy, i raczej nie przekłada się na efekty pozaprodukcyjne w istotnej dla gminy Stepnica skali.

2.11 NAUKA

Zdając sobie sprawę z rozwojowej - dla każdej miejscowości - funkcji, jaką pełnią wyższe uczelnie, a nawet tylko ich filie, trzeba jednocześnie zdawać sobie sprawę, że przy bardzo szczupłych zasobach młodzieży w wieku 15-19 lat (317 osób w 5 rocznikach, stan na 2012 r.), gmina Stepnica w zasadzie nie może liczyć na otwarcie w Stepnicy filii którejś z wyższych uczelni Szczecina. Jednakże, gdyby profesjonalne badania potwierdziły intuicyjny osąd, że łączny zasób młodzieży w Stepnicy, Goleniowie, Międzyzdrojach, Dziwnowie, Świnoujściu, Przybiernowie i Golczewie mógłby już być wystarczający, taka inicjatywa miałaby szansę na sukces.

Gmina Stepnica jest członkiem Stowarzyszenia Szczeciński Obszar Metropolitalny, żeby zacieśnić funkcjonalne powiązania pomiędzy metropolią, a jej gminą satelitarną. W tym kontekście omawiany zamysł staje się jeszcze bardziej realnym. Niewielka odległość umożliwia regularne dojazdy (być może w jakiś zintegrowany ze szczecińskim systemem transportowym sposób) kadry ze Szczecina, a i komunikacja publiczna pomiędzy wskazanymi miejscowościami, a miastem Stepnica jest nie najgorsza.

Jak w wielu innych obszarach takie zaproszenie naukowców do Stepnicy wymagałoby nakładów infrastrukturalnych - na obiekt, w którym uczelnie mogłaby prowadzić działalność.

2.12. INFRASTRUKTURA TELEKOMUNIKACYJNA

Na terenie gminy Stepnica występuje następująca infrastruktura teleinformatyczna:¹⁷

- * Węzły szkieletowe,
- * Węzły dystrybucyjne,
- * Węzły dostępowe,
- * Węzły radiowe,
- * Relacje światłowodowe.

W poniższej tabeli przedstawiono rozkład liczby miejscowości w gminie Stepnica, w których przedsiębiorstwa telekomunikacyjne deklarują zasięg swoich sieci:

Tabela 38. Dostęp do infrastruktury telekomunikacyjnej na obszarze gminy Stepnica

Liczba miejscowości	Liczba przedsiębiorstw telekomunikacyjnych	Gmina Stepnica
Liczba miejscowości z zakończeniem sieci światłowodowej	0 PT	16
	1 PT	1
	2 PT	0
	3 lub więcej PT	0
Liczba miejscowości z węzłami telekomunikacyjnymi	0 PT	6
	1 PT	3
	2 PT	1
	3 lub więcej PT	17
Liczba miejscowości z dostępowymi węzłami telekomunikacyjnymi	0 PT	8
	1 PT	5
	2 PT	3
	3 lub więcej PT	1
Liczba miejscowości z zasięgiem sieci kablowych lub terminalami radiowymi	0 PT	1
	1 PT	4
	2 PT	3
	3 lub więcej PT	9
Liczba miejscowości z optycznymi punktami styku sieci	0 PT	17
	1 PT	0
	2 PT	0
	3 lub więcej PT	0
Penetracja budynkowa		67,45%
<i>Źródło: UKE, Raport pokrycia terytorium Rzeczypospolitej Polskiej istniejącą infrastrukturą telekomunikacyjną, zrealizowanymi w roku 2011 i planowanymi w 2012 r. inwestycjami oraz budynkami umożliwiającymi kolokację, załącznik nr 01 H; Dane szczegółowe</i>		

¹⁷ <http://www.polskaszerokopasmowa.pl/mapy/infrastruktura-telekomunikacyjna-na-terenie-rp-2012.html>

Powyższa tabela przedstawia stan dostępu do infrastruktury telekomunikacyjnej na terenie gminy Stepnica na koniec roku 2011, w którym poddano analizie następujące miejscowości i osady w granicach gminy Stepnica:

Budzień, Czarnocin, Gąsierzyno, Jarszewko, Kopice, Miłowo, Piaski Małe, Racimierz, Stepnica, Stepniczka, Widzieńsko, Krokorzycze, Rogów, Zielonczyn, Żarnowo, Żarnówko.

- * Wszystkie (16) badane miejscowości w gminie były wyposażone w węzły telekomunikacyjne (3 lub więcej operatorów, a w 1 operatorów było 2),
- * W 9 z 16 badanych miejscowości w gminie był dostęp do sieci kablowych lub terminali radiowych, należącymi do 3 lub więcej operatorów, a w 3 - należące do 2 operatorów; razem 12, co oznacza, że:
5 na 16 badanych miejscowości nie miało dostępu do takiej infrastruktury, lub był tylko jeden, co nie zapewnia konkurencyjnych warunków;

Wskazany powyżej stan dostępność usług telekomunikacyjnych w międzyczasie uległ zmianie na korzyść, w wyniku realizacji projektów dotyczących rozszerzenia dostępu do infrastruktury telekomunikacyjnej, które objęły swoim zasięgiem miejscowości: Stepniczka, Bogusławie, Budzień, Zielonczyn i Żarnówko.

Mimo poprawy stanu infrastruktury właściwej dla społeczeństwa informacyjnego, jak wskazują informacje zebrane podczas konsultacji społecznych, na terenie gminy Stepnica problemy z uzyskaniem dostępu do szerokopasmowego Internetu o dużej prędkości, zwłaszcza na potrzeby działalności przedsiębiorstw, są zauważalne, i generują krytyczne komentarze na omawiany temat. Potrzeby mieszkańców i przedsiębiorców odnośnie dostępu do Internetu nie są jeszcze zaspokojone. Zgodnie z opinią uczestników konsultacji, mieszkańcy i przedsiębiorcy skarżą się, że są skazani na drogi, wrażliwy na warunki pogodowe i niedostatecznie szybki dostęp do Internetu drogą radiową.

W tym miejscu należy wspomnieć, że polskie społeczeństwo w ostatnich latach coraz chętniej wykorzystuje rosnące możliwości techniczne i technologiczne do korzystania z dobrodziejstw internetu nie tylko do komunikacji społecznościowej czy rozrywki, ale również do załatwiania spraw w urzędach, ze składaniem deklaracji podatkowych w Urzędach Skarbowych włącznie, do dokonywania zakupów w sklepach internetowych, rezerwowania terminów wizyt u lekarza czy w Urzędzie Pracy, a w Stepnicy - również do zadawania pytań Burmistrzowi i czytania odpowiedzi w trybie online, poprzez okienko komunikacji na stronie internetowej Gminy.

Zarazem wciąż są w Gminie Stepnica miejscowości - Rogów, Borowice, Krokorzycze i Jarszewko - które nie mają dostępu do Internetu szerokopasmowego.

Rozkład terytorialny dostępu do infrastruktury telekomunikacyjnej rok później w stosunku do wyżej podanych danych na koniec 2011 r., czyli na koniec 2012 r, obrazuje poniższa tabela:

Tabela 39. Dostęp do infrastruktury telekomunikacyjnej na terenie gminy Stepnica (stan na 31.12.2012 r.)

Rodzaj infrastruktury	Liczba przedsiębiorców telekomunikacyjnych			
	0 PT	1 PT	2 PT	3+ PT
Zakończenia sieci światłowodowych	-	Stepnica	-	-
Zasięg działania sieci kablowych i bezprzewodowych (istnienie przyłączy kablowych do budynków lub zainstalowanych terminali bezprzewodowych)	Rogów	Budzień, Krokorzycze, Piaski Małe	Jarszewko, Stepniczka, Żarnówko,	Czarnocin, Gąsierzyno, Kopice, Miłowo, Racimierz, Stepnica, Widzieńsko, Zielonczyn, Żarnowo
Węzły dostępowe	Budzień, Jarszewko, Krokorzycze, Rogów, Zielonczyn, Żarnówko	Czarnocin Gąsierzyno, Miłowo Stepniczka, Widzieńsko,	Kopice, Racimierz, Żarnowo	Stepnica
Węzły telekomunikacyjne	Budzień, Krokorzycze, Rogów, Zielonczyn, Żarnówko	Czarnocin, Gąsierzyno, Jarszewko, Miłowo, Stepniczka, Widzieńsko	Kopice, Racimierz, Żarnowo	Stepnica
<i>Źródło: Opracowanie własne na podstawie załączników do Raportu pokrycia Polski infrastrukturą telekomunikacyjną, Urząd Komunikacji Elektronicznej, stan na 31 grudnia 2012r.</i>				

W najgorszej sytuacji jest miejscowość Bogustawie, w której rok temu nie było żadnego z wymienionych rodzajów infrastruktury. Miejscowości Budzień i Zielonczyn miały tylko po 1 sieci kablowej, jednego operatora (warunki niekonkurencyjne), a Żarnówko też miało tylko sieć kablową, ale dwóch operatorów.

Częścią infrastruktury informacyjnej są też **sieci telefoniczne**.

Na terenie gminy Stepnica wykonane są jako sieci:

- * podziemne - w prawie wszystkich miejscowościach gminy, z wyłączeniem miejscowości Czerwonak i Bogustawie,
- * podziemne z przyłączami abonenckimi wykonanymi jako napowietrzne - w miejscowościach Żarnowo, Łąka, Racimierz.
- * napowietrzne - na pozostałych terenach.

Ponadto przez wschodnią część gminy, wzdłuż drogi krajowej nr 3, na krótkim odcinku będą dwa kable dalekosiężne: Szczecin – Kłęby (w gminie Golczewo), oraz Goleniów - Przybiernów.

Terytorium gminy Stepnica obsługiwane jest przez cyfrową centralę telefoniczną, zlokalizowaną w Stepnicy. Jest to centrala typu RLS o pojemności 760 NN, zajętości 558 NN, połączona radiolinią z centralą w Goleniowie. Połączenia międzycentralowe funkcjonują za pośrednictwem radiolinii z masztu w Stepnicy. Centrala w Stepnicy obsługuje: Bogusławie, Budzień, Czerwonak, Krokorzycy, Miłowo, Olszanke, Piaski Małe, Stepnicę, Stepniczkę, Widzeńsko i Zielonczyn.

Dwa bloki centrali w Stepnicy funkcjonują oddzielnie - w Kopicach i w Żarnowie.

* W Kopicach - blok SLK - 120 NN, obsługuje Czarnocin, Gąsierzyno i Kopice.

W Żarnowie - blok SLK - 120 NN, zlokalizowany przy ul. Kościelnej, obsługuje miejscowości: Jarszewko, Łąka, Racimierz, Żarnowo i Żarnówko,

Infrastruktura sieci telekomunikacyjnej na terenie Gminy jest rozwinięta w stopniu średnim, za co w dużej mierze odpowiada ograniczona dostępność szerokopasmowego Internetu, którą należy uznać za niedostateczną.

2.13. TRANSPORT

2.13.1. Infrastruktura drogowa

Sieć drogowa gminy Stepnica jest zasadniczo dopasowana do istniejącego układu osadniczego. Odległości drogowe pomiędzy siedzibą władz gminy - miastem Stepnica, a najbliższymi ośrodkami miejskimi o znaczeniu subregionalnym, krajowym i międzynarodowym kształtują się jak niżej:

*	Stepnica - Goleniów:	21 km,
*	Stepnica - Szczecin:	55 km,
*	Stepnica - Świnoujście:	54 km, ¹⁸
*	Stepnica - Berlin:	191 km.

Są to odległości, które można bez trudu pokonać (w obie strony) w ciągu jednego dnia, co należy uznać za wskaźnik wskazujący wyraźnie bardziej na potencjał rozwojowy, niż za jego barierę.

Na terenie gminy występują następujące kategorie dróg:

- * krajowe – niewielki fragment drogi ekspresowej S3,
- * wojewódzkie – mniej więcej połowa długości drogi wojewódzkiej nr 112,
- * powiatowe,
- * gminne.

Dodatkowo - w obrębie terenów poszczególnych przedsiębiorstw - istnieje sieć dróg wewnętrznych. Poniżej przedstawiono tabelaryczne zestawienie dróg istniejących na terenie gminy.

Tabela 40. Zestawienie dróg przebiegających przez terytorium gminy Stepnica

Drogi krajowe	Drogi wojewódzkie	Drogi powiatowe	Drogi gminne
S3: niewielki fragment odcinka relacji Szczecin - Świnoujście	112: relacja Stepnica - Modrzewie	1010Z: Reclaw -Jarszewko - Zielonczyn - Stepnica, 4123Z: Zielonczyn - Widzieńsko - Wierzchosław - Miękowo 4124Z: Stepnica - Widzieńsko - Grzybica 4125Z: Stepnica - Rokita - Kartlewo - Brzozowo 4126Z: Widzieńsko - Przybiernów 4127Z: droga nr 112 (województwa) - Budzień 4128Z: Stepnica - Czarnocin - Śmieć	41/52/04: Czarnocin - Żarnowo 41/52/05: Jarszewko - Skoszewo 41/52/03 Zielonczyn - Żarnowo 41/52/03 Zielonczyn - do drogi 41/52/46/14 41/52/02 - od drogi 41226 w rejonie Stepnicy - przez Krokorzycy - do drogi 41228.
Źródło: Opracowanie własne			

¹⁸ Porównaj: Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2014-2020, str. 68, Mapa 4. Dostępność czasowa do ośrodków wojewódzkich drogami kołowymi w roku 2008; Źródło: autorzy; T. Komornicki i P. Śleszyński (Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN).

Wskazane w powyższej tabeli drogi gminne charakteryzują się następującymi parametrami technicznymi:

- * **szerokość** - ok. 5 m,
- * **kategoria ruchu** - KR1 (d. „ruch bardzo lekki”) i KR2 (d. „ruch lekki”)

Poza obszarem zabudowanym pobocza nieutwardzone, a na obszarach zabudowanych w większości chodniki dla pieszych, i ogólnie ich stan można określić jako dobry.

Tabela 41. Zbiorcze dane dotyczące dróg gminnych w gminie Stepnica

Suma długości i powierzchnia dróg w danej klasie			Suma długości według rodzaju nawierzchni							
Klasa dróg	Długość	Powierzchnia	Twarda					Gruntowa wzmocniona żwirem, żuziem itp.	Suma pow. poboczy utwardzonych, zatok autobusowych itp.	Suma pow. chodników i ścieżek rowerowych
			Ulepszona			Nieulepszona				
			bitumiczna	betonowa	kostka	brukowiec	tluczeń			
[km]	[tys. m ²]	[km]					[km]	[m ²]		
Lokalne	27,21	140,55	8,37	0,40	2,98	1,0	0,64	9,36	2971	25048
Dojazdowe	0,40	1,20	-	0,40	-	-	-			
Razem	27,61	141,75	8,37	0,80	2,98	1,0	0,64	9,36	2971	25048

Źródło: Załącznik do Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 16 lutego 2005 r. w sprawie trybu sporządzania informacji oraz gromadzenia i udostępniania danych o sieci dróg publicznych, obiektach mostowych, tunelach oraz promach, stan na 31 grudnia 2011 roku

Tabela 42. Charakterystyka dróg gminnych i dojazdowych w miejscowościach Gminy Stepnica

Miejscowość	Charakterystyka drogi					
	Rodzaj nawierzchni	Długość [mb]	Powierzchnia [m ²]	Wjazdy [m ²]	Chodniki	
					[m ²]	[mb]
Jarszewko	kostka	672,44	3446	139	20,50	-
	szuter	2268,96	9559	-	-	-
Łąka	kostka	452,46	2504	296	-	-
	asfalt	374,19	1843	126	12,00	-
Żarnówko	kostka	1115,48	5494	498	79,00	-
Żarnowo	Kostka/asfalt	-	-	974	819,00	646,15
Stepniczka	twarda (asfalt)	191,00	1139	191	36,00	-
Stepnica	kostka/asfalt	71,00	345	-	4573,00	1262,00
Bogusławie	kostka/asfalt	405,00	1937	-	-	-

Źródło: Dane Urzędu Gminy, 2012 r.

Droga wojewódzka nr 112 jest drogą jednojezdniową o 2 pasach ruchu, po jednym pasie ruchu w każdą stronę, o szerokości 3 m każdy. Poza terenem zabudowanym pobocza nieutwardzone, a na obszarach zabudowanych chodniki dla pieszych.

W przeciwieństwie do dróg gminnych, droga wojewódzka i drogi powiatowe wymagają remontów i przebudowy. Odnośnie dróg wojewódzkich i powiatowych sytuacja taka jest powszechna¹⁹, przy lepszej niż przeciętnej sytuacji odnośnie dróg gminnych.

Zarazem w sezonie letnim, ale też w weekendy i inne dni wolne od pracy, zwłaszcza na drodze wojewódzkiej i drogach powiatowych, bardzo znacząco nasila się obustronny ruch pojazdów związany z masowym udawaniem się turystów na wypoczynek do miejscowości pasa nadmorskiego, i z powrotem do miejsc zamieszkania.²⁰ W celu unikania i rozładowywania zatorów na drodze krajowej, zmotoryzowanym turystom zaleca się alternatywną trasę, przecinającą terytorium Gminy Stepnica, co skutkuje znaczną intensyfikacją ruchu samochodów osobowych, camperów i motocykli na drodze wojewódzkiej i drogach powiatowych.

Skala tego sezonowego przyrostu natężenia ruchu drogowego o charakterze tranzytowym, w kontekście wskazanych powyżej parametrów technicznych i stanu tych dróg, jest największym problemem związanym z infrastrukturą ruchu drogowego w gminie Stepnica: są one niedostosowane do pełnionych funkcji komunikacyjnych, zatem niewydolne, o zbyt niskiej przepustowości.

W toku konsultacji społecznych powszechnie wskazywano na konieczność wykonania kompleksowych remontów drogi wojewódzkiej i dróg powiatowych. Niestety, Zarząd Województwa nie ujął drogi wojewódzkiej nr 112 o grupie priorytetowych połączeń drogowych, choć „należy do nich zaliczyć drogi poprawiające dostępność komunikacyjną do obszarów o walorach turystycznych i uzdrowiskowych, a szczególnie do pasa wybrzeża Morza Bałtyckiego”²¹, co jak najbardziej dotyczy drogi nr 112. Sytuację ma poprawić droga krajowa S3 „w pełnym wymiarze”²² Abstrahując od bliżej nieokreślonej daty osiągnięcia owego „pełnego wymiaru” drogi krajowej S3, bez większego błędu można przewidzieć, że ze względu na urokliwość krajobrazu przecinanego przez drogę nr 112 jak i na rosnącą ofertę turystyczną gminy Stepnica, znaczna część turystów będzie dalej wybierać drogę 112, na co zresztą gmina Stepnica stawia w ramach swojej Strategii Rozwoju. Problemem i wyzwaniem nie jest obecność turystów w gminie Stepnica, lecz ewidentnie zły stan drogi, za który odpowiada jej zarządca.

Zwrócono też uwagę na brak w gminie Stepnica odpowiedniej infrastruktury funkcjonalnie związanej z drogami, głównie miejsc postojowych i parkingów o pojemności liczonej dla szczytu sezonu letniego. Parkowanie pojazdów w miejscach do tego nieprzeznaczonych, obok stanu technicznego omawianych dróg, obniża poziom bezpieczeństwa ruchu drogowego i generuje bezpośrednie zagrożenia dla mieszkańców gminy.

¹⁹ por. *Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2014-2020*, str. 68, pkt. 2.13.1. *Infrastruktura drogowa*.

²⁰ *ibidem*

²¹ Źródło: *Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2014-2020*, str. 71, sekcja „Wyzwania” (ramka).

²² *ibidem*

Istnienie takiego zagrożenia potwierdza poniższy wykres i dane źródłowe.

Tabela 43. Zdarzenia drogowe w Gminie Stepnica w latach 2009-2012

	2009	2010	2011	2012
Kolizje	25	21	17	17
Wypadki	4	2	3	5
Rannych	5	1	4	8
Zmarłych	2	1	2	2
<i>Źródło: dane - Komenda Powiatowa Policji w Goleniowie; wykres - opracowanie własne</i>				

Liczba kolizji (mniej istotne skutki zdarzenia) w latach 2009-2012 malała, ale w zamian liczba wypadków (bardziej istotne skutki zdarzenia) od 2010 roku systematycznie wzrasta, podobnie jak liczba rannych. W jednostkach naturalnych sytuacja nie wydaje się być dramatyczna, lecz dynamika (rok do roku) tego niekorzystnego trendu w latach 2010 - 2012 musi niepokoić: liczba wypadków wzrosła 2,5 razy, liczba rannych - ośmiokrotnie, a liczba ofiar śmiertelnych się podwoiła.

2.13.2. Komunikacja lotnicza

Na terenie Gminy infrastruktura transportu lotniczego nie występuje.

W pobliżu funkcjonuje, oddalony zaledwie o 25 km od miasta Stepnica, jedyny w regionie Międzynarodowy Port Lotniczy Szczecin-Goleniów im. NSZZ Solidarność, zapewniający połączenia lotnicze do takich ośrodków miejskich za granicą i w kraju, jak: Dublin, Londyn, Oslo, Warszawa i Kraków (linie regularne), oraz do Bułgarii, Tunezji, Egiptu, Grecji i Turcji (loty czarterowe). Jest on w pełni przystosowany do obsługi cywilnego ruchu pasażerskiego i towarowego w standardzie Międzynarodowej Organizacji Lotnictwa Cywilnego (ICAO).

2.13.3. Komunikacja wodna

Wody powierzchniowe morskie zajmują znaczną powierzchnię gminy Stepnica (34,8%)²³, co wywiera istotny wpływ na gospodarkę w gminie - głównie na turystykę, rybołówstwo i transport.

Komunikacja wodna przede wszystkim ma miejsce na torze wodnym Szczecin - Świnoujście - Bałtyk, przechodzącym przez teren gminy. Znaczenie toru jest kluczowe dla transportu wodnego w regionie, ponieważ umożliwia on skomunikowanie portów i przystani położonych w głębi lądu, u ujścia Odry do Zalewu Szczecińskiego, z Morzem Bałtyckim i dalej - ze wszystkimi szlakami żeglugowymi świata.

Tor prowadzi na północ i północny zachód, od portu morskiego w Szczecinie, przez Odrę Zachodnią, Domiążę w Policach, Roztokę Odrzańską, Zalew Szczeciński, Kanał Piastowski, Kanał Mileński i Świnę w Świnoujściu, do pławy podejściowej na kotwiczowisku w Zatoce Pomorskiej.

²³ Źródło: Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Stepnica, Regionalne Biuro Gospodarki Przestrzennej 2005

Tory podejściowe prowadzące do portu w Stepnicy odchodzą od głównego toru wodnego Świnoujście - Szczecin. W skład infrastruktury liniowej, umożliwiającej dostęp do portu w Stepnicy, wchodzi następujące elementy:

- * tory wodne:
 - podejście północne - tor podejściowy od toru wodnego Świnoujście - Szczecin od pławy „ST” do pary pław „ST-1 i ST-2” o długości 1,12 km (szerokość po dnie 35 m, głębokość minimalna 3 m);
 - podejście południowe - tor podejściowy od „stawy 24” na torze wodnym Świnoujście - Szczecin, do głowic falochronów Basenu Kolejowego, przez parę pław „ST-1 i ST-2” (długość 4,27 km, szerokość w dnie 35 m i głębokość 4 m);
 - obrotnica o średnicy 130 m i głębokości 4 m - w odległości 140 m od głowic wejściowych portu,
 - tor wodny do Basenu Rybackiego (długość 120 m, szerokość w dnie 30 m, głębokość 2 m),
- * stałe i pływające znaki nawigacyjne:
 - nabieżnik Stepnica - 2 światła,
 - pławy świetlne i nieświetlące - 9 szt.

Powyższe elementy uzupełnia oświetlenie nawigacyjne na głowicach falochronów (w Basenie Kolejowym i w Basenie Rybackim).

Konsultacje społeczne wskazały na aprobatę dla inwestycji, polegających na uzupełnieniu istniejącego oznakowania nawigacyjnego.

Na infrastrukturę punktową transportu wodnego składa się port morski w Stepnicy, usytuowany na wschodnim brzegu Zatoki Stepnickiej, która jest częścią Roztoki Odrzańskiej. Port można podzielić na część północną, w której zlokalizowany jest Port Rybacki (z Basenem Rybackim) oraz na część południową, gdzie zlokalizowany jest Port Handlowy (z Basenem Kolejowym). Oba oddalone są od siebie o ok. 130 metrów.

Port Rybacki, zgodnie z nazwą, przeznaczony jest do cumowania jednostek rybackich. Najważniejszym elementem jego akwatorium jest Basen Rybacki - znajdują się w nim miejsca postojowe dla łodzi rybackich (głębokość basenu 1,5 - 2,5 m).

Port Rybacki ma łączną powierzchnię 8410 m², w tym 7500 m² stanowi Basen Rybacki. Pozostały obszar zajmuje zaplecze składowe i administracyjne portu:

- * boksy dla rybaków (12),
- * komora chłodnicza do przechowywania ryb z wytwornicą lodu,
- * pomieszczenia socjalne z sanitariatami,
- * budynek administracyjny,
- * sieciarnie.

Przepustowość Portu Rybackiego zasadniczo została zaprojektowana tak, by odpowiadać potrzebom obsługi floty rybaków zalewowych, w ilości ok. 12 motorowych łodzi rybackich, o długości nie przekraczającej 10 mb. Wytwornica lodu, zabieranego na pokład łodzi wyruszających na połów, pozwala na natychmiastowe umieszczanie złowionych ryb w pojemnikach z lodem, co ma duże znaczenie dla zachowania ich świeżości do czasu rozładunku w porcie. Kolejne ogniwo, jakim jest komora chłodnicza w porcie, blisko od miejsca rozładunku, gwarantuje, że świeżo złowione i

tymczasowo przechowane w kruszonym lodzie ryby trafiają z kutra do chłodni bez mała natychmiast, co w oczywisty sposób służy ich świeżości. Basen Kolejowy, stanowiący serce Portu Handlowego, ma głębokość techniczną 4,5 m i obejmuje następujące nabrzeża:

- * Północne 158,5 m długości,
- * Czołowe 27,3 m długości,
- * Południowe 43,0 m długości.

Część nabrzeża Czołowego stanowi rampa „Ro-Ro” o szerokości 12 m, o dopuszczalnym obciążeniu na oś 250 kN i maksymalnej masie ładunku 2000 kN.

Zaplecze Basenu Kolejowego uzupełniają place składowe o powierzchni 21 600 m².

Na terenie portu znajdują się również kontenerowe pomieszczenia biurowo-socjalne i magazynowe. Port Handlowy nie jest wyposażony w rozbudowaną suprastrukturę - m.in. nie ma w nim urządzeń przeładunkowych).

2.14. ENERGIA

2.14.1. Wytwarzanie energii elektrycznej i ciepłej

Na obszarze województwa w zakresie przesyłania energii elektrycznej prowadzi PSE-Operator S.A., natomiast w zakresie dystrybucji energii ENERGA S.A. i ENEA S.A. Operatorem w gminie Stepnica jest ENEA.S.A.

Przez teren gminy Stepnica przebiegają lub będą przebiegać następujące linie zasilające wysokiego i średniego napięcia:²⁴

1. odcinek linii napowietrznej wysokiego napięcia (WN) 220 kV relacji Glinki – Reclaw (w realizacji – termin zakończenia 31.10.2018r.),
2. linie napowietrzne średniego napięcia (SN) 15 kV zasilane z GPZ-ów zlokalizowanych w gminach Wolin, Golczewo i Goleniów. Główne elementy systemu dystrybucyjnego to:
 - a. linia nr 141 o przekroju AFL 50 mm² (zasila centralną część gminy, a także w dużej części miasto Stepnicę),
 - b. linia nr 147 o przekroju AFL 70 mm² (zasila w energię elektryczną cały zachodni pas gminy i biegnie dalej na południowy wschód do Stepnicy i łączy się z linią 141, co umożliwia zasilanie dwustronne),
 - c. linia nr 82/10 (zasila wschodnią część gminy czyli miejscowości Widzieńsko oraz Krokorzycze. Drugie odgańlenie tej linii zasila wieś Budzień, gdzie łączy się z linią nr 141).

Na terenie gminy Stepnica brak jest natomiast linii elektroenergetycznych najwyższych napięć (NN). Ponadto, główne ciągi sieciowe w części terenu Gminy nie posiadają dwustronnego (rezerwowego) zasilania, co wpływa niekorzystnie na bezpieczeństwo dostaw energii elektrycznej.

Punktowa infrastruktura elektroenergetyczna obejmuje ok. 65 stacji transformatorowych 15/0,4 kV. Podobnie jak w przypadku linii, na terenie gminy Stepnica brak jest stacji elektroenergetycznych najwyższych napięć (NN).

Oprócz systemowego zaopatrzenia gminy Stepnica w energię elektryczną, ma miejsce uzbrajanie terenów pod inwestycje, w tym - w przyłącza sieci energetycznej. Te punktowe przyrosty długości lokalnej sieci elektro-energetycznej są, na poziomie użytkowników końcowych, zarówno osób fizycznych jak i przedsiębiorców, korzystne dla rozwoju gminy Stepnica, i nie generują poważnych wyzwań.

Energii ciepłej nie wytwarza się na obszarze gminy Stepnica w sposób zorganizowany. Użytkownicy dobierają źródła energii ciepłej indywidualnie, według swoich potrzeb i możliwości.

²⁴ Projekt założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Gminy Stepnica, 2011 część 3, s. 14

2.14.2. Sieć gazowa

Gmina Stepnica jest zasilana za pośrednictwem jednego gazociągu wysokiego ciśnienia.

Przesyłaniem gazu ziemnego na terytorium gminy zajmuje się Operator Gazociągów Przesyłowych GAZ SYSTEM S.A. Długość sieci gazowej na jej terenie wynosi ogółem 49,89 km., z czego sieć przesyłowa to 27,21 km, a sieć rozdzielcza 22,68 km. Liczba przyłączy do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych wynosi 529 sztuk²⁵, a liczba gospodarstw domowych korzystających z gazu sieciowego wynosi 605 - z czego 359 ogrzewa mieszkanie gazem.²⁶

Na terenie gminy Stepnica znajdują się sieci gazowe wysokiego, średniego i niskiego ciśnienia. Przez teren gminy przebiegają dwa gazociągi wysokiego ciśnienia:

- * gazociąg wysokiego ciśnienia DN 700 relacji Świnoujście – Szczecin,
- * gazociąg wysokiego ciśnienia DN 250 relacji Olszanka – Stepnica – Wolin.

W Gminie zlokalizowane są też 3 stacje redukcyjno-pomiarowe I-go i II-go stopnia:

- * dwie stacje redukcyjno-pomiarowe I-go stopnia – ciśnienie wlotowe 5,5 MPa/ciśnienie wylotowe 0,25 MPa:
 - Stepnica – przepustowość 60 Nm³/h,
 - Jarszewko – przepustowość 3000 Nm³/h,²⁷
- * Jedna stacja redukcyjno pomiarowa II-go stopnia w Stepnicy o przepustowości 600 Nm³, przy ciśnieniu wlotowym 0,1-0,4 MPa/ciśnieniu wylotowym 2,5 Kpa.

W/w stacje stanowią elementy składowe dwóch niezależnych systemów zaopatrzenia odbiorców w paliwo gazowe:

- * pierwszy system zasilany jest ze stacji redukcyjno-pomiarowej zlokalizowanej w Stepnicy i umożliwia dostawę paliwa gazowego do miejscowości Stepnica,
- * drugi z systemów zasilany jest ze stacji redukcyjno-pomiarowej zlokalizowanej w Jarszewku i umożliwia dostawę paliwa gazowego do następujących miejscowości: Jarszewko, Łąka, Racimierz, Żarnowo.

Stan techniczny infrastruktury gazowniczej na terenie gminy Stepnica nie budzi zastrzeżeń i należy go określić jako dobry. Zdolności przesyłowe stacji nie są obecnie w pełni wykorzystywane, i zgodnie z dokumentami programowymi gminy w zakresie energetyki, będą mogły pokryć możliwy wzrost zapotrzebowania na paliwo gazowe w perspektywie do 2015 roku. Stąd nie przewiduje się budowy nowych stacji redukcyjno-pomiarowych I-go stopnia.

Poziom wykorzystania przepustowości stacji redukcyjno-pomiarowej II-go stopnia wynosi ok. 31%, istnieje więc możliwość potrojenia jej przepustowości.²⁸

²⁵ Bank Danych Lokalnych, stan na dzień 31 grudnia 2011

²⁶ Ibidem

²⁷ Projekt założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Gminy Stepnica, 2011, część 3, s. 8

²⁸ Ibidem

Gaz-System S.A., operator sieci gazowej konwencjonalnej jest również właścicielem Spółki Polskie LNG S.A., która została powołana do budowy i eksploatacji terminalu skroplonego gazu ziemnego (LNG) w Świnoujściu. Przez gminę Stepnica (a dokładniej - przez sołectwa Łąka, Racimierz, Żarnówko, Miłowo, Jarszewko, Budzień, Bogusławie, Stepnica, Żarnowo) - przebiega trasa jednego z gazociągów strategicznych relacji Świnoujście-Szczecin. Budowa tego gazociągu związana jest z powstającym terminalem re-gazyfikacyjnym gazu skroplonego w Świnoujściu oraz z powstaniem tłoczni gazu w Goleniowie (wykonana w 2011 r.), jak też stanowi element rozwoju transgranicznej infrastruktury przesyłowej w rejonie Morza Bałtyckiego (Baltic Interconnection). Będzie to gazociąg o długości około 80 kilometrów i średnicy 800 mm i połączy terminal LNG z krajową siecią gazociągów. Roboty budowlane przy budowie gazociągu rozpoczęły się w kwietniu 2012 r., i mają się zakończyć do końca b.r. Inwestycja ta pozwoli to na przesyłanie surowca do dowolnych odbiorców na terenie całej Polski, a także na rynki krajów sąsiednich w tym Danii i Szwecji, po planowanym połączeniu polskiego systemu przesyłowego z systemem duńskim poprzez Gazociąg Bałtycki „Baltic Pipe”. Realizacja projektu budowy gazociągu Świnoujście-Szczecin jest przedmiotem dofinansowania w wysokości 50 mln EUR ze środków pochodzących z unijnego programu „European Energy Programme for Recovery” (EEPR), który ma przyczynić się do podniesienia bezpieczeństwa energetycznego krajów członkowskich UE.²⁹

Biorąc te okoliczności pod uwagę, można stwierdzić, że przyszłość bezpieczeństwa energetycznego Gminy Stepnica w zakresie pewności dostaw gazu jako surowca energetycznego, w niezbędnym wymiarze ilościowym, jest w horyzoncie 2025 roku zapewniona.

2.14.3. Odnawialne źródła energii

Warunki geograficzne i klimatyczne czynią gminę Stepnica obszarem predystynowanym do implementacji wiatraków przetwarzających energię wiatru w energię elektryczną.

Ten kierunek - wykorzystywania energii odnawialnych w coraz większej skali, jest promowany przez władze krajowe i regionalne, m.in. poprzez dofinansowanie takich inwestycji z funduszy strukturalnych³⁰. Trzeba jednak jasno i jednoznacznie powiedzieć, że elektrownie wiatrowe produkują energię, ale aby dotarła ona bezpośrednio do lokalnych odbiorców niezbędne byłoby utworzenie odrębnej, lokalnej sieci dystrybucji. Farmy wiatrowe na ogół sprzedają energię operatorowi istniejącej sieci, gdzie miesza się ją z energią ze źródeł konwencjonalnych. Nie mniej jednak jest to alternatywa na pozyskanie dodatkowych dochodów do budżetu gminy.

²⁹ Akapit dotyczący gazociągu LNG Świnoujście - Szczecin: opracowanie własne, za ulotką informacyjną GAZ-SYSTEM S.A., innymi materiałami dostępnymi na stronie www.gaz-system.pl, oraz Uchwały nr XXII/213/09 Rady Gminy Stepnica z dnia 28 sierpnia 2009 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Stepnica, obejmujący przebieg gazociągu wysokiego ciśnienia do DN 1000

³⁰ „Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2014-2020” z 2010 r., str. 75

Wyzwania:

Infrastruktura energetyczna gminy Stepnica nie generuje wyzwań odnośnie zaopatrzenia w gaz, nie jest też problemem, realizowane indywidualnie, zaopatrzenie w energię ciepłą. Natomiast, co do energii elektrycznej, wytyczenie kierunków rozwoju jest jednym z najpoważniejszych wyzwań, jakie stoją przed władzami gminy, w uzależnieniu od legislacji krajowej.

2.15. STAN I OCHRONA ŚRODOWISKA

Głównymi źródłami zanieczyszczeń trafiających do wód powierzchniowych są ścieki komunalne nieoczyszczone, oraz nawozy sztuczne, bogate w azot i fosfor, migrujące do wód powierzchniowych z pól z wodami opadowymi i roztopowymi.

Do poprawy stanu środowiska przyczyniają się - już wszędzie istniejące - oczyszczalnie ścieków, w tym przydomowe, które zastąpiły niesławne, zawsze nieszczelne szamba. Gorzej wygląda sytuacja z nawozami sztucznymi, dzięki którym rolnictwo staje się bardziej efektywne. W tym konflikcie interesów zwycięża na ogół ekonomia, ale też i ona - gdy jest negatywna - powoduje, że rolnik nie nawozi gleby, ponieważ nie stać go na zakup nawozów, na czym zyskuje czystość wód powierzchniowych.

Problemem jest też zbyt intensywne korzystanie z zasobów wody do celów bytowych.

Oдноśnie czystości powietrza (atmosfery), głównymi trzema źródłami zanieczyszczeń są:

- punktowe emisje z dużych zakładów przemysłowych;
- obszarowe emisje ze spalania w domowych piecach, w celu ogrzewania pomieszczeń, węgla i innych „brudnych” paliw;
- liniowe emisje spalin samochodowych wzdłuż ruchliwych dróg.

Wraz z redukcją liczby zakładów przemysłowych, i wskutek zainwestowania w odpowiednie ochronne instalacje w tych największych, które wciąż działają, emisja zanieczyszczeń do atmosfery się zmniejsza.

Ogrzewanie mieszkań i domów dziś znacznie częściej opiera się na gazie, czystszej ale i coraz droższej paliwie. Część ludności wraca do węgla i drewna ze względów ekonomicznych.

Z emitowanych spalin udało się wyeliminować ołów, ale pozostało w nich jeszcze dużo innych zanieczyszczeń.

Obraz stanu środowiska w gminie Stepnica w każdym z tych trzech środowisk - woda, powietrze i ziemia - trzeba dla jasności obrazu rozdzielić zanieczyszczenia generowane przez otoczenie Gminy, ale na nią oddziałujące, od zanieczyszczeń generowanych lokalnie, przez wspólnotę terytorialną.

2.15.1. Wody powierzchniowe

Akwen Zalewu Szczecińskiego wywiera wielokierunkowy wpływ na całą gminę Stepnica, toteż czystość tych wód leży w dobrze rozumianym interesie jej mieszkańców.

Gmina Stepnica jest jednym z głównych beneficjentów wyeliminowania ścieków nieoczyszczonych z wód Zalewu. W szczególności uruchomienie w maju 2010 r. oczyszczalni „Pomorzany” w Szczecinie, przez długie lata mającego status Hot Spotu - szczególnego i niechlubnego statusu, jako czołowego szkodnika środowiska, w skali europejskiej.

Mieszkańcy gminy Stepnica już korzystają z efektów tej inwestycji: po dwóch latach funkcjonowania oczyszczalni stan czystości wód Zalewu Szczecińskiego poprawił się na tyle, że Wojewódzki Inspektor nadał mu wyższą klasę czystości: ze stanu czystości „zły” do stanu „słaby”. Ekstrapolując ten trend można oczekiwać, że obecnie byłby to już stan „umiarkowany”, a w roku 2018 Zalew być może

otrzyma kategorię „bardzo dobry”. Nawet jeśli dynamika zmian na lepsze z czasem spadnie, główny trend powinien trwać.

Z drugiej strony, gminę Stepnica czeka niezbędna inwestycja rozbudowania oczyszczalni o drugi ciąg technologiczny.

Jeśli chodzi o negatywne oddziaływanie nawozów sztucznych, gmina Stepnica nie przyczynia się w znaczącym wymiarze do tego szkodliwego procesu. Statystyki pokazują, że przeciętne zużycie nawozów w rolniczym sektorze gospodarki gminy Stepnica jest znacząco niższe zarówno od średniej w subregionie szczecińskim, jak i od średniej dla województwa.

Tabela 44. Stosowanie nawozów sztucznych w gminie Stepnica - rok 2010

Gospodarstwa stosujące nawozy mineralne i wapniowe - stan na 2010 r.				
Rodzaje nawozów	Zużycie nawozów mineralnych i wapniowych			
	Liczba gospodarstw stosujących	W dt ³¹ czystego składnika	W kg na 1ha użytków rolnych	W kg na 1 ha użytków rolnych w dobrej kulturze
mineralne	36	1590	21,1	22,9
azotowe	28	1073	14,3	15,4
fosforowe	0	250	3,3	3,6
potasowe	0	267	3,6	3,8
wieloskładnikowe	25	-	-	-
wapniowe	8	47	0,6	0,7
łącznie:			42,9	46,6

Źródło: Opracowanie własne w oparciu o dane Banku Danych Lokalnych GUS

Reasumując - wspólnota samorządowa gminy Stepnica nie przyczynia się znacząco do zanieczyszczania wód powierzchniowych nawozami, i nie zużywa nadmiernej ilości wody do celów bytowych.

2.15.2 Powietrze/Atmosfera

Z trzech źródeł zanieczyszczeń powietrza gmina Stepnica przyłącza się - w nieznaczącym wymiarze - do dwóch:

- 1) występuje emisja spalin samochodowych, generowanych przez samochody osobowe i dostawcze, komunikację publiczną oraz transport związany z działalnością gospodarczą, oraz
- 2) występuje emisja z ogrzewania domów i mieszkań węglem i drewnem.

73% mieszkań (stan na rok 2012) było wyposażonych w centralne ogrzewanie i sieciowy gaz, co oznacza, że energię ciepłą daje tam gaz. Pozostałe 27% czyli 407 mieszkań jest ogrzewany węglem, drewnem, olejem lub gazem w butlach. Sytuacja jednak nie jest tak zła jak w dużych miastach, ponieważ gmina jest zabudowana głównie domami jednorodzinnymi, stojącymi w pewnej odległości

³¹ 1 dt (decytona) = 0,1 tony = 100 kg = 1 kwintal

od siebie. Pamiętając, że w gminie Stepnica jest jedna z najlepszych w Polsce wietrzność, zanieczyszczone dymy szybko się rozwiewają. Smog tu nie występuje.

Tabela 45. Wyposażenie mieszkań w gminie Stepnica w instalacje grzewcze na gaz

Budynki mieszkalne w gminie						
	J.m.	2008	2009	2010	2011	2012
Ogółem	bud.	833	856	849	898	900
Mieszkania	miesz.	1496	1505	1508	1513	1515
Mieszkania wyposażone w instalacje techniczno-sanitarne						
Centralne ogrzewanie	%	63,6	63,4	73,0	73,1	73,1
Gaz sieciowy	%	63,6	63,4	73,0	73,1	73,1

Źródło: Opracowanie własne w oparciu o dane Banku Danych Regionalnych GUS

Z zanieczyszczeniem powietrza wiąże się również kwestia pola elektromagnetycznego (PEM), generowanego przez stacje bazowe telefonii komórkowej oraz obiekty elektroenergetyki. Szczególnie pierwsze ze wskazanych źródeł wykazuje silną tendencję rosnącą, co powoduje, że zagadnienie PEM należy na stałe włączyć do tematyki związanej ze stanem i ochroną środowiska.

2.15.3. Odpady

Otoczenie gminy Stepnica nie przyczynia się do zanieczyszczania odpadami powierzchni ziemi w granicach administracyjnych gminy.

Wspólnota gminna wytwarza w ciągu roku średnio 26 kg /osobę odpadów zmieszanych, które są wywożone i składowane na obszarze innej gminy.

Tabela 46. Odpady wytwarzane w gminie Stepnica w latach 2008-2012

ODPADY KOMUNALNE						
	J. m.	2008	2009	2010	2011	2012
Zmieszane odpady zebrane w ciągu roku						
ogółem	t	130,90	162,69	156,84	90,93	180,98
z gospodarstw domowych	t	61,71	76,67	95,14	60,32	127,92
budynki mieszkalne objęte zbieraniem odpadów z gospodarstw domowych	szt.	-	170	191	189	328
odpady z gospodarstw domowych przypadające na 1 mieszkańca	kg	12,9	16,1	19,3	12,3	26,1
jednostki odbierające odpady w badanym roku wg obszaru działalności	szt.	-	1	2	2	2
ODPADY WYTWORZONE I NAGROMADZONE (bez odpadów komunalnych)						
Odpady wytworzone w ciągu roku						
ogółem	tys.t	54,3	42,9	44,8	45,9	45,1
poddane odzyskowi	tys.t	41,7	42,3	43,6	45,1	43,3
unieszkodliwione razem	tys.t	12,6	0,6	1,2	0,8	1,8
unieszkodliwione termicznie	tys.t	12,6	0,6	1,2	0,8	1,8

Źródło: Opracowanie własne w oparciu o dane Banku danych Lokalnych

Wartość wskaźnika ilości odpadów komunalnych zebranych na jednego mieszkańca województwa zachodniopomorskiego w ciągu roku w latach 2004-2012 oscylowała w granicach od 296 kg do 318 kg.³² Zatem i pod tym względem mieszkańcy Gminy Stepnica prawie nie zanieczyszczają środowiska.

Wyzwania

W obszarze tematycznym „ochrona środowiska” w gminie Stepnica obecnie nie występują żadne zjawiska, które wymagałyby szczególnej interwencji strategicznej. Operacyjnie zasadnym by było dokonanie inwentaryzacji poszczególnych źródeł emisji obszarowej (budynków i mieszkań ogrzewanych węglem i drewnem), z wnioskami wskazującymi, co samorząd gminny może w poszczególnych przypadkach zrobić.

³² Źródło: Raport o stanie środowiska w województwie zachodniopomorskim w roku 2012, WIOŚ

2.16. GOSPODARKA KOMUNALNA

2.16.1. Zaopatrzenie w wodę

Sieć wodociągowa na terenie gminy Stepnica obejmuje 95 % ludności.

Jedynie 5 % mieszkańców gminy nie ma dostępu do sieci wodociągowej.³³ Są to gospodarstwa we wsi Krokorzycy, położone zbyt daleko, by rachunek ekonomiczny pozwalał na wykonanie przyłącza. Zaopatrzenie w wodę opiera się na studniach głębinowych i rozprowadzaniu wody instalacjami zagrodowymi.

Długość sieci wodociągowej w gminie wynosi ok. 76,3 km - w tym długość czynnej sieci rozdzielczej (bez przyłączy) to ok. 59,8 km, a długość przyłączy około 16,5 km. Przyłączy wodociągowych jest 844, z tym, że ta liczba dość szybko się zmienia in plus. Stacje wodociągowe obsługują poza sezonem ponad 4 800 mieszkańców, a w sezonie letnim, łącznie z turystami - ok. 5 500 osób.³⁴

Na obszarze gminy Stepnica eksploatowane są trzy wodociągi grupowe i dwa wodociągi zbiorowe, obejmujące systemami wodociągowymi 18 miejscowości. W gminie czynnych jest 5 ujęć wody i 9 studni: w Widzieńsku 4, w Budzieniu 1, w Żarnowie i Miłowie po 1, oraz 2 studnie w stacji uzdatniania w Żarnówku. Ta stacja uzdatniania przeznaczona jest do likwidacji, ponieważ, zgodnie z informacjami uzyskanymi od gminy i operatora infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, eksploatacja ujęcia w Żarnówku jest nieopłacalna. Docelowym rozwiązaniem jest jego likwidacja i przełączenie istniejącej sieci wodociągowej, zasilanej dotychczas z ujęcia w Żarnówku, do sieci w miejscowości Żarnowo.

Urządzenia wodociągowe w gminie Stepnica są w dobrym i bardzo dobrym stanie, jak zostało stwierdzone podczas sporządzania inwentaryzacji urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych na obszarze gminy Stepnica, przeprowadzonej na potrzeby wyłonienia operatora infrastruktury wodno-kanalizacyjnej w gminie Stepnica.

³³ Bank Danych Lokalnych, stan na dzień 31 grudnia 2011

³⁴ Inwentaryzacja urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych na terenie Gminy Stepnica, 2012, s.23

Tabela 47. Podstawowe informacje o ujęciach wody i sieci wodociągowej

Stacja uzdatniania	Zasięg miejscowości	Liczba ludności w zasięgu	Informacje techniczne					
			Podstawowe informacje	Wydajność	Długość sieci	Liczba pompowni	Liczba przyłączy	Długość przyłączy
		[osób]		[m ³ /d]	[km]	[szt.]	[szt.]	[km]
Miłowo	Miłowo Stepniczka Stepnica Bogustawie Piaski Miąte Gąsierzyno Świątowice Kopice Czarnocin	3 790	Stacja bazuje na czterech studniach wierconych o śr. głębokości 16 m, przy współpracy z 3 zbiornikami wyrównawczymi o poj. 150 m ³ . Czerpana ze studni woda tłoczona jest przez filtry redukcji manganu i żelaza do zbiorników wyrównawczych, a następnie do sieci.	627	39	24	570	10
Łąka	Łąka Żarnowo Racimierz Jarszewko Żarnówko - Kolonja	1 100	Stacja bazuje na dwóch studniach wierconych o głębokości ok. 40 m, przy współpracy ze zbiornikiem wyrównawczym wody uzdatnionej o poj. 200 m ³ . Czerpana ze studni woda tłoczona jest przez filtry redukcji manganu i żelaza do zbiorników wyrównawczych, a następnie do sieci.	448	15	7	205	4
Żarnówko	Żarnówko Zielonczyn	200	Stacja bazuje na 2 studniach wierconych, o głębokości ok. 17 m. Czerpana ze studni woda tłoczona jest do sieci bez uzdatnień (spełnia wymagania sanitarne).	50	3,5	3	30	1
Budzień	Budzień	115	Stacja bazuje na 1 studni wierconej o głębokości ok. 15 m. Czerpana ze	50	0,8	-	15	0,5

Stacja uzdatniania	Zasięg miejscowości	Liczba ludności w zasięgu	Informacje techniczne					
			Podstawowe informacje	Wydajność	Długość sieci	Liczba pompowni	Liczba przyłączy	Długość przyłączy
		[osób]		[m ³ /d]	[km]	[szt.]	[szt.]	[km]
			studni woda jest uzdatniana za pomocą nowoczesnych technologii					
Widzieńsko	Widzieńsko	160	Stacja bazuje na 2 studniach wierconych o głębokości ok. 16 m. Czerpana ze studni woda tłoczona jest przez filtry redukcji manganu i żelaza, a następnie tłoczona do sieci.	25	1,5	-	24	1

Źródło: Inwentaryzacja urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych na terenie Gminy Stepnica, 2012

Gmina Stepnica przeznaczyła na lata 2010-2014 kwotę 8,7 mln zł, z czego 7,8 mln zł wydatkowała na podniesienie sprawności dystrybuowania wody i jej jakości w okresie 2010 - 2013, a na 2014 rok przeznacza 0,9 mln zł. Jest to zadanie inwestycyjne „Modernizację sieci wodociągowej i dokończenie zwodociągowania Gminy Stepnica - Modernizacja sieci wodociągowej”³⁵, ujęte w Wieloletniej Prognozie Finansowej Miasta i Gminy Stepnica, stanowiącej załącznik do projektu uchwały budżetowej na rok 2014. Tak też zostało uchwalone w budżecie na 2014 rok.

2.16.2. Odprowadzanie ścieków

Gmina Stepnica posiada sieć kanalizacyjną sanitarną o długości 70,3 km (bez przyłączy). Liczba przyłączy kanalizacyjnych prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zaopatrzenia wynosi 708. Jest mniejsza niż liczba przyłączy wody, bowiem część gospodarstw ma przydomowe oczyszczalnie, lub odprowadza ścieki do lokalnego szamba. W ramach przeprowadzonej inwentaryzacji infrastruktury wodociągowej i kanalizacyjnej, stan infrastruktury kanalizacyjnej oceniono jako dobry.

Z sieci kanalizacyjnej korzysta ok. 3/4 ludności Gminy - 2 miejscowości nie posiadają dostępu do sieci kanalizacyjnej, podobnie jak do sieci wodociągowej - są to Gaje i Krokorzycy, zlokalizowane poza jej zasięgiem.

³⁵ Projekt uchwały Rady Miasta i Gminy Stepnica w sprawie Wieloletniej Prognozy Finansowej na lata 2014-2+017, BIP Urzędu Miasta i Gminy Stepnica

Rada Gminy Stepnica uchwaliła „Plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych, kanalizacyjnych wraz z infrastrukturą” opracowany przez operatora sieci wodno-kanalizacyjnych w gminie. Będzie on również odpowiedzialny za wykonanie wieloletniego planu rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych.

Wszystkie gminne oczyszczalnie ścieków tj. Stepnica, Budzież i Widzieńsko posiadają aktualne pozwolenia wodno-prawne.

Tabela 48. Podstawowe informacje o oczyszczalniach ścieków w gminie Stepnica

Nazwa	Obsługiwane miejscowości	Obsługiwana liczba mieszkańców	Informacje techniczne			
			Podstawowe informacje	Wydajność	Liczba przepompowni na sieci	Liczba przyłączy
		[osób]		[m ³ /d]	[szt.]	[szt.]
Stepnica	Stepnica Bogusławie Stepniczka Piaski Małe Gąsierzyno Świątowice Kopice Czarnocin Miłowo Zielonczyn Żarnówko Leśne Żarnowo Racimierz Łąka Jarszewko	3 200	Mechaniczno-biologiczne oczyszczanie ścieków. Odbiornikiem ścieków oczyszczonych jest rzeka Gowienica. Oczyszczalnia przyjmuje również ścieki dowożone taborem asenizacyjnym.	1 600	37	708
Budzież	Budzież	115	Mechaniczno-biologiczne oczyszczanie ścieków.	-	1	
Widzieńsko	Widzieńsko	160	Mechaniczno-biologiczne oczyszczanie ścieków.	-	2	
Źródło: Inwentaryzacja urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych na terenie Gminy Stepnica, 2012						

Operator sieci kanalizacyjnej sygnalizuje też potrzebę kompleksowego i długofalowego rozwiązania kwestii zagospodarowania osadów z oczyszczalni ścieków.

2.16.3. Gospodarka odpadami

Z racji rozległości terytorialnej, niewielkiej liczby ludności i małej gęstości zaludnienia, wszelkie nakłady na zbudowanie i eksploatację stałej infrastruktury gospodarki odpadami w gminie Stepnica należałoby uznać za nieracjonalne. Gmina Stepnica stosuje znacznie efektywniejszy model swoistego outsourcingu. Na terenie gminy nie ma składowiska odpadów, a odpady komunalne są odbierane od mieszkańców i zagospodarowywane przez Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej z Goleniowa.

Gmina należy do Związku Międzygminnego, zorganizowanego pod nazwą „Celowy Związek Gmin R-XXI”, którego zadania zgodnie ze statutem polegają na planowaniu i wykonywaniu zadań założonych w polityce ekologicznej na terytorium gminy będących uczestnikami Związku (utrzymanie czystości i porządku, urządzeń sanitarnych, wysypisk i unieszkodliwiania odpadów komunalnych)³⁶.

³⁶ Statut Celowego Związku Gmin R - XXI

2.17 PLANOWANIE PRZESTRZENNE I URBANISTYKA

Dokumenty planistyczne takie jak Studium czy Miejscowe plany zagospodarowania terenu definiują metody realizacji celów wyznaczonych w Strategii, m.in. poprzez osadzanie inwestycji w gminnej przestrzeni. Tylko w ten sposób władze samorządowe mogą utrzymać ład przestrzenny, i w planie ogólnym, i punktowo. Gmina Stepnica nie posiada gruntów (poza terytorium pokrytym wodami powierzchniowymi) - ich absolutna większość należy do osób fizycznych, a odnośnie lasów - do Skarbu Państwa. Pozostałe grunty w znikomym wymiarze są w posiadaniu innych osób prawnych. Właściciel może w każdej chwili sprzedać swoje grunty czy nieruchomości zabudowane, ale to władze gminne, w konsultacji z mieszkańcami, poprzedzającymi uchwalenie Studium wytyczają kierunek przyszłego zagospodarowania danej części terytorium gminy. Ład przestrzenny jest na tyle ważny, że ustawodawca ogranicza pod tym względem wolność właściciela: musi się on poddać racjom dobra publicznego.

Ustanowienie turystyki najważniejszą dźwignią, kołem zamachowym gospodarki gminy Stepnica spowoduje konieczność sporządzenia nowego, lub aktualizacji istniejącego Studium (2006r.) uwzględniającego potencjalne zmiany w planowanej infrastrukturze drogowej, wodno-kanalizacyjnej, energetycznej czy informatycznej. Zasada zrównoważonego rozwoju oznacza też równomierne rozłożenie na terytorium gminy funkcji potencjalnie generujących dochód.

Obecnie istniejące Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Stepnica powstało jeszcze zanim zdarzyły się dwa bardzo istotne w życiu gminy fakty: skokowa i spektakularna poprawa stanu gminnych finansów, oraz uzyskanie przez Stepnicę statusu miasta, co zmieniło skalę planów na przyszłość i poziom aspiracji. Dziś uwarunkowania i kierunki zagospodarowania są już inne.

Wyzwania:

U progu znaczących zmian, koniecznym jest, aby administracja z jednej strony utrzymywała kontrolę nad ładem przestrzennym w Gminie, ale też była otwarta na zachodzące zmiany. Może też sama wychodzić z inicjatywami dokonywania przekształceń zbieżnych z dominującym kierunkiem zmian, jeśli tylko nie kłócą się one z zasadami polityki zrównoważonego rozwoju, a szczególnie nie zagrażają dobrostanowi zasobów naturalnych, przyrodniczych. To najcenniejszy potencjał rozwojowy Gminy Stepnica.

Pogodzenie rozwoju Gminy z ochroną środowiska i utrzymaniem owego zielonego kapitału w obecnym stanie - to bardzo istotne wyzwanie.

2.18 MIESZKALNICTWO

W gminie Stepnica budynki i mieszkania w większości są własnością osób fizycznych.

Tabela 49. Zasoby mieszkaniowe w gminie Stepnica (ogółem)

Budynki mieszkalne w gminie						
	J.m.	2008	2009	2010	2011	2012
Ogółem	bud.	833	856	849	898	900
Mieszkania	mieszk.	1496	1505	1508	1513	1515
Izby	izba	5952	6000	6219	6249	6259
Powierzchnia użytkowa mieszkań	m2	112407	113342	117486	118071	118254
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania						
1 mieszkania	m2	75,1	75,3	77,9	78,0	78,1
Na 1 osobę	m2	23,5	23,9	23,8	24,1	24,3
Źródło: Bank Danych Regionalnych GUS, sekcja Mieszkalnictwo						

Trend rosnący jest też widoczny w odniesieniu do liczby mieszkań, izb i powierzchni użytkowych. Między 2008 a 2012 rokiem przybyło 19 mieszkań, 307 izb (średnio 4,5 izby na budynek) i 5847m² powierzchni użytkowej.

Zarazem systematycznie rosła przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania (przyrost między rokiem 2008 a 2012 to średnio 3m²), a co za tym idzie - średnia powierzchnia użytkowa na 1 mieszkańca gminy.

Gmina Stepnica, jako właściciel pewnej części zasobów mieszkaniowych w gminie, zdefiniowała swoją politykę zarządzania gminnym zasobem mieszkaniowym Uchwałą Nr XXI/237/13 Rady Gmina Stepnica z dnia 23 kwietnia 2013 r. w sprawie ogłoszenia tekstu jednolitego uchwały Rady Gminy Stepnica Nr XXVIII/285/2001 z dnia 16 czerwca 2010 r. w sprawie wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy Stepnica na lata 2010-2015.

W latach 2010-2015 zasób mieszkaniowy gminy Stepnica ma się zwiększyć o ok. 79 komunalnych lokali mieszkalnych, wskutek zainicjowanie inwestycji polegającej na wybudowaniu gminnego osiedla mieszkaniowego, ze środków budżetowych.

Zaplanowana w Wieloletnim programie gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy Stepnica na lata 2010-2015 inwestycja jest już w trakcie realizacji. Jego zakres się powiększył - gmina Stepnica realizuje na tym osiedlu 4 z 7 zaplanowanych bloków (79 mieszkań). Na tym osiedlu będą oferowane mieszkania trzy-, dwu- i jednopokojowe, o powierzchni od 31,14 m² do 59,06 m², w średnim standardzie wykonania, z indywidualnym ogrzewaniem gazowym.

Wizualizację projektu owego osiedla, autorstwa pracowni projektowej Portal-pp prezentuje poniższy obraz.

Obraz 4. Projekt osiedla

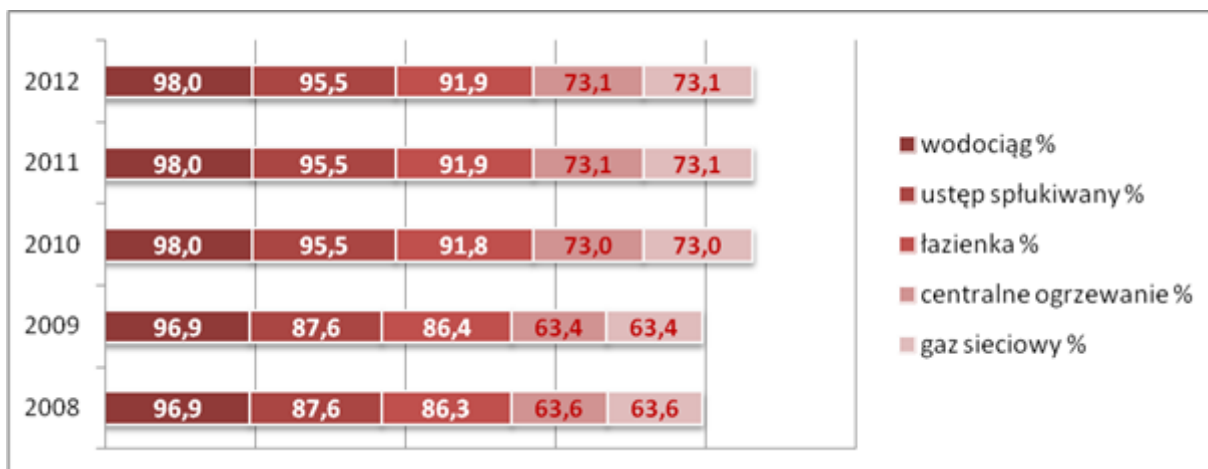

Źródło: strona www.pracowniaprojektowej - Autora projektu www.portal-pp.pl

Komunalny zasób mieszkaniowy to przede wszystkim substancja sprzed 1946 r. Podobnie jest z większością budynków i lokali mieszkalnych stanowiących własność prywatną. Wymaga ona, jak stwierdzono, licznych remontów.

Poniższy wykres obrazuje odsetek mieszkań w gminie Stepnica, wyposażonych w pięć podstawowych rodzajów instalacji, wpływających na jakość życia. Dane nie obejmują instalacji elektrycznych, bo to od dziesięcioleci jest podstawowym standardem.

Wykres 11. Wyposażenie mieszkań w Gminie Stepnica w podstawowe instalacje i zmiany stanu w latach 2008-2012.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych w BDL GUS, sekcja Mieszkalnictwo

Oдноśnie sieci wodociągowej zauważalny jest prawie 100% odsetek i stałość statusu w czasie. Słukiwany ustęp w mieszkaniu w 2008 r. miało 87,6% mieszkań, ale w 2012 r. już 95,5%. Łazienek w mieszkaniu również przybyło - od 86,3% do 91,9%. Co do odsetka mieszkań z centralnym ogrzewaniem, to wykazuje on pełne skorelowanie z wyposażeniem mieszkania w sieciowy gaz. Tu wystąpił największy przyrost - o ok. 10 pkt. procentowych, z 63,6% do 73, 1%.

W latach 2012-2013 r. oddano do użytku dwa nowe socjalne bloki mieszkalne (36 mieszkań) w miejscowości Łąka. Oddane lokatorem w użytkowanie mieszkania są jedno, dwu i trzypokojowe o powierzchniach od 30 m² do 64 m², z niskim czynszem, w średnim standardzie wykonania, z indywidualnym ogrzewaniem gazowym. Budowa przekazywanego bloku kosztowała gminę 2 208 227,44 zł w tym 662 468,23 zł wyniosło dofinansowanie z Banku Gospodarstwa Krajowego w ramach rządowego programu wsparcia.

Skalę zjawiska, polegającego na uzyskiwaniu dochodu zbyt niskiego by regularnie płacić czynsz, pośrednio oddaje statystyka przyznawanych i wypłacanych dodatków mieszkaniowych. Dodatek to dopłata do kosztów utrzymania mieszkania lub domu. Prawo do niego ma rodzina lub samotna osoba, której przysługuje tytuł prawny (z małymi wyjątkami) do lokalu (domu) oraz spełnia inne warunki, o których mówi ustawa o dodatkach mieszkaniowych. Wpływa on na konto administracji domu i pomniejsza należność za mieszkanie osoby, której przyznano dodatek.³⁷

Poniższe zestawienie danych za lata 2008-2012 obrazuje skalę tego problemu w gminie Stepnica.

Tabela 50. Liczby i kwoty wypłaconych dodatków mieszkaniowych w gminie Stepnica w latach 2008-2012

Liczba i kwoty wypłaconych dodatków mieszkaniowych						
	J.m.	2008	2009	2010	2011	2012
Ogółem						
liczba	szt.	283	232	209	160	121
kwota	zł	35381	40184	36922	32270	27390
W zasobie gminnym						
liczba	szt.	104	76	66	41	35
kwota	zł	9963	5153	8120	5792	4583
W zasobie spółdzielczym						
liczba	szt.	55	81	72	61	52
kwota	zł	13669	19962	19052	17571	15453
W zasobie wspólnot mieszkaniowych						
liczba	szt.	20	28	25	20	22
kwota	zł	3005	6014	5847	4923	6409
W zasobie prywatnym						
liczba	szt.	104	47	41	25	12
kwota	zł	8744	9055	3004	2098	945
W zasobie innym						
liczba	szt.	0	0	5	13	0
kwota	zł	0	0	899	1886	0
Razem liczba	szt.	566	464	418	320	242
Razem kwota	zł	70762	80368	73844	64540	54780
Średnia kwota dodatku	zł	125	173	177	202	226

Źródło: Bank danych Lokalnych GUS, sekcja Mieszkalnictwo

³⁷ Źródło: Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych

Wyzwania:

Mieszkalnictwo w gminie Stepnica nie jest szczególnie problemową dziedziną.

Nowobudowane mieszkania cieszą się bardzo dużym zainteresowaniem mieszkańców oczekujących w kolejce na przydział mieszkania komunalnego, a rozwiązanie polegające na zaproszeniu inwestorów komercyjnych do zrealizowania części osiedla jest nowatorskie, i bardzo obiecujące na przyszłość. W tej sytuacji, wobec wzrostu presji na budowę większej ilości takich nowych osiedli z mieszkaniami komunalnymi, wyzwaniem może być tylko **dostateczna zasobność budżetu** Gminy Stepnica, aby tym oczekiwaniom i aspiracjom mieszkańców sprostać.

2.19. SYTUACJA EKONOMICZNA GMINY

Gmina Stepnica jest położona w pewnej izolacji od obszarów, na których koncentruje się życie gospodarcze - nie krzyżują się na jej terytorium żadne uczęszczane szlaki handlowe i komunikacyjne, nie sąsiaduje też z żadnym dużym i dobrze prosperującym ośrodkiem miejskim. Toteż jej gospodarka jest ukierunkowana do wewnątrz, na lokalną społeczność i wzajemne zaspokajanie swoich elementarnych potrzeb, czy to zaopatrywania społeczności w żywność z lokalnego rolnictwa i rybołówstwa, czy to poprzez wzajemne, w kręgu własnej społeczności, świadczenie sobie nawzajem usług. W takiej samowystarczalnej gospodarce można uzyskać homeostatyczną równowagę, ale nie rozwój. Do rozwoju niezbędny jest stały i rosnący dopływ pieniądza, dóbr, idei, wiedzy, technologii itp. czynników z zewnątrz.

Dlatego też gmina Stepnica, jako jednostka samorządu terytorialnego balansowała latami na krawędzi upadłości, nie zasilana lokalnymi podatkami i opłatami w stopniu wystarczającym na realizację, nałożonych na gminy ustawami, zadań służebnych wobec wspólnoty. Diametralną odmianę sytuacji wygenerowały władze gminy, z determinacją dochodząc prawa gminy do otrzymania należnych jej kwot podatku od nieruchomości od Urzędu Morskiego w Szczecinie, z tytułu użytkowania gminnego terytorium pokrytego wodami Zalewu Szczecińskiego. Ten solidny aport gotówkowy z zewnątrz natychmiast znacząco odmienił ekonomiczną sytuację gminy. Badanie struktury budżetów gminy Stepnicy przed tym rokiem to już tylko zajęcie dla historyków ekonomii, nic nie wnoszące do badań ukierunkowanych w stronę przyszłości. Jednakże pamięć tamtych wcześniejszych, biednych lat może być nauką, aby w porę wykreować taki gospodarczy eko-system, który już na stałe zapewni gminie dopływ aktywów z zewnątrz, by je dalej i wciąż kapitalizować, jednocześnie pomnażając dochody mieszkańców ku podnoszeniu ich jakości życia.

W następnej części zostaną zaprezentowane wybrane przekroje gminnych finansów, związane z programowaniem celów zrównoważonego rozwoju gminy do roku 2025, a następnie zostanie zbadane, czy i jak zmiana sytuacji gminy wpłynęła na materialny status jej mieszkańców.

Aby ustalić kondycję finansową gminy Stepnica trzeba się bliżej zapoznać z budżetami z ostatnich trzech pełnych lat budżetowych, co do struktury i dynamiki dochodów w podziale na bieżące i majątkowe, wydatków w takim samym układzie, oraz z danymi dotyczącymi płynności finansowej.

Niestety, w dacie opracowywania Strategii Rozwoju Gminy Stepnica sprawozdanie z wykonania budżetu na rok 2013 jeszcze nie było dostępne, więc ostatnim z badanych i porównywanych lat musi być rok 2012.

2.19.1. Dochody bieżące

W zestawieniu dochodów bieżących za lata 2010-2012 na pierwszy plan wybija się jedna pozycja, tj. dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem. W 2010r. stanowiły one aż 75 % dochodów bieżących, rok później - 68%, i w kolejnym roku też 68%.

Tabela 51. Struktura i dynamika zmian dochodów bieżących budżetu gminy Stepnica w latach 2010-12

A. DOCHODY BIEŻĄCE		2010		2011		2012		Dynamika w %		
		w zł	%	w zł	%	w zł	%	5:3	7:5	7:3
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Dział	Dochody bieżące, w tym:	33 228 159	97	37 809 073	85	39 653 309	93	114	105	119
010	Rolnictwo i łowiectwo	160 510	0,5	178 943	0,5	209 095	0,5	112	117	130
050	Rybołówstwo i rybactwo	25 776	0,1	98 085	0,3	30 822	0,1	381	31	120
400	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	0	0,0	4 000	0,0	160 289	0,4		4007	
600	Transport i łączność	68 867	0,2	62 184	0,2	1 277 134	3,2	90	2053	855
630	Turystyka	0	0,0	22 513	0,1	1 181 982	3,0		5250	
700	Gospodarka mieszkaniowa	191 840	0,6	207 619	0,5	223 526	0,6	108	108	117
710	Działalność usługowa	17 402	0,1	27 052	0,1	30 470	0,1	156	112	175
750	Administracja publiczna	82 920	0,2	93 743	0,2	280 096	0,7	113	299	338
751	Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli ochrony prawa oraz sądownictwa	22 040	0,1	8 544	0,0	828,00	0,0	39	10	4
754	Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	15 470	0,0	13 385	0,0	9 274	0,0	87	69	60
756	Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem	24 865 623	74,8	25 707 888	68,0	26 934 818	67,9	103	105	108
758	Różne rozliczenia	4 447 987	13,4	7 738 924	20,5	5 320 341	13,4	174	69	120
801	Oświata i wychowanie	129 426	0,4	141 789	0,4	90 568	0,2	110	64	70
851	Ochrona zdrowia	14 079	0,0	14 054	0,0	11 499	0,0	100	82	82
852	Pomoc społeczna	2 565 600	7,7	2 571 160	6,8	2 560 407	6,5	100	100	100
853	Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	296 391	0,9	561 526	1,5	801 168	2,0	190	142	270
854	Edukacyjna opieka wychowawcza	75 144	0,2	63 478	0,2	62 944	0,2	85	99	84
900	Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	249 084	0,7	294 141	0,8	418 521	1,1	118	142	169
921	Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	0	0,0	0	0,0	29 275	0,0			
926	Kultura fizyczna	0	0,0	0	0,0	20 251	0,1			
Dochody ogółem budżetu gminy (A+B)		34 202 085	100	44 411 288	100	42 765 265	100	130	96	125

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań z wykonania budżetu gminy Stepnica za lata 2010-2012

Bardzo istotnym źródłem dochodu była spłata zaległego podatku od osoby prawnej - Urzędu Morskiego w Szczecinie. Źródło to wygasło, co wymaga szukania innych źródeł, i oszczędnego dysponowania gminnymi zasobami.

Następna co do wielkości pozycja to obszerna i zróżnicowana grupa „Różne rozliczenia”, która w badanych trzech latach stanowiła odpowiednio 13%, 21% oraz ponownie 13%.

Dochody tego działu to przede wszystkim część oświatowa subwencji ogólnej oraz część wyrównawcza subwencji ogólnej. Dział ten obejmuje również zwrot 10% wydatków poniesionych w ramach funduszu sołectkiego w latach 2010-2011 oraz środki finansowe pochodzące z budżetów

poprzednich lat, na pokrycie ustalonych wydatków niewygasających z końcem roku budżetowego. W roku 2012 gmina otrzymała także nieplanowane uzupełnienie subwencji ogólnej w wyniku podziału rezerw subwencji ogólnej przez Ministerstwo Finansów. Są to, więc głównie zasilenia budżetu samorządowego z budżetu państwa i przednich budżetów. Żadna z pozycji w dziale „Różne rozliczenia” nie jest związana z aktywnością gospodarczą, czy innym przejawem rozwoju Gminy.

Trzecia i ostatnia ważąca pozycja, co do wagi danego źródła dochodów bieżących to „Pomoc społeczna”, z udziałem odpowiednio 8%, 7% i 7%. De facto nie są to pieniądze gminy Stepnica, jako że ich beneficjentami są klienci budżetu państwa, a gmina jedynie jest ogniwem systemu dystrybucji tych środków.

Wyżej wymienione źródła łącznie dostarczały odpowiednio 96%, 95% i 88% dochodów bieżących. Dochody z pozostałych 17 działów klasyfikacji budżetowej łącznie to pozostałe 4%, 5% i 12% dochodów bieżących.

Strukturę dochodów bieżących trzeba uznać za realne zagrożenie dla finansowych perspektyw Gminy i istotne wyzwanie dla Skarbnika Gminy.

Badanie dynamiki w trzech relacjach: rok 2011 do 2010, 2012 do 2011 oraz 2012 do 2010 dostarcza kilku interesujących informacji:

* W 2012 roku trzeba odnotować trzy rekordowe przyrosty dochodów w stosunku do roku 2011. Są to:

- 1) W dziale „Turystyka” - skokowy przyrost dochodów o 5250 % co oznacza 1 159 469 zł przyrostu (zwrot podatku VAT od inwestycji, reklamy na imprezach i in.)
- 2) W dziale „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę” odnotowuje się podobnie spektakularny skok o 4007%, ale tylko o 156 289 zł,
- 3) W dziale „Transport i łączność” - przyrost o 2053%, kwotowo wart 1 214 950 zł.

Te przyrosty w łącznej kwocie ok. 2,5 mln zł w znaczący sposób zasiliły budżet, niemniej były tylko jednorazowe, a w następnym roku sytuacja wróciła do kwot o odpowiednio mniejszym wymiarze.

Uzyskane dochody pochodzą ze sprzedaży mienia komunalnego w postaci nieruchomości niezabudowanych.

W czterech działach odnotowuje się ujemną dynamikę we wszystkich trzech relacjach. Są to:

- 1) Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli ochrony prawa oraz sądownictwa
- 2) Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa
- 3) Ochrona zdrowia
- 4) Edukacyjna opieka wychowawcza

Kwoty dochodów w tych działach nie są ważące dla budżetu, niemniej warto zdiagnozować przyczyny. Ujemną dynamikę odnotowano też w 2011 r w kilku innych działach, lecz już rok później wskaźnik był dodatni.

Dochody bieżące ogółem między rokiem 2011 a 2010 wzrosły - o 14%. W następnym roku, 2011, wystąpił spadek dynamiki, a przyrost wyniósł tylko 5% W 2012 dochody bieżące liczone do tych z 2010 r wzrosły o 19%.

2.19.2. Dochody majątkowe

Do dochodów majątkowych należą: dotacje zewnętrzne przeznaczone na inwestycje, dochody ze sprzedaży majątku oraz dochody z tytułu przekształcenia prawa użytkowania wieczystego w prawo własności. Adekwatnie do wzrostu wielkości dochodów majątkowych gminy na przestrzeni analizowanych trzech lat, ich średni udział w strukturze dochodów gminy ogółem wzrósł z 3 do 4% i z 4 do 7%, co oznacza, że głównym źródłem utrzymania gminy Stepnica są jej dochody bieżące. Jeśli jednak uwzględnić fakt, że znacząca część dochodów bieżących to tylko przepływające przez budżet gminy środki celowe - z budżetu państwa na realizację określonych zadań (np. na opiekę społeczną czy na oświatę), to właśnie dochody z mienia są znaczącą wartością wygenerowaną przez wspólnotę, i dla wspólnoty przeznaczone.

W roku 2011 gmina zanotowała najwyższy, jak do tej pory, dochód majątkowy w dziale „Turystyka” (ale nie z turystyki), którego wysokość przekroczyła 3,5 mln zł w skali roku. Stanowił on ponad połowę dochodów majątkowych gminy za dany rok. Na tę kwotę dochodu złożyły się dotacje ze środków unijnych na realizację własnych inwestycji gminy w zakresie turystyki.

W latach 2010-2012 zaobserwowano znaczną dynamikę zmian dochodów majątkowych z tytułu działu transport i łączność. Zgodnie z analizowanymi sprawozdaniami składały się na nie dotacje na inwestycje w zakresie infrastruktury drogowej oraz dotacja ze środków RPO WZ na lata 2007-2013 na przebudowę infrastruktury na transport wodny. Pomimo mniejszego niż zakładano na rok 2012 wpływu dotacji unijnych, dochody majątkowe z tytułu transportu i łączności wyniosły prawie 1,3 mln zł. Trzeba przyznać, że gmina Stepnica bardzo skutecznie zasila budżet licznymi i wysokimi dotacjami bezzwrotnymi z funduszy strukturalnych. To dobry prognostyk dla oczekiwanego rozwoju.

Tabela 52. Struktura dochodów majątkowych gminy Stepnica w latach 2010-2012

B. DOCHODY MAJĄTKOWE		2010		2011		2012		Dynamika w %		
1	2	w zł	%	w zł	%	w zł	%	5:3	7:5	7:3
2	Dochody majątkowe, w tym:	973 926	3	6 602 215	4	3 111 956	7	678	5	358
50	Rybołówstwo i rybactwo	0	0,0	938 027	14,2	0	0,0		100	
600	Transport i łączność	289 502	29,7	1 457 456	22,1	703 241	20,2	503	48	243
630	Turystyka	289 884	29,8	3 534 256	53,5	0	0,0	1219		
700	Gospodarka mieszkaniowa	179 648	18,4	191 382	2,9	486 753	14,0	107	254	271
750	Administracja publiczna	1 392	0,1	200	0,0	17 459	0,5	14	8730	1254
754	Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	150 000	15,4	148 000	2,2	390 810	11,2	99	264	261
758	Różne rozliczenia, w tym:	0	0,0	34 108	0,5	0	0,00		100	
75814	Różne rozliczenia finansowe	0	0,0	0	0,00	374 977	10,8			100
801	Oświata i wychowanie	63 500	6,5	295 785	4,5	0	0,0	466		
900	Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	0	0,0	3 000	0,0	1 333 994	38,3		44466	
921	Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	0	0,0	0	0,0	9 700	0,3			100
926	Kultura fizyczna	0	0,0	0	0,0	170 000	4,9			100
Dochody ogółem budżetu gminy (A+B)		34 202 085	100	44 411 288	100	42 765 265	100	130	96	125

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań z wykonania budżetu gminy Stepnica za lata 2010-2012

2.19.3. Wydatki bieżące

Struktura branżowa wydatków bieżących wynika wprost z obowiązku realizowania przez gminę zadań własnych, przypisanych ustawami. Podobnie jest z zadaniami zleconymi - gmina nie może odmówić realizacji takich zleceń ze strony administracji państwowej.

Tabela 53. Struktura i dynamika wydatków bieżących gminy Stepnica w latach 2010-2012

C. Wydatki bieżące		2010		2011		2012		Dynamika w %		
		w zł	%	w zł	%	w zł	%	5:3	7:5	7:3
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Dział	Wydatki bieżące	14 718 122	35	14 227 420	42	17 792 029	49	97	126	121
010	Rolnictwo i łowiectwo	190 972	1,3	212 677	1,5	247 519	1,4	111	116	130
050	Rybołówstwo i rybactwo	168 079	1,1	38 799	0,3	2 467	0,0	23	6	2
400	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	63 320	0,4	6 765	0,0	104 884	0,6	11	1550	166
600	Transport i łączność	444 634	3,0	159 867	1,1	642 180	3,6	36	402	144
630	Turystyka	44 885	0,3	105 737	0,7	152 236	0,9	236	144	340
700	Gospodarka mieszkaniowa	214 854	1,5	121 738	0,9	271 209	1,5	57	223	126
710	Działalność usługowa	145 111	1,0	113 245	0,8	112 820	0,6	78	100	78
750	Administracja publiczna	1 837 062	12,5	2 258 697	15,9	2 814 939	15,8	123	125	153
751	Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli ochrony prawa oraz sądownictwa	24 541	0,2	8 544	0,1	828	0,0	35	10	3
754	Bezpieczeństwo publiczne i ochrona p.-poż.	318 788	2,2	383 735	2,7	439 950	2,5	120	115	138
756	Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich naborem	31 967	0,2	32 428	0,2	0	0,0	101		
758	Różne rozliczenia	1 445 132	9,9	0	0,0	1 841 260	10,3			127
801	Oświata i wychowanie	4 659 824	31,8	4 969 939	35,1	5 446 240	30,6	107	110	117
851	Ochrona zdrowia	85 466	0,6	88 591	0,6	78 729	0,4	104	89	92
852	Pomoc społeczna	2 913 964	19,9	3 058 221	21,6	3 149 775	17,7	105	103	108
853	Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	308 111	2,1	520 268	3,7	692 344	3,9	169	133	225
854	Edukacyjna opieka wychowawcza	250 982	1,7	178 836	1,3	189 038	1,1	71	106	75
900	Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	821 231	5,6	663 043	4,7	645 508	3,6	81	97	79
921	Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	556 489	3,8	1 080 826	7,6	758 775	4,3	194	70	136
926	Kultura fizyczna	134 976	0,9	177 395	1,3	201 330	1,1	131	114	149
Wydatki budżetu ogółem C+D		42 000 920	100	33 979 760	100	36 276 262	100	81	94	86

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań z wykonania budżetu gminy Stepnica za lata 2010-2012

Gmina Stepnica, jak i inne, otrzymuje znaczącą część dochodów, których wydatkowanie na określony cel jest obowiązkowe. Swobodę (w granicach prawa) kierunków wydatkowania ma tylko do części dochodów przepływających przez budżet. Co więcej, realizowanie zadań w imieniu administracji państwowej wymaga niemałej pracy do wykonania, lecz te „usługi” nie są opłacane, choć wymuszają wzrost zatrudnienia i wydatków na administrację, zawsze krytycznie oceniany, choć nie zawsze słusznie.

Wśród wydatków bieżących gminy wyróżniają się cztery pozycje, w których kwoty wydatków są najbardziej ważące, i co do wydatkowanych kwot, i co do ich procentowego udziału w wydatkach bieżących w ogóle.

Są to wydatki w działach:

1)	Oświata i wychowanie	4,7 - 5,5 mln zł, 32-35 % wydatków bieżących,
2)	Pomoc społeczna	2,9 - 3,1 mln zł, 20-22 % wydatków bieżących,
3)	Administracja publiczna	1,8 - 2,8 mln zł, 13-16 % wydatków bieżących,
4)	Różne rozliczenia.	1,4 - 1,8 mln zł, ok. 10% wydatków bieżących

Razem te cztery działy konsumowały w badanym okresie od 75 - 83 % wydatków bieżących.

Zauważmy, że za prawie połowę tej zagregowanej kwoty odpowiada właśnie takie zadanie, finansowane przez budżet państwa - centralnie, ale realizowane, w imieniu państwa, lokalnie.

Na wydatki w dziale „Oświata i wychowanie” składa się prowadzenie:

- oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych,
- przedszkoli,
- szkół podstawowych,
- gimnazjów,

oraz dowozu uczniów do szkół, a także doksztalcanie i doskonalenie nauczycieli. Wydatki na ten cel systematycznie rosną i w roku 2012 wynosiły o prawie 17 % więcej niż w roku 2010.

W sekcji „Edukacja” niniejszej diagnozy można zapoznać się dokładniej z efektami owego - niemałego i ponadstandardowego w stosunku do wielu innych gmin - wydatkowania gminnych środków budżetowych. Mieszkańcy gminy Stepnica zaiste nie mają powodów do narzekania na poziom świadczeń publicznych, służących dzieciom i młodzieży.

Zauważyć należy, że w roku 2012 subwencja oświatowa w kwocie 3 340 148 zł stanowiła tylko ok. 60% wydatków w tym dziale, a pozostałe bez mała 40% w kwocie 2 106 094 zł to środki własne gminy.

Mimo, że wydatek ten formalnie należy do wydatków bieżących, de facto jest dużą inwestycją w najmłodsze pokolenie mieszkańców gminy Stepnica.

Pomiędzy 2010 a 2012 rokiem wydatki na oświatę i wychowanie wzrosły o 17%.

Dział „Pomoc społeczna” obejmuje wydatki na placówki opiekuńczo wychowawcze, domy pomocy społecznej, ośrodki wsparcia, rodziny zastępcze, zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, wspieranie rodziny, świadczenia rodzinne, świadczenia z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego, składki na ubezpieczenia zdrowotne opłacane za osoby pobierające niektóre świadczenia z pomocy społecznej, niektóre świadczenia rodzinne oraz za osoby uczestniczące w zajęciach w centrum integracji społecznej, zasiłki i pomoc w naturze oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, dodatki

mieszkańcowskie, zasiłki stałe, ośrodki pomocy społecznej, usługi opiekuńcze (w tym specjalistyczne), pozostałą działalność z zakresu pomocy społecznej.

Z kwoty wydatków w wysokości 3 149 775 zł w 2012 dotacje celowe z budżetu państwa to 1 907 189 zł czyli ponad 60%. Wykonywanie zadań własnych kosztowało budżet tylko 1 242 586 zł, i stanowiło ok. 40% wydatków.

Dynamika wydatków na ten cel wykazuje stałą tendencję wzrostową: pomiędzy 2010 a 2012 rokiem wydatki na pomoc społeczną wzrosły o ok. 8%.

Trzecim z analizowanych działów o największej wadze finansowej dla budżetu są wydatki na administrację publiczną, których udział w wydatkach bieżących w okresie 2010-2012 oscylował od ok. 13 do ok.16%. Dział ten obejmuje wydatki na administrację publiczną, ale nie gminną, i generuje również dochody budżetu. Gdyby je uwzględnić, to np. w 2012 roku kwota wydatków była niższa o blisko 300 tys. zł, a udział w wydatkach bieżących wyniósł nie ok. 16, ale ok. 14%.

Wydatki bieżące budżetu gminy Stepnica w dziale „Administracja publiczna” wzrosły na przestrzeni lat 2010-2012 o 53 % ale niekoniecznie jest to parametr, który należałoby ocenić negatywnie.

Otóż w tym samym budżecie, i w tym samym okresie 2010-2012, w aż 12 innych działach nastąpił wzrost wydatków bieżących, od 8 do 340% (nie wystąpił wzrost wydatków w 6 działach, o łącznym maksymalnym udziale poniżej 10% wydatków bieżących).

W samorządzie oznacza to, że będzie realizowanych więcej zadań, lub na dotychczasowe zadania zaplanowano wyższe wydatki. Budżet nie jest instrumentem do oszczędzania - budżet jest instrumentem do realizacji licznych zadań: pieniądze po prostu muszą być wydawane, aby gmina funkcjonowała, a im więcej tym lepiej. Zarazem - o czym nie każdy pamięta - budżet gminy nie dokonuje wydatków w próżnię, lecz bezpośrednio lub pośrednio redystrybuuje swoje dochody do mieszkańców, do których większość z tych wydatków budżetowych trafia, jako realny pieniądz. Jest on następnie kierowany przez mieszkańców na rynek dóbr i usług konsumpcyjnych, co nakręca lokalną koniunkturę. Dotyczy to również przedsiębiorców, prowadzących działalność gospodarczą i realizujących na rzecz gminy rozliczne usługi i dostawy. Większe wydatki, podlegające procedurom przetargowym, mogą trafiać do podmiotów spoza gminy, ale dość często lokalni przedsiębiorcy też na tym korzystają, będąc podwykonawcą lub konsorcjantem.

Ten sam związek przyczynowo - skutkowy dotyczy wydatków inwestycyjnych. Sam fakt wzrostu wydatków nie ma z definicji wydźwięku negatywnego, a wprost przeciwnie.

Najważniejsze jest nie to, że budżet obok strony dochodowej ma też stronę wydatkową.

Ważne jest, że wszystkie zaplanowane wydatki bieżące miały pokrycie w zaplanowanych i zrealizowanych dochodach, a na rynek konsumpcyjny (głównie lokalny) w roku 2012 trafiło dzięki temu o 2,3 mln zł więcej niż w roku 2011.

O racjonalnym zarządzaniu budżetowym świadczy m.in. fakt, że wewnętrzna struktura wydatków budżetowych ewoluuje: zmieniają się i kwoty, i wewnętrzna struktura rodzajowa wydatków bieżących. Oznacza to, że w gminie Stepnica nie planuje się budżetu mechanicznie, stosując tylko jeden i ten sam współczynnik przyrostu zaplanowanych wydatków w poszczególnych działach. Co roku silniej zasilane są jedne, a słabiej inne działy - w zależności od nowych zadań do wykonania. Na tym m.in. polega zasada prowadzenia zrównoważonego rozwoju.

Wydatki w ostatniej z największych pozycji budżetowych tj. „Różne rozliczenia” to obowiązkowa rezerwa (też zasilająca rynek) oraz danina „janosikowego” dla innych, słabszych samorządów gminnych w kwocie około 2,0 mln zł.

2.19.4. Wydatki majątkowe

Wzmoczona aktywność inwestycyjna gminy Stepnica znajduje swoje odzwierciedlenie w wysokości wydatków majątkowych, oraz ich udziale w wydatkach budżetu ogółem. We wszystkich analizowanych latach (2010-2012) wskaźnik ten przekracza 50%.

Tym samym uprawnione jest stwierdzenie, że gmina Stepnica wykorzystuje swoje dochody dla budowy materialnej bazy niezbędnej do zrealizowania celów rozwojowych.

Analiza wydatków majątkowych budżetu gminy Stepnica pozwala na określenie obszarów zwiększonej aktywności inwestycyjnej gminy Stepnica. Należą do nich m.in.:

- * transport i łączność - 6,5 mln zł (2010), 10,9 mln zł (2011) i 5,9 mln zł (2012)
- * turystyka - 8,9 mln zł (2010), 1,2 mln zł (2011) i 0,4 mln zł (2012)
- * gospodarka mieszkaniowa - 1,2 mln zł (2010), 0,9 mln zł (2011) i 5,7 mln zł (2012)
- * gospodarka komunalna i ochrona środowiska - 2,6 mln zł (2010), 1,4 mln zł (2011) i 1,1 mln zł (2012)
- * kultura fizyczna - 1,3 mln zł (2010), 0,2 mln zł (2011) i 3 mln zł (2012)

co nie wyczerpuje listy.

50% udziału wydatków majątkowych to rzadko spotykana intensywność inwestowania, a już szczególnie unikatowe jest finansowanie inwestycji w takiej skali wprost z budżetu, bez zaciągania zobowiązań kredytowych. Są to ponadto głównie inwestycje infrastrukturalne, lecz bez pomijania oświaty, kultury i kultury fizycznej.

Gmina Stepnica nie konsumuje w wydatkach bieżących otrzymanych 104 mln zł zaległego podatku, wyegzekwowanych od Urzędu Morskiego. Gmina ten kapitał inwestuje. To niezbędny warunek intensywnego rozwoju, zapewniającego stałe i wysokie dochody i budżetowi gminy Stepnica, i jej mieszkańcom.

Tabela 54. Struktura i dynamika wydatków majątkowych budżetu Gminy Stepnica w latach 2010-2012

WYDATKI MAJĄTKOWE		2010		2011		2012		Dynamika w %		
		w zł	%	w zł	%	w zł	%	5:3	7:5	7:3
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Dział	Wydatki majątkowe	27 282 798	65	19 752 340	58	18 484 233	51	1	94	68
010	rolnictwo i łowiectwo	0	0,0	0	0,0	0	0,0			
050	rybołówstwo i rybactwo	988 216	3,6	55 521	0,3	0	0,0	6		
400	wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	235 989	0,9	1 118 097	5,7	721 681	3,9	474	65	306
600	transport i łączność	6 534 865	24,0	10 929 567	55,3	5 952 659	32,2	167	55	91
630	turystyka	8 905 245	32,6	1 228 863	6,2	411 338	2,2	14	34	5
700	gospodarka mieszkaniowa	1 239 464	4,5	911 358	4,6	5 716 052	30,9	74	627	461
710	działalność usługowa	88 222	0,3	172 213	0,9	8 594	0,0	195	5	10
750	administracja publiczna	116 238	0,4	336 772	1,7	591 420	3,2	290	176	509
751	urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli ochrony prawa oraz sądownictwa	0	0,0	0	0,0	0	0,0			
754	bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	1 439 332	5,3	698 648	3,5	35 000	0,2	49	5	2
756	dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich naborem	0	0,0	0	0,0	0	0,0			
758	inne rozliczenia	0	0,0	0	0,0	0	0,0			
801	oświata i wychowanie	2 729 366	10,0	1 040 660	5,3	277 157	1,5	38	27	10
803	szkolnictwo wyższe	40 983	0,2	0	0,0	0	0,0			
851	ochrona zdrowia	125 827	0,5	17 200	0,1	98 000	0,5	14	570	78
852	pomoc społeczna	0	0,0	0	0,0	0	0,0			
853	pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	0	0,0	0	0,0	9 886	0,1			
854	edukacyjna opieka wychowawcza	0	0,0	0	0,0	0	0,0			
900	gospodarka komunalna i ochrona środowiska	2 678 998	9,8	1 443 409	7,3	1 101 131	6,0	54	76	41
921	kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	865 327	3,2	1 589 570	8,0	517 234	2,8	184	33	60
926	kultura fizyczna	1 294 726	4,7	210 463	1,1	3 044 081	16,5	16	1446	235
Wydatki ogółem		42 000 920	100	33 979 760	100	36 276 262	100	81	94	86

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań z wykonania budżetu gminy Stepnica za lata 2010-2012

W ostatniej części analizy budżetu gminy Stepnica, jako najbardziej wielostronnego zestawu informacji o źródłach i wysokości dochodów, oraz kierunków ich wydatkowania, w tym inwestowania, należy jeszcze zapoznać się z rachunkiem przepływów, czyli płynności finansowej.

W poniżej zamieszczonych tabelach podane są do wiadomości wszelkie informacje odnoszące się do stopnia pokrycia rozchodów pieniężnych (lub ekwiwalentów pieniądza) pieniężnymi przychodami.

Tabela 55. Przepływy pieniężne / płynność finansowa gminy Stepnica

PRZYCHODY		2010		2011		2012	
		w zł	%	w zł	%	w zł	%
1	Kredyty	0	0	0	0	0	0
2	Pożyczki	0	0	0	0	0	0
3	Pożyczki na finansowanie zadań realizowanych z udziałem środków pochodzących z budżetu UE	0	0	0	0	0	0
4	Spląty pożyczek udzielonych	0	0	6 930	11	51 197	0
5	Prywatyzacja majątku jst	0	0	0	0	0	0
6	Nadwyżka budżetu z lat ubiegłych	5 247 059	29	10 328 707	0	20 760 234	100
7	Papiery wartościowe (obligacje)	0	0	0	0	0	0
8	Przelewy z rachunku i lokat	12 700 000	71	0	89	0	0
		17 947 059	100	10 335 637	100	20 811 432	100
ROZCHODY		w tys. zł	%	w tys. zł	%	w tys. zł	%
1	Spląty kredytów i pożyczek, w tym:	0	0	0	0	0	0
1.1	Spląta pożyczek otrzymanych na finansowanie zadań realizowanych z udziałem środków pochodzących z budżetu UE	0	0	0	0	0	0
2	Pożyczki udzielone	0	0	133 654	0	246 881	100
3	Wykup papierów wartościowych	0	0	0	0	0	0
4	Wykup obligacji samorządowych	0	0	0	0	0	0
5	Inne cele	0	0	0	0	0	0
6	Lokaty	9 000 000	100	0	100	0	0
Rozchody ogółem		9 000 000	100	133 654	100	246 881	100
Nadwyżka przychodów nad rozchodami		8 947 059		10 021 265		20 564 631	
Wskaźnik krotności pokrycia			2		76		84

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań z wykonania budżetu gminy Stepnica za lata 2010-2012

Dla ilustracji skali zaistniałej w gminie Stepnica skokowej zmiany w sytuacji ekonomicznej, poniżej pokazano syntetyczny obraz sytuacji, jaka istniała przed rokiem 2007:

Tabela 56. Sytuacja finansowa gminy Stepnica w latach 2000-2006

Rok	Wskaźnik zadłużenia do dochodu %	Wykonany dochód roczny	Kwota zadłużenia ogółem	Kredyty i pożyczki
2000	119,5	6 419 572	7 674 182	7 450 000
2001	116,1	6 231 977	7 236 279	7 000 000
2002	100,9	6 673 044	6 735 781	6 650 000
2003	89,1	7 028 389	6 259 535	6 232 000
2004	89,7	8 483 499	7 608 055	7 608 000
2005	68,8	10 039 137	6 908 000	6 908 000
2006	626	9 752 639	6 108 000	6 108 000

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Regionalnej Izby Obrachunkowej

W 2014 roku, już bez wpływu zaległych podatków od Urzędu Morskiego, bieżące dochody budżetu zaplanowano na poziomie ponad 15 mln zł - i jest to znacznie więcej niż w dawnych latach. Ale gmina Stepnica płynnie przechodzi do następnego etapu rozwoju, bowiem z poprzednich lat pozostała nadwyżka, pozwalająca na zaplanowanie wydatków na poziomie 37,5mln zł, z czego - konsekwentnie - ok. 50% to wydatki majątkowe, na inwestycje.

3. WIZJA I MISJA GMINY

Jeśli bardzo złożony system funkcjonowania gminy jako podstawowej jednostki samorządu terytorialnego wykazuje punktowo jakieś deficyty, lub istnieją deficyty kompleksowe, homeostatyczną równowagę można i należy ponownie zrównoważyć, jednocześnie oddziałując na oba bieguny powodów nierównowagi:

- * eliminować czynniki i oddziaływania niepożądane, zmniejszać deficyty, i/lub
- * wzmacniać czynniki i oddziaływania korzystne.

Można powiedzieć, że w takim właśnie stanie istnienia- zidentyfikowanych deficytów oraz istnienia zbyt słabych oddziaływań korzystnych - znajduje się obecnie gmina Stepnica.

Dzięki temu, że w 2007 r. istniejącą wówczas krytyczną nierównowagę zrównoważono nieoczekiwanie silnym wzmocnieniem finansowym, z dużą nadwyżką, kolejne lata przyniosły znaczącą redukcję rozmaitych deficytów. Zaspokojone zostały najpilniejsze potrzeby. Jednakże system nie jest trwale zrównoważony, ponieważ w kluczowym dla dobrostanu gminy obszarze - gospodarce - istnieją systemowe bariery rozwoju, uwarunkowane trwałymi okolicznościami obiektywnymi, zewnętrznymi, takimi jak położenie na uboczu, brak w bezpośrednim sąsiedztwie silnych ośrodków gospodarczych, ograniczenia wynikające z obszarów objętych Naturą 2000, czy też ze względu na kryzys globalny.

Wskutek tych ograniczeń w gminie Stepnica gospodarka nie miała jak się rozwinąć w stopniu zapewniającym niezakłócony rozwój. Jednocześnie następujący już od 2014 r. zanik tak silnych zasileń budżetu gminy, jakie miały miejsce w latach 2007-2013 jest zidentyfikowanym systemowym deficytem, z którym trzeba się zmierzyć. Wyjście naprzeciw temu wyzwaniu jest misją gminy w horyzoncie czasowym do 2025 r.

**MISJĄ GMINY STEPNIKA DO ROKU 2025
JEST
OSIĄGNIĘCIE ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU
ZAPEWNIAJĄCEGO WYSOKĄ JAKOŚĆ ŻYCIA
JEJ MIESZKAŃCOM.**

Wizja stanu pożądanego, do którego należy dążyć, obejmuje przyszły status Człowieka, Gminy w której mieszka i Naturalnego Środowiska, które go otacza.

Te trzy składniki systemu są ze sobą nierozzerwalnie związane, a system będzie funkcjonował tylko przy zachowaniu między nimi równowagi.

Szczególną troską Gmina i Człowiek powinni otaczać Naturę, bo jako jedyna z tej trójki nie może się sama obronić. Ale za to może się Gminie i jej mieszkańcom pięknie odpłacić.

W oparciu o przeprowadzoną diagnozę stanu rzeczy w gminie Stepnica, można dokładnie zidentyfikować obszary, w których nie są zaspokajane zbiorowe potrzeby mieszkańców.

Te niedobory, których zniwelowanie wymaga szczególnie pilnych bądź trudnych do zrealizowania interwencji, zostały syntetycznie wskazane w podsumowaniu poszczególnych sekcji diagnostycznych, jako częściowe wyzwania i są przedstawione poniżej:

CHARAKTER ODDZIAŁYWANIA - MATERIALNY, INWESTYCYJNY, RZECZOWY - tzw. „twardy”:

BLOK I - WYZWANIA „TWARDE”	
ROZWÓJ GOSPODARKA PRZEDSIĘBIORCY	<ul style="list-style-type: none"> * Uzbierać nowe tereny pod inwestycje pozyskiwać inwestorów, ** poldery pod inwestycje ** rolnictwo - bariera czy zasób? * Aktualizacja zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania ** koncentracja na turystyce kilka dużych projektów turystycznych - kół zamachowych typologia projektów komplementarnych ** wsparcie dla przedsiębiorców aktywizacja małych firm
RYNEK PRACY MIEJSCA PRACY	<ul style="list-style-type: none"> * Tworzyć nowe miejsca pracy ** szkolnictwo zawodowe - profilowanie pod potrzeby szkolnictwo zawodowe - większa oferta oferta edukacyjna dostosowana do potrzeb rynku promocja zatrudniania 50+
ŚRODOWISKO	<ul style="list-style-type: none"> * Chronić ** Inwestować w ochronę przyrody ** Chronić zasoby wody pitnej ** Zlikwidować deficyty *** likwidacja emisji z kominów *** Promocja segregacji odpadów *** modernizacja urządzeń kanalizacyjnych *** Modernizacja urządzeń wodociągowych

	<ul style="list-style-type: none"> *** monitorowanie PEM ** DIALOG INWESTORÓW Z URZĘDNIKAMI I EKOLOGAMI
INFRASTRUKTURA	<ul style="list-style-type: none"> * INWESTOWAĆ w infrastrukturę ** Zlikwidować deficyty *** Wyegzekwować remonty drogi wojewódzkiej i powiatowych *** doinwestować 112 i przejąć strumień tranzytowy *** aktualizacja zapotrzebowania ** ROZWÓJ *** Uzbierać nowe tereny *** internet szerokopasmowy standardową infrastrukturę
NAUKA	<ul style="list-style-type: none"> * NAWIĄZAĆ WSPÓŁPRACĘ Z UCZELNIAMI ** ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW *** Poldery ** NOWE INICJATYWY

CHARAKTER ODDZIAŁYWANIA -SKIEROWANY NA CELE I REZULTATY NIEMATERIALNE, „MIĘKKIE”:

BLOK II - WYZWANIA "MIĘKKIE"	
KULTURA	<ul style="list-style-type: none"> * CHRONIĆ I POZNAWAĆ DZIEDZICTWO ** Utworzyć Muzeum Zalewu Szczecińskiego * STWORZYĆ OFERTĘ KOMERCYJNĄ I PUBLICZNĄ PROGRAMOWĄ ** koncerty, recitale, spektakle ** oferta ludyczna - zabawy * ZINTEGROWAĆ LOKALNYCH PASJONATÓW * SZKOLIĆ ANIMATORÓW
SPOŁECZEŃSTWO	<ul style="list-style-type: none"> * DZIAŁANIA INFORMACYJNE, INTEGRACJA WOKÓŁ CELU
ZDROWIE I SENIORZY	<ul style="list-style-type: none"> * POPRAWIĆ DOSTĘP ** Zwiększenie dostępności do lekarzy-specjalistów * ZATROSZCZYĆ SIĘ O SENIORÓW * Rozwinięcie i wzbogacenie oferty usług opiekuńczych * socjalne domy opieki * wolontariat bezrobotnych * uczyć szacunku dla seniorów
EDUKACJA	<ul style="list-style-type: none"> * FINANSOWAĆ DALEJ NA WYSOKIM POZIOMIE * POPRACOWAĆ NAD LEPSZYMI EFEKTAMI ** Podnosić efektywność procesów kształcenia ** Utrzymywać i polepszać warunki pracy dydaktycznej
MIESZKALNICTWO	<ul style="list-style-type: none"> KONTYNUOWAĆ DZIAŁANIA W ZAKRESIE POZYSKANIA INWESTORÓW PRYWATNYCH

KLUCZOWE WYZWANIA :

UKIERUNKOWANIE NA OBSZAR EKONOMICZNO-GOSPODARCZY

- * **KOMPLEKSOWO INWESTOWAĆ W FUNDAMENTY ROZWOJU**
- * **ZAPROJEKTOWAĆ I REALIZOWAĆ REALNE METODY, INSTRUMENTY ROZWOJU**
- * **WSPIERAĆ PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ LOKALNĄ, SZCZEGÓLNIIE W FAZIE STARTU**

UKIERUNKOWANIE NA OBSZAR ŚWADCZEŃ NA RZECZ ŚRODOWISKA NATURALNEGO

- * **WYRÓWNAĆ INFRASTRUKTURALNE DEFICYTY**
- * **UTRZYMYWAĆ RÓWNOWAGĘ MIĘDZY POTRZEBAMI SPOŁECZNOŚCI A DOBROSTANEM ŚRODOWISKA**

UKIERUNKOWANIE NA OBSZAR ŚWIADCZEŃ DLA MIESZKAŃCÓW

- * **WYRÓWNIANIE DEFICYTÓW W MIESZKALNICTWIE I OCHRONIE ZDROWIA**
- * **SZCZEGÓLNE WYCZULENIE NA POTRZEBY DZIECI I SENIORÓW**
- * **UTRZYMYWANIE I ROZWIJANIE KOMUNIKACJI I DIALOGU MIĘDZY WŁADZAMI A MIESZKAŃCAMI**

4. CELE STRATEGICZNE

Cele strategiczne są tożsame z wizją - zrealizować wizję, to znaczy osiągnąć strategiczny cel. Wizja to obraz, wyobrażenie - a cele strategiczne to ujęcie tych wyobrażeń w słowa i czyny.

2014 - 2025

CEL STRATEGICZNY I		CEL STRATEGICZNY II		CEL STRATEGICZNY III	
GMINA STEPNIKA:		MIESZKAŃCY GMINY :		NATURA	
*	ZASOBNA	*	ZADOWOLENI	*	W ROZKWICIE
*	NATURALNA	*	OPTYMISTYCZNI	*	DOSTĘPNA
*	ZAGOSPODAROWANA	*	PRZEDSIĘBIORCZY	*	NIEZDEWASTOWANA
*	RENOMOWANA	*	ZAMOŻNI	*	PODZIWIANA
*	ESTETYCZNA I CZYSTA	*	WYKWALIFIKOWANI	*	SŁAWNA
*	KULTUROTWÓRCZA	*	AKTYWNI	*	CHRONIONA
*	PRZYJAZNA	*	ZINTEGROWANI	*	PIELĘGNOWANA

Cele kierunkowe to wytyczenie drogi lub dróg wiodących do celu.

To zdefiniowanie możliwych do zastosowania metod osiągnięcia celu.

W przypadku gminy Stepnica można zidentyfikować dwie drogi, dwie metody:

- * pierwsza wiedzie w kierunku wykorzystania naturalnych zasobów i warunków przyrodniczych, jako że jest to najsilniejszy atut gminy Stepnica.
- * druga to przedsiębiorczość - zarówno mieszkańców gminy, ale nie wykluczając inwestorów zewnętrznych - czy to jako partnerów w projektach publiczno-prywatnych i prywatnych, czy też wyrażających chęć i gotowość do usytuowania w gminie siedzib swoich firm - z jednym tylko warunkiem: rodzaj działalności musi być przyjazny środowisku, czysty i harmonizujący z turystycznym charakterem gminy - np. branża IT.

Aby przybliżyć wyrażoną powyżej ideę w następnej sekcji opisano - dla każdego celu strategicznego z osobna - jako inspirację, propozycję czy sugestię, przykładowe działania, jakie mogłyby być podjęte na drodze prowadzącej do osiągnięcia w 2025 r. tych celów.

4.1. CEL STRATEGICZNY I - ROZWÓJ GMINNEJ GOSPODARKI OPARTEJ NA TURYSTYCE

4.1.1 Wdrożenie procedur i prowadzenie działań, w ramach, których będzie możliwe:

- * prezentowanie programu zrównoważonego rozwoju opartego o wysokojakościową turystykę;
- * przygotowanie platformy komunikacji z mieszkańcami, przedsiębiorcami i klientami (strona www, materiały promocyjne, konferencje prasowe, sieć kontaktów i umów z organizacjami turystycznymi w Polsce, Danii, Szwecji, Niemczech, Czechach i in.)
- * uruchomienie otwartego Banku Projektów i Produktów Turystycznych, do poszukiwania partnerów biznesowych, lub do realizacji w partnerstwie z gminą;
- * prowadzenie dialogu z mieszkańcami, odnotowywanie ich uwagi i przekazywanie do rozpatrzenia, i tym podobne działania informujące, promujące, marketingowe i konsultacyjne.

4.1.2. Podjęcie działań i stworzenie odpowiednich warunków zmierzających do pozyskania inwestorów zdolnych i skłonnych do zrealizowania kilku dużych projektów, oryginalnych i przyciągających uwagę turystów i inwestorów, na których można by było oprzeć szeroką promocję gminy Stepnica, jako miejsca unikatowego wypoczynku, takich jak:

4.1.2.1. Wielofunkcyjny, całoroczny obiekt przystani /hotelu z funkcją centrum konferencyjnego, częścią gastronomiczną, odpowiednią liczbą pokoi, odnową biologiczną, butikiem żeglarskim itp. Kluczowa jest oryginalna, wręcz awangardowa architektura najwyższej klasy, wpisana harmonijnie w krajobraz - bo ten czynnik będzie decydował o skuteczności promocji; musi wyraziście odróżniać się od stereotypowych obiektów, wносить coś wyjątkowego. Obiekt powinien być zarazem „inteligentny”, wyposażony w najnowsze technologicznie rozwiązania.

Promocja inwestycji i walorów naturalnych już od fazy projektu architektonicznego i multimedialnych wizualizacji, również w językach obcych.

Docelowa grupa klientów - bardziej i mniej zamożni żeglarze, organizatorzy konferencji, konwencji partyjnych, imprez integracyjnych, wesela. Oferta centrum konferencyjnego może zapewnić całoroczny, a głównie posezonalny dochód.

Główna funkcja - przystani dla dużych, pełnomorskich jachtów i innych, podkreślanie związków gminy Stepnica z żeglarstwem / jachtingiem .

Oferta rejsów po Zalewie Szczecińskim dla grup, z cateringiem i programem rozrywkowym; oferta korzystania przez gości ze sportów (surfing, kite-surfing , itp. sporty).

Oferta programu kulturalnego głównie pod kątem organizatorów konferencji i innych zdarzeń okazjonalnych.

Oferta dla zainteresowanych inwestorów do wejścia w partnerstwo inwestycyjne i operatorskie.

4.1.2.2. Projekt powiązania - w ramach multimodalności turystyki - żeglarstwa z turystyką rowerową, planowaną „Velostradą” od Stepnicy do Kołobrzegu po linii dawnej kolejki

wąskotorowej, i dalej na Bornholm; Docelowa grupa klientów - rowerzyści, którzy chętnie połączą pokonywanie przestrzeni rowerem z kilkoma dniami żeglowania po Zalewie Szczecińskim (potrzebna oferta usługowa - wypożyczalnie żaglówek / jachtów lub rejsy z rowerowymi załogantami, i odwrotnie - żeglarze, którzy chętnie zostawią swój jacht w bezpiecznej przystani i pojedą rowerami w krótszą lub dłuższą trasę; potrzebna oferta wypożyczalni rowerów i osprzętu).

Projekt „Velostrada Stepnica – Kołobrzeg” zamierzony do realizacji w ramach Kontraktu Samorządowego, z dotacją z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego.

4.1.2.3. Centrum hippiki : kompleks z częścią hotelową (hotel dla ludzi i stajnie dla koni), z funkcją treningową, oraz dużą areną widowiskową z zadaszonymi trybunami - z organizowaniem konkursów, pokazów, wyścigów, powożenia bryczkami i saniami - z przedłużeniem w postaci wytyczonych i utrzymywanych tras konnych w lasach. Intensywna promocja w Skandynawii i Niemczech. Zaplecze gastronomiczne.

Moduł hipoterapii, część hotelowa i wydzielony teren oraz konie dostosowane do potrzeb dzieci poddawanych terapii.

Moduł - kucyki dla dzieci, z możliwością odbywania nadzorowanych jazd po okolicy i lesie.

4.1.2.4. Pływający kompleks całorocznych domków (z drewnianych bali, z tarasami) - na bazie powiązanych tratw, przycumowanych do pomostu wzdłuż linii brzegowej, z doprowadzonymi przyłączami; Opcjonalnie - tylko od wiosny do jesieni, na zimę wyciągane na ląd, i również użytkowane; Projekt modułowy, powielalny: ładnie zaprojektowana, w ekologicznym stylu tratwa z domkiem i tarasem (na dachu taras, lub fotoogniwa) i wbudowaną opcją sztywnego połączenia jednej tratwy z drugą w większe kompleksy, może być lokowana w dowolnym miejscu. Uzupełniająco - tratwy „chodnikowe” do przemieszczania się mieszkańców na ląd. Propozycja - opracować atrakcyjny projekt i uruchomić produkcję w gminie Stepnica, na bazie z drewna z lasów stepnickich. Pierwsza partia - na rynek lokalny, jako oryginalna oferta.

4.1.2.5. Całoroczny obiekt o dwubiegunowym zastosowaniu - inna oferta na lato, inna na zimę: np. kryte lodowisko (dach otwierany na lato) i tor saneczkarski, latem sala zabaw dla dzieci, z nadmuchiwanym basenem, „małpim gajem” i innymi atrakcjami, gdzie rodzice mogliby zostawić dzieci pod opieką). tor saneczkarski po zmianie wykładziny na letnią -jako zjeżdżalna. Docelowa grupa klientów - rodziny z dziećmi ze Szczecina i pasa nadmorskiego; turystyka weekendowa;

4.1.2.6. Kameralny ogród zoologiczny, wyspecjalizowany np. w zwierzyńie płowej, którą dzieci i dorośli mogą karmić karmą z automatów - jak w ZOO w Ueckermuende, gdzie ta część cieszy się wyjątkowym zainteresowaniem i entuzjazmem dzieci. Może nawiązać z jakimś Zoo współpracę, by pozyskiwać zbędne im okazy? Projekt do zrealizowania na pograniczu części nizinnej z leśną, w powiązaniu z leśnymi szlakami pieszymi i rowerowymi. Docelowa grupa klientów - turystyka weekendowa, rodzice z dziećmi, wycieczki szkolne.

- 4.1.3. Sporządzenie aktualizacji/zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Stepnica, z wytyczeniem stref intensywnego wykorzystania turystycznego, stref pod rozwój zabudowy mieszkaniowej wielo- i jednorodzinnej, w tym - komunalnej, jako miejsca, gdzie intensywna turystyka nie kolidowałaby z normalnymi funkcjami mieszkaniowymi, oraz stref możliwego usytuowania firm, prowadzących nieuciążliwą, cichą i czystą środowiskowo działalność.
Uwzględnienie możliwości zmiany przeznaczenia części obszarów rolnych, po zbadaniu, czy właściciele działek rolnych, którzy nie prowadzą gospodarki rolnej byłiby zainteresowani taką zmianą, i ewentualnie ustalenie, jaki to byłby obszar.
- 4.1.4. W ramach intensywnych działań promocyjnych wzbogacić program regat Stepnica o wydarzenie, mogące zainteresować media, głównie telewizję: koncert gwiazdy naprawdę wielkiego formatu, której nazwisko byłoby magnesem również dla mieszkańców Szczecina, Świnoujścia, Międzyzdrojów, Goleniowa itp. aby przynajmniej region i kraj doświadczałnie się przekonali, jak już teraz gmina Stepnica wypiękniała, i jakie są zamierzenia na najbliższą przyszłość.
Sugestia: zlot balonowy z lotami nad Zalewem i śledzenie jachtów z powietrza. Balony są bardzo widowiskowe, a gmina Stepnica z lotu ptaka wygląda pięknie. Należałoby rozważyć wprowadzenie baloniarstwa do oferty gminy Stepnica na stałe. Miejsce na lądowisko zapewne by się znalazło.
- 4.1.5. Kontynuacja zaplanowanych inwestycji w infrastrukturę, niwelujących istniejące niedobory. Duży nacisk na powszechny dostęp w całej gminie do internetu szerokopasmowego.

4.2. CEL STRATEGICZNY II - JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKANCÓW GMINY

- 4.2.1. Kontynuacja przedsięwzięć budowlanych, szczególnie, jeśli okaże się to możliwe w partnerstwie publiczno-prywatnym.
- 4.2.2. Poprawa ilości i jakości sieci dystrybucji energii elektrycznej do gospodarstw domowych, tak, aby zmniejszyć ich awaryjność. Operator sieci dystrybucji energii elektrycznej do poszczególnych odbiorców już wszczął inwestycyjne kroki w tym kierunku.
- 4.2.3. Dostęp do usług medycznych można poprawić, albo terytorialnym poszerzeniem oferty publicznego ZOZ-u, albo zaproszeniem do gminy Stepnica kilku lekarzy specjalistów, aby otworzyli w najodleglejszych od miasta Stepnica miejscowościach swoje praktyki. Taki projekt wymagałby przygotowania dla lekarzy komunalnych mieszkań i lokali do prowadzenia praktyk. Wymagałby również konsultacji z NFZ, aby uzyskać potwierdzenie potrzeby takiego działania i gotowości NFZ do zawarcia kontraktów z lekarzami, jeśli tylko lekarze spełnią wymagania NFZ. Projekt nie tylko podniósłby jakość życia mieszkańców z najodleglejszych miejscowości, ale też przysporzyłby gminie Stepnica podmiotów w niej zarejestrowanych, a

zatem dodatkowych udziałów w podatku PIT, i dodatkowych przychodów lokalnym dostawcom towarów i usług. Niewykluczone, że dobrze funkcjonujące praktyki z kolei utworzyłyby kilka miejsc pracy dla personelu pomocniczego (pielęgniarka, sekretarka, sprzątaczką).

- 4.2.4. Wspieranie działań zmierzających do pozyskania i przygotowania wysoko wykwalifikowanego personelu zdolnego do podtrzymywania i ożywiania turystycznej atrakcyjności gminy. Wykwalifikowany tzn. znający zasady, reguły i standardy gastronomii i obsługi klienteli różnych rodzajów oferty gastronomicznej hotelarstwa, w tym najzamożniejszych i bardzo wymagających. To również znajomość, co najmniej jednego języka obcego, i to na poziomie swobodnej konwersacji, wraz z pełnym słownictwem branżowym. W każdym miejscu, gdzie ma trafić strumień turystów koniecznym będzie również wysoki standard obsługi, niezależnie od branży. Pojawia się, więc zapotrzebowanie na doskonalenie zawodowe znaczącej liczby mieszkańców gminy. Zadaniem administracji gminnej będzie zadbanie o to, aby to zapotrzebowanie spotkało się z ofertą doskonalenia zawodowego w omawianych kierunkach. gmina może - np. poprzez Lokalną Grupę Działania - pomóc w pozyskaniu dotacji na taki cel.
- 4.2.5. Zidentyfikowanym problemem społecznym jest zagadnienie opieki nad osobami starszymi, w różnych przekrojach. Mógłby to być dom pobytu dziennego dla osób niewymagających, ze względu na stan zdrowia, leżenia - gdzie opieka by polegała na organizowaniu różnych aktywności, podanie jednego czy dwu posiłków, nadzorowaniu, ew. podawaniu o wskazanej porze odpowiednich lekarstw, i działaniach ukierunkowanych na integrację osób starszych z dziećmi i młodzieżą - tak, aby młode pokolenie uczyć szacunku dla osób starszych oraz empatii i zrozumienia. Domyślnie jeszcze bardziej byłby potrzebny dom opieki nad osobami starszymi, chorymi, leżącymi, wymagającymi opieki całodobowej, przez co zazwyczaj jedna osoba w rodzinie zajmuje się tylko chorą babcią, dziadkiem, matką czy ojcem. Prowadzi to do jej wykluczenia z rynku zawodowego i izolacji od społeczności. Sugerowanym rozwiązaniem jest powołanie do życia spółdzielni socjalnej, której członkami byłiby tacy opiekunowie, zajmujący się na zmianę 2-3 osobami w społecznym domu opieki, prowadzonym przez spółdzielnię socjalną. W ten sposób każdy członek zyskałby czas wolny od odpowiedzialności i trudów pielęgnowania leżących członków rodziny, mając zarazem poczucie, że podopieczny jest pod dobrą opieką. W tym przypadku wsparciem ze strony Gminy byłoby znalezienie i adaptacja odpowiedniego obiektu, oraz udzielenie pomocy w założeniu i rozruchu spółdzielni socjalnej. Gmina może być członkiem takiej spółdzielni, zyskując możliwość kontroli i nadzoru. Gmina dysponuje danymi takich osób, jest więc możliwe skonsultowanie z opiekunami idei i potrzeby utworzenia spółdzielni socjalnej i przedstawienie jej potencjalnym członkom zasad jej funkcjonowania. Być może omawiany problem nie ma w skali gminy dostatecznie wielkiego wymiaru by organizować spółdzielnię socjalną, ale samo podjęcie inicjatywy ze strony gminy powinno się spotkać z pozytywnym odbiorem, jako wyjście naprzeciw jednej z uciążliwości życia codziennego, w dążeniu do poprawy jakości życia.

Nie można też wykluczyć, że raz naszkicowana idea zostanie twórczo rozwinięta, np. o popołudniową, okazjonalną opiekę nad dziećmi czy o inne udogodnienie.

- 4.2.6. Diagnoza wykazała, że społeczność gminy Stepnica dobrze odbiera inicjatywy gminy związane z kulturą i rozrywką, polegające na plenerowych imprezach masowych. Zważywszy, że ukierunkowanie na turystykę wymaga bogatej oferty spędzania czasu w gminie Stepnica, a miasto Stepnica dysponuje już podstawowym zapleczem organizacyjnym, animatorzy takich działań powinni już teraz przystąpić do opracowania wielosegmentowej oferty, która będzie atrakcyjna i dla turystów, i dla mieszkańców. Musi ona uwzględniać wszystkie pory roku, różnorodny charakter wydarzeń, i podział na wydarzenia komercyjne (biletowane) oraz z wolnym wstępem, jednorazowe i cykliczne, bardziej ludyczne (pikniki, potańcówki pod gołym niebem) i bardziej ze sfery kultury wyższej (spotkania literackie z udziałem znanych Autorów, koncerty muzyki klasycznej lub kameralnej) itd. Zapewne pojawią się też potrzeby dofinansowania bazy organizacyjnej (np. oświetlenie, nagłośnienie, ławki, płotki wyznaczające sektory, namioty i inne zadaszenia itp.), oraz adekwatny fundusz.
- 4.2.7 W społeczności gminy Stepnica istnieje istotny potencjał związany z zainteresowaniem historią Stepnicy. Z tym środowiskiem gminne struktury animacji kultury winny wejść w przyjazny dialog, i nadać owemu zainteresowaniu walor publiczny, czy to poprzez wystawę zgromadzonych materiałów historycznych, czy to w formie załączka muzeum Stepnicy, czy w innej - w zależności od chęci, poglądów i możliwości kluczowych pasjonatów. Najistotniejsze w takim przedsięwzięciu byłoby podporządkowanie się animatorów kultury wizji, jaką wypracuje i zdefiniuje owe środowisko - gmina nie powinna narzucać swojej wizji, bo takie działanie byłoby z założenia nieskuteczne. Rolą gminy jest instytucjonalne wsparcie we wskazanych przez środowisko pasjonatów formach.

Być może warto by było zidentyfikować i inne podobnie funkcjonujące środowiska i im również stworzyć instytucjonalne warunki kontynuacji i rozwoju zainteresowań.

4.3. CEL STRATEGICZNY III - DOBROSTAN ŚRODOWISKA NATURALNEGO

- 4.3.1. Działaniem, które powinno być wykonane jest inwentaryzacja miejsc (mieszkań, domów), w których wciąż pali się węglem lub drewnem, i wypracowaniem rozwiązań, które mogą to obszarowe zanieczyszczanie powietrza zlikwidować, albo radykalnie zredukować.
- 4.3.2. Biorąc pod uwagę, że do gminy Stepnica będą przybywać turyści zmotoryzowani, zarówno tranzytowi (droga wojewódzka 112), których można i trzeba skłonić do zatrzymania się na dłużej w gminie, jak i przybywający docelowo, aby skorzystać z nowej, atrakcyjnej oferty Gminy, jest koniecznością zaplanowanie i wykonanie parkingów strzeżonych i niestrzeżonych przy drodze wjazdowej, dla samochodów osobowych i dla autokarów. Zapobiegnie to nadmiernej obecności samochodów w strefie turystycznej i nadmiernej emisji spalin, wibracji, kurzu i hałasu.
- Ograniczenia wjazdu do strefy turystycznej trzeba będzie zrównoważyć innymi, bardziej przyjaznymi pojazdami, tj. rowerami dostępnymi w wypożyczalniach przy parkingach,

rowerowymi riksami, meleksami, dorożkami czy nawet wozami drabiniastymi (to atrakcja dla wielkomięjskich dzieci).

To kolejny obszar, oprócz gastronomii i hotelarstwa, do zagospodarowania przez lokalnych przedsiębiorców, a przy tym sprzyjający pożądaney atmosferze wypoczynku w środowisku naturalnym i czynnie chroniący to środowisko od dewastacji.

- 4.3.3. Dla dobra wizerunku opartego na naturalnych zasobach w gminie Stepnica powinno się promować segregację odpadów. Tym bardziej, że oferta turystyczna gminy ma być skierowana właśnie do osób, dla których kwestie ochrony naturalnego środowiska są ważne - nie tylko teoretycznie. Powinni na każdym kroku stykać się z objawami realnego przykładania wagi do dobrostanu środowiska. Wszelkie objawy nieposzanowania ochrony środowiska mogą zrobić gminie Stepnica złą prasę i zniweczyć efekty innych działań. Tutaj prymat ma mieć środowisko i Natura.
- 4.,3.4. Adekwatnie do najsilniejszego w gminie Stepnica potencjału turystycznego, jaki niesie ze sobą obecność w gminie Zalewu Szczecińskiego, to właśnie on powinien być chroniony - dla dobra turystyki - w szczególny sposób.

Załącznik nr 1
do Strategii Rozwoju Gminy Stepnica do roku 2025

ANALIZA SWOT - MOCNE STRONY, SŁABE STRONY, SZANSE I ZAGROŻENIA

Analizie poddano turystykę jako instrument rozwoju gminy.

W komplementarnym uzupełnieniu analizę poszerzono o infrastrukturę, jako czynnik silnie warunkujący rozwój, oraz rynek pracy, który po stronie popytu na pracę w toku zakładanych procesów rozwojowych jest bardzo ważnym zbiorowym interesariuszem. Druga strona tego samego medalu, czyli rynek pracy po stronie podaży, również została tu przedstawiona, lecz bez szczegółowego rozwijania.

Z zagadnień społecznych, które uzupełniają wiodący temat rozwoju gminnej gospodarki, wybrano kulturę - z racji jej istotnego udziału w zamierzonym kierunku rozwojowym, oraz edukację, której rola w długofalowych procesach rozwojowych jest oczywista.

W części diagnostycznej Strategii Rozwoju ujawniło się kilka zagrożeń, których nie można pominąć, ponieważ każde z nich z osobna jest w stanie spowolnić i osłabić, a może nawet zablokować procesy rozwojowe. Omówienie tych zagrożeń zostało ujęte w „Uzupełnieniu” do niniejszej analizy SWOT.

TURYSTYKA	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<p>Turystyka jest jedną z kilku regionalnych specjalizacji, co jest ujęte w Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2012-2014 oraz w RPO WZ; do 2015 r. obowiązuje jeszcze Strategia Rozwoju Turystyki w Województwie Zachodniopomorskim.</p> <p>=====</p> <p>1) Atrakcyjne rekreacyjnie sąsiedztwo Zalewu Szczecińskim - plaża w Stepnicy i wody Zalewu;</p> <p>2) Obszary Natura 2000, rezerваты, ośrodki ekologiczne, turystyka ekologiczna</p> <p>3) Bliskość Puszczy Goleniowskiej - zasoby ornitologiczne (ostoja orła Bielika oraz ok. 160 innych gatunków, szlaki migracyjne ptaków) oraz tereny zasobne w runo leśne;</p> <p>6) Czyste, dzikie rzeki - Gowienica (szlak kajakowy), Krępa i kanały wodne. Dobre warunki do uprawiania wędkarstwa.</p> <p>7) Niskie uprzemysłowienie, gmina ekologicznie czysta.</p> <p>8) Znaczna część gminy pokryta lasami, rozwinięta sieć duktów leśnych i terenów odpowiednich dla turystyki konnej, rowerowej, pieszej</p> <p>9) Rozwinięta infrastruktura przystani i nabrzeży, sieć marin, przystanie jachtowe i żeglarskie.</p> <p>10) Dobre warunki do uprawiania żeglarstwa, kajakarstwa i sportów wodnych - windsurfingu i kitesurfingu oraz podczas zimy żeglowania na</p>	<p>1) Konkurencja ze strony gmin położonych bezpośrednio nad morzem.</p> <p>2) Konkurencja ze strony bardzo dobrze zagospodarowanej strony niemieckiej Zalewu;</p> <p>3) Niewystarczający system informacji turystycznej,</p> <p>4) Brak szlaków dla turystyki konnej.</p> <p>5) Występuje problem kłusownictwa wśród wędkarzy i rybaków na terenie gminy.</p> <p>6) Znaczny obszar gminy włączony do programu „Natura 2000”, ograniczającego działania inwestycyjne. To zarazem zaleta i bariera.</p> <p>7) Słaby stan dróg powiatowych i drogi wojewódzkiej 112 przynajmniej na niektórych odcinkach. Gmina nie zawsze ma wystarczający wpływ na zmianę tego stanu rzeczy</p> <p>8) Sezon turystyczno-wypoczynkowy, kumulujący się w okresie letnim (aczkolwiek wiele form aktywności realizuje się także w okresie wiosennym i jesiennym)</p> <p>9) Brak dobrej promocji obiektów zabytkowych i turystycznych</p>

<p>bojerach;</p> <p>11) Bliskość Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego, Berlina oraz atrakcyjnych terenów nadmorskich.</p> <p>12) Lokalizacja przy trasie turystycznej nad morze (S3, 112), bliskość lotniska w Goleniowie i przeprawy promowej do Skandynawii.</p> <p>13) Liczne szlaki wodne, kajakowe, piesze i rowerowe.</p> <p>14) Interesujące zabytki architektury sakralnej i inne.</p> <p>15) Rozwinięta infrastruktura sportowa, boiska sportowe, profesjonalny skatepark.</p> <p>16) Wieża widokowa w Zielonczynie.</p> <p>17) Wyspa Chełminek na Zalewie Szczecińskim.</p> <p>18) Szkółka Windsurfingu z wypożyczalnią sprzętu</p>	
SZANSE	ZAGROŻENIA
<p>1) Po zainwestowaniu przyciągnięcie znacznie większej liczby turystów, poszukujących wypoczynku w spokojnej, naturalnej scenerii;</p> <p>2) Stworzenie UNIKATOWEJ oferty alternatywnych warunków wypoczynku (do nadmorskich) w oparciu o Zalew Szczeciński, lasy, rzekę Gowienicę i Krępę i inne zasoby naturalne gminy.</p> <p>3) Wykorzystanie tradycji żeglarstwa / jachtingu</p> <p>3) Wykorzystanie mody na turystykę aktywną i ekoturystykę.</p> <p>4) Bliskość lotniska międzynarodowego w Goleniowie oraz dróg szybkiego ruchu w otoczeniu gminy.</p> <p>5) Bliskość morza i granicy z Niemcami.</p> <p>6) Wykorzystanie Stepnicy jako mariny na Zachodniopomorskim Szlaku Żeglarskim i potencjału stwarzanego przez Tall Ship Races w Szczecinie</p> <p>7). Wykorzystanie dogodnego połączenie gminy ze Szczecinem, Berlinem i Bałtykiem i wzbogacenie ofertą żeglugi pasażerskiej;</p> <p>8). Łatwa dostępność do walorów przyrodniczych i zasobów natury na terenie gminy: Puszcza Goleniowska, Park Natury Zalewu Szczecińskiego, obserwacja ptaków i zwierząt.</p> <p>10) Moda na uprawianie ekstremalnych sportów wodnych.</p> <p>11) Wykorzystanie styku żeglarstwa z turystyką rowerową w gminie na trasie do Bornholmu po zrealizowaniu projektu utworzenia drogi rowerowej wysokiego standardu z licznymi usługami na trasie Stepnica - Kołobrzeg dla skierowania do Stepnicy stałego dopływu turystów;</p> <p>12) Możliwość pozyskiwania i wykorzystania zewnętrznych środków finansowych.</p> <p>13) Możliwość połączenia gminnych szlaków turystycznych z istniejącymi o zasięgu regionalnym.</p> <p>14). Możliwość utworzenie ekologicznej trasy turystycznej wokół Zalewu Szczecińskiego</p> <p>15). Organizacja różnorodnych imprez kulturalno-rekreacyjnych o zasięgu ponadlokalnym i ponadregionalnym, przyciągających gości z</p>	<p>1) Możliwa większa atrakcyjność innych ośrodków turystycznych, w tym zagranicznych.</p> <p>2) Silna konkurencja ze strony innych gmin, głównie nadmorskich - trzeba się dostatecznie różnić i przebić ich ofertę jakością;</p> <p>3) Przedłużanie się kryzysu, ubożenie społeczeństwa, wpływające na ograniczenie możliwości korzystania z atrakcji turystycznych i wypoczynku.</p> <p>4) Nasilenie ruchu pojazdów na drodze 112</p>

okolicznych dużych miast – Szczecina, Świnoujścia i Berlina. 16). Rozwój turystyki sentymentalnej i współpracy zagranicznej	
--	--

INFRASTRUKTURA	
Mocne strony	Słabe strony
1) W perspektywie 2025 r. nowo wykonana droga S3; 2) Bliskość międzynarodowego portu lotniczego; 4) Cztery przystanie jachtowe; 4) Istniejąca dobra infrastruktura do utworzenia nabrzeża dla statków pasażerskich; 5) Dobry stan ujęć i pokrycia siecią wodociągową; 6) Dobry stan i pokrycie siecią kanalizacyjną; 7) Sieć energetyczna w trakcie inwestowania; 8) Dobry stan i pokrycie siecią gazową; 9) Dobry stan i pokrycie siecią telefonii komórkowej 10) Sieć internetu szerokopasmowego w trakcie doinwestowania; 11) Zasobny budżet gminy i doświadczenie w absorpcji środków pomocowych. 12) Istnienie drogi wojewódzkiej 112 dogodnie przecinającej terytorium gminy, do zainwestowania i ściągania strumienia turystów 13) Bliskość przeprawy promowej do Szwecji i Danii 14) Morski port z dwoma basenami posiadającymi nabrzeża umożliwiające przeładunek towarów i ruch pasażerski, także basen rybacki.	1) Niedobory terenów inwestycyjnych, a szczególnie z uzbrojeniem 2) Obecnie wciąż ograniczona dostępność szerokopasmowego Internetu. 3) Brak w zasięgu przeprawy na niemiecką stronę Zalewu 4) Natura 2000 czasem stwarza bariery dla rozwoju infrastruktury 5) Podmokłość i zagrożenie lokalnymi podtopieniami,
Szanse	Zagrożenia
1) Wykorzystanie możliwości jakie stwarzają środki pomocowe krajowe i zagraniczne; 2) Zasobny budżet gminy umożliwia intensywne inwestowanie w infrastrukturę	1) Brak środków na wkład własny podmiotów odpowiedzialnych za inwestycje infrastrukturalne o znaczeniu ponadlokalnym (powiat goleniowski, województwo zachodniopomorskie).

RYNEK PRACY - BEZROBOTNI I PRACOWNICY NAJEMNI	
SILNE STRONY	SŁABE STRONY
1) Gotowość do podjęcia pracy 2) Posiadane kwalifikacje, 3) Determinacja 4) Niskie wymagania	1) Przyzwyczajenie do roli bezrobotnego 2) Pasywność 3) Brak chęci do poszerzania kwalifikacji 4) Silna konkurencja o nowopowstałe miejsca pracy
SZANSE	ZAGROŻENIA
1) Zamierzony rozwój, tworzący nowe miejsca pracy i popyt na pracę 2) środki zewnętrzne na aktywizację zawodową	1) Niespełnienie oczekiwań co do rozwoju 2) Nieumiejętność dostosowania się do wymaganych wysokich standardów

RYNEK PRACY - PRZEDSIĘBIORCY	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<p>1) Długoletnie doświadczenie funkcjonowania w warunkach nie zawsze odpowiadających rozwijaniu przedsiębiorczości - ci, którzy przetrwali wykazali silne predyspozycje do szybkiego rozwoju w skrajnie korzystniejszych warunkach; to cenny zasób liderów i kandydatów do stania się dużymi podmiotami, zatrudniającymi znaczącą liczbę mieszkańców;</p> <p>2) Duże zróżnicowanie branżowe, co stworzy bazę rozwojową w szerokim spektrum, bez oddawania pola podmiotom spoza gminy</p> <p>3) Domniemany głód sukcesu - motywacją do aktywnego włączenia się w procesy rozwojowe od samego początku;</p> <p>4) Duży zasób potencjalnych pracowników i ich niewygórowane oczekiwania to większe pole wyboru przy rekrutacji pracowników;</p> <p>5) Bliskość zasobów kadry spoza gminy na stanowiska wymagające wysokich kwalifikacji i doświadczenia.</p>	<p>1) W pierwszym okresie duża podatność na wahania koniunktury, choćby sezonowe;</p> <p>2) W punkcie wyjścia przewaga liczebna mikro przedsiębiorstw najbardziej podatnych na sytuacje kryzysowe;</p> <p>3) Domniemany brak kapitału początkowego i łatwego dostępu do instrumentów pomocowych (w Szczecinie).</p> <p>4) ograniczenia związane z Natura 2000</p> <p>5) ograniczenia związane z dotychczasowymi brakami w infrastrukturze</p>
SZANSE	ZAGROŻENIA
<p>1) Program rozwojowy gminy i obecne inwestycje w infrastrukturę umożliwią szybki rozwój na rynku dóbr i usług na potrzeby turystyki;</p> <p>2) Gdy procesy rozwojowe się już zaczną będzie łatwiej o kredyty inwestycyjne dla przedsiębiorców</p> <p>3) Zasobniejszy budżet gminy to również więcej usług i dostaw do zarobienia na nich;</p> <p>4) możliwość pozyskania bezzwrotnej dotacji z RPO WZ i innych funduszy</p> <p>5) Po wykonaniu infrastruktury będzie można wprowadzić inteligentny i czysty przemysł / biznes zewnętrzny - odpowiedzialni inwestorzy będą skłonni tu się przenieść.</p>	<p>1) Niepowodzenie w zrealizowaniu celów rozwojowych przy poniesionych na ten cel inwestycji ze strony przedsiębiorcy to załamanie się firmy;</p> <p>2) za duża konkurencja pomiędzy lokalnymi przedsiębiorcami;</p> <p>3) błędne decyzje co do specjalizacji branżowej;</p>

EDUKACJA	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<p>1) Dostrzeganie przez władze potrzeby inwestowania w edukację najmłodszych;</p> <p>2) Znaczny potencjał kadry pedagogicznej i wychowawczej;</p> <p>3) Znaczny potencjał kadry pedagogicznej i wychowawczej;</p> <p>4) Systematycznie poprawiająca się baza szkół, w tym baza sportowa;</p>	<p>1) Zagrożenie spadkiem liczby dzieci i młodzieży w gminie;</p>
SZANSE	ZAGROŻENIA

<p>1) Większa zamożność gminy i jej mieszkańców to wyższy poziom finansowania oświaty</p> <p>2) Związany z tym wymagany wyższy poziom nauczania wymusi samodoskonalenie i restrukturyzację kadry, co dobrze wpłynie na jej rozwój;</p>	<p>1) Brak jasnych, systemowych reguł finansowania oświaty ze środków budżetu państwa i budżetu gminy w odleglejszym horyzoncie czasowym, np. brak zasad wprowadzania „bonu oświatowego”;</p>
--	---

KULTURA	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<p>1) Natura i krajobraz, jako atrakcyjna scenografia i kontekst różnorodnych zdarzeń kulturalnych;</p> <p>2) Niemały i urozmaicony zasób obiektów związanych z gospodarczą i kulturową historią gminy Stepnica;</p> <p>3) Przyzwoita baza materialna;</p> <p>4) Aktywna, ambitna i skuteczna kadra animatorów kultury oraz mieszkańców angażujących się społecznie w działania z obszaru kultury;</p> <p>5) Kilka produktów kulturalnych z wyrobioną marką (zespół folklorystyczny, amatorski teatr) jak i aspirujących do stania się marką (zespół taneczny);</p> <p>6) Terytorialna baza kulturotwórcza w postaci kilku funkcjonujących świetlic wiejskich;</p> <p>7) Relatywnie wysoki odsetek mieszkańców czytających książki, co znamionuje potrzebę obcowania z kulturą;</p> <p>8) Umiejętne i systematyczne wykorzystywanie szans jaka stwarzają fundusze strukturalne;</p> <p>9) Zainteresowanie mieszkańców ofertą Gminy, manifestujące się masowym uczestnictwem w organizowanych wydarzeniach (koncerty), w tym z obszaru tzw. kultury wyższej (jazz);</p> <p>10) W zasięgu 100 km duża populacja potencjalnych widzów i uczestników zdarzeń kulturalnych o wysokiej atrakcyjności i potencjale komercyjnym (Szczecin, Świnoujście, Międzyzdroje, Goleniów i in.);</p> <p>11) Bliskość lotniska w Goleniowie pozwalająca na zapraszanie gwiazd.</p>	<p>1) Uroda naturalnego, prawnie chronionego środowiska zarazem stawia warunki dotyczące poziomu intensywności i sposobu wykorzystania tego zasobu;</p> <p>2) Baza jest adekwatna do potrzeb obecnych, ale nie dla programowanego rozwoju; potrzebna jest większa i w europejskim standardzie</p> <p>3) Nie ma produktów kulturalnych Gminy o znaczeniu co najmniej regionalnym, adekwatnych do celów rozwojowych;</p> <p>4) Postrzeganie kultury w skali gminnej, a trzeba programować działania w skali europejskiej, oraz postrzeganie kultury, jako celu, a potrzebne jest jej postrzeganie w kategoriach rozwoju, wyrażonego w pieniądzu (aspekt komercyjny)</p> <p>5) Brak zidentyfikowanych podmiotów w gminie, które swobodnie się poruszają w organizowaniu imprez masowych i rozrywki, mają kontakty i nie będzie dla nich problemem zorganizowanie recitalu gwiazdy, która ma wolny wieczór będąc w Berlinie.</p>
SZANSE	ZAGROŻENIA
<p>1) Powstanie bazy odpowiedniej do planów rozwojowych;</p> <p>2) Pojawienie się w Gminie znaczącego strumienia turystów zamożniejszych, większy budżet na realizację adresowanej do nich oferty, w istotnej części - komercyjnej;</p> <p>3) Przyrost aktywności lokalnej społeczności wobec wyzwań rozwojowych.</p>	<p>1) Uzależnienie w znacznym stopniu od powodzenia zamierzeń rozwojowych;</p> <p>2) Marginalizacja kultury pod presją efektów gospodarczych, gdy kultura jest komplementarna, a jej obecność w dużej różnorodności jest niezbędną.</p>

Załącznik Nr 2
do Strategii Rozwoju Gminy Stepnica do roku 2025

Protokół z Konsultacji Społecznych
projektu Strategii Rozwoju Gminy Stepnica do roku 2025

- 1. Miejsce przeprowadzenia Konsultacji:** Urząd Gminy w Stepnicy
- 2. Data przeprowadzenia Konsultacji:** 06.12.2013 r.
- 3. Godzina rozpoczęcia Konsultacji:** 14:00
- 4. Zakres tematyczny Konsultacji:** Diagnoza stanu infrastruktury technicznej Gminy Stepnica oraz potrzeb inwestycyjnych w w/w zakresie
- 5. Liczba uczestników Konsultacji:** 12 osób
- 6. Przedstawiciele wykonawcy Strategii:** **dr inż. Zbigniew Zychowicz**
moderator Konsultacji
mgr inż. Jan Jarmusz
kierownik zespołu opracowującego Strategię
Ola Stankiewicz
członek zespołu opracowującego Strategię
asystent

7. Przebieg spotkania:

Spotkania konsultacyjne składało się z pięciu głównych bloków tematycznych:

1. Słowo wstępne / wprowadzenie.
2. Podsumowanie wyników przeprowadzonej diagnozy.
3. Wskazania potrzeb inwestycyjnych zidentyfikowanych przez Gminę Stepnica oraz zespół opracowujący Strategię Rozwoju Gminy Stepnica.
4. Identyfikacja i omówienie potrzeb inwestycyjnych wskazywanych przez mieszkańców i podmioty prowadzące działalność na terenie Gminy Stepnica.
5. Podsumowanie.

Spotkanie rozpoczęło się od wprowadzenia wygłoszonego przez dr inż. Zbigniewa Zychowicza. Zakres tematyczny wprowadzenia obejmował:

- krótkie omówienie znaczenia Strategii Rozwoju Gminy dla prawidłowego kształtowania jej rozwoju społecznego i gospodarczego,
- wskazanie obszarów kluczowych dla powodzenia wdrażania Strategii Rozwoju Gminy,
- zaakcentowanie znaczenia wdrażania projektów realizowanych we współpracy z sąsiednimi gminami oraz rozpoczęcia współpracy w ramach Stowarzyszenia Gmin Polskich Euroregionu Pomerania,
- omówienie struktury Strategii Rozwoju Gminy Stepnica oraz metodologii jej opracowania.

Następnie mgr Jarmusz przedstawił zidentyfikowane potrzeby inwestycyjne wynikające z przeprowadzonej prospektywnej diagnozy stanu infrastruktury technicznej w Gminie Stepnica oraz potrzeb inwestycyjnych wskazanych przez Gminę Stepnica. Ich zakres objął:

- *w części dotyczącej infrastruktury transportu drogowego:*
 - remont dróg:
 - drogi wojewódzkiej nr 112,
 - dróg powiatowych,
 - ulic: Portowa, Kościuszki, Bolesława Śmiałego, Zygmunta Starego, Królowej Jadwigi, Mieszka I w Stepnicy,
 - drogi gminnej w m. Budzień,
 - budowa chodników w miejscowościach: Zielończyn, Bogusławie, Żarnowo, Łąka, Piaski Małe,
 - w miarę potrzeby budowa dróg do terenów przeznaczonych pod rozwój mieszkalnictwa, działalności turystycznej oraz działalności przemysłowej,
- *w części dotyczącej gospodarki wodno-ściekowej:*
 - budowa kanalizacji: na ogródkach działkowych i na kompleksie działek w m. Stepniczka, w m. Bogusławie, do działek na przedłużeniu ul. Chrobrego w Stepnicy, uzbrojenie w miarę potrzeb terenów inwestycyjnych,
 - rozbudowa kanalizacji deszczowej na terenie m. Stepnica – przy okazji remontów/przebudowy ulic, oraz jej budowę przy okazji uzbrajania terenów pod inwestycje,
 - budowa wodociągów: na kompleksie działek w m. Stepniczka, na przedłużeniu ul. Chrobrego w Stepnicy, w ramach uzbrajania nowych terenów pod inwestycje,
 - zamknięcie ujęcia w Żarnowie,
- *w części dotyczącej infrastruktury elektro-energetycznej:*
 - budowa linii zasilającej najwyższych napięć (110 kV) wraz z GPZ,
 - uzbrojenie terenów przewidzianych pod inwestycje,
- *w części dotyczącej infrastruktury transportu wodnego:*
 - uzupełnienie oznakowania dróg wodnych prowadzących do portów i przystani na terenie Gminy Stepnica,
 - rozbudowa suprastruktury Portu Handlowego³⁸ w Stepnicy.

Przedstawione propozycje stanowiły punkt wyjścia do rozpoczęcia trzeciego z bloków, którego celem była identyfikacja potrzeb inwestycyjnych ważnych z punktu widzenia mieszkańców i podmiotów prowadzących działalność na terenie Gminy Stepnica oraz skonsultowanie w/w propozycji działań inwestycyjnych. W trakcie konsultacji zgłoszono uwagi i postulaty wskazane w punkcie 8.

Po zakończeniu części konsultacyjnej dr inż. Zbigniew Zychowicz dokonał podsumowania przebiegu spotkania.

³⁸ „port” w znaczeniu potocznym; nie odpowiada definicji ustawowej portu. Patrz uwaga na str.127.

Obszar działań inwestycyjnych/ proponowane działania	Uwagi/postulaty/propozycje zgłoszone w trakcie Konsultacji Społecznych
Infrastruktura transportu drogowego	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wskazano na konieczność remontu drogi wojewódzkiej nr 112 w celu jej dostosowania do istniejącego ruchu, w tym ruchu pojazdów ciężarowych dostarczających drewno do zakładu produkcyjnego w Stepnicy. 2. Wskazano na konieczność budowy parkingu pozwalającego na bezpieczny postój pojazdów oczekujących na wjazd na teren zakładu przetwórstwa drzewnego w Stepnicy. 3. Wskazano na potrzebę budowy miejsc postojowych dla pojazdów osobowych w celu obsługi ruchu turystycznego w okresie letnim. 4. Wskazano na potrzebę remontu ogromnej większości dróg powiatowych na terenie Gminy Stepnica. Jednocześnie ze względu na skalę niezbędnych inwestycji konieczne będzie określenie odcinków wymagających najpilniejszej interwencji. 5. Bez uwag przyjęto przedstawiony zakres inwestycji w części dotyczącej dróg gminnych.
Gospodarka wodno-ściekowa	<ol style="list-style-type: none"> 1. Przyjęto przedstawiony zakres inwestycji dotyczący rozbudowy sieci kanalizacji sanitarnej. 2. Przyjęto przedstawiony zakres inwestycji dotyczący rozbudowy sieci wodociągowej. 3. Operator sieci wodno-kanalizacyjnej wskazał na konieczność uzupełnienia zakresu planowanych inwestycji o następujące elementy: <ol style="list-style-type: none"> a. zautomatyzowanie ujęć wody i modernizacja technologii w celu minimalizacji czynności obsługowych realizowanych przez ludzi, b. budowa drugiego ciągu technologicznego w oczyszczalni ścieków w Stepnicy, c. kompleksowe i długofalowe rozwiązanie problemu zagospodarowania osadów z oczyszczalni ścieków, d. rozwiązanie problemu zasilania awaryjnego oczyszczalni, ujęć wody oraz przepompowni w sytuacjach kryzysowych.

Infrastruktura elektro-energetyczna	<ol style="list-style-type: none">1. Przedstawiciel operatora energetycznego przedstawił wstępny harmonogram prac przygotowawczych dot. budowy dwutorowej linii energetycznej Szczecin-Reclaw. Jednocześnie wskazano, że budowie linii 110 kV nie powinna od razu towarzyszyć budowa GPZ, lecz podstacji, przy jednoczesnym zabezpieczeniu miejsca pod budowę GPZ.2. Bez zastrzeżeń przyjęto założenie uzbrajania w miarę potrzeb terenów pod inwestycje.
Infrastruktura teletechniczna	<ol style="list-style-type: none">1. Uczestnicy spotkania wskazali, że obecnie oferowane usługi dostępu do szerokopasmowego Internetu limitowane są możliwościami radiołącza TP S.A. oraz innych operatorów. Rozwiązanie to nie zapewnia możliwości swobodnego podłączania nowych odbiorców oraz zwiększania prędkości wysyłania i odbierania danych, co uniemożliwia rozwój usług elektronicznych wykorzystywanych przez przedsiębiorców i mieszkańców z terenu Gminy Stepnica. Wskazano na konieczność rozwoju sieci dostępu do szerokopasmowego Internetu.
Infrastruktura transportu wodnego	<ol style="list-style-type: none">1. W zakresie infrastruktury transportu wodnego, uczestnicy spotkania wskazali na brak zasadności realizacji dalszych inwestycji w części dotyczącej rozbudowy potencjału Portu Handlowego w Stepnicy.2. Bez zastrzeżeń przyjęto zakres inwestycji obejmujący uzupełnienie istniejącego oznakowania nawigacyjnego.